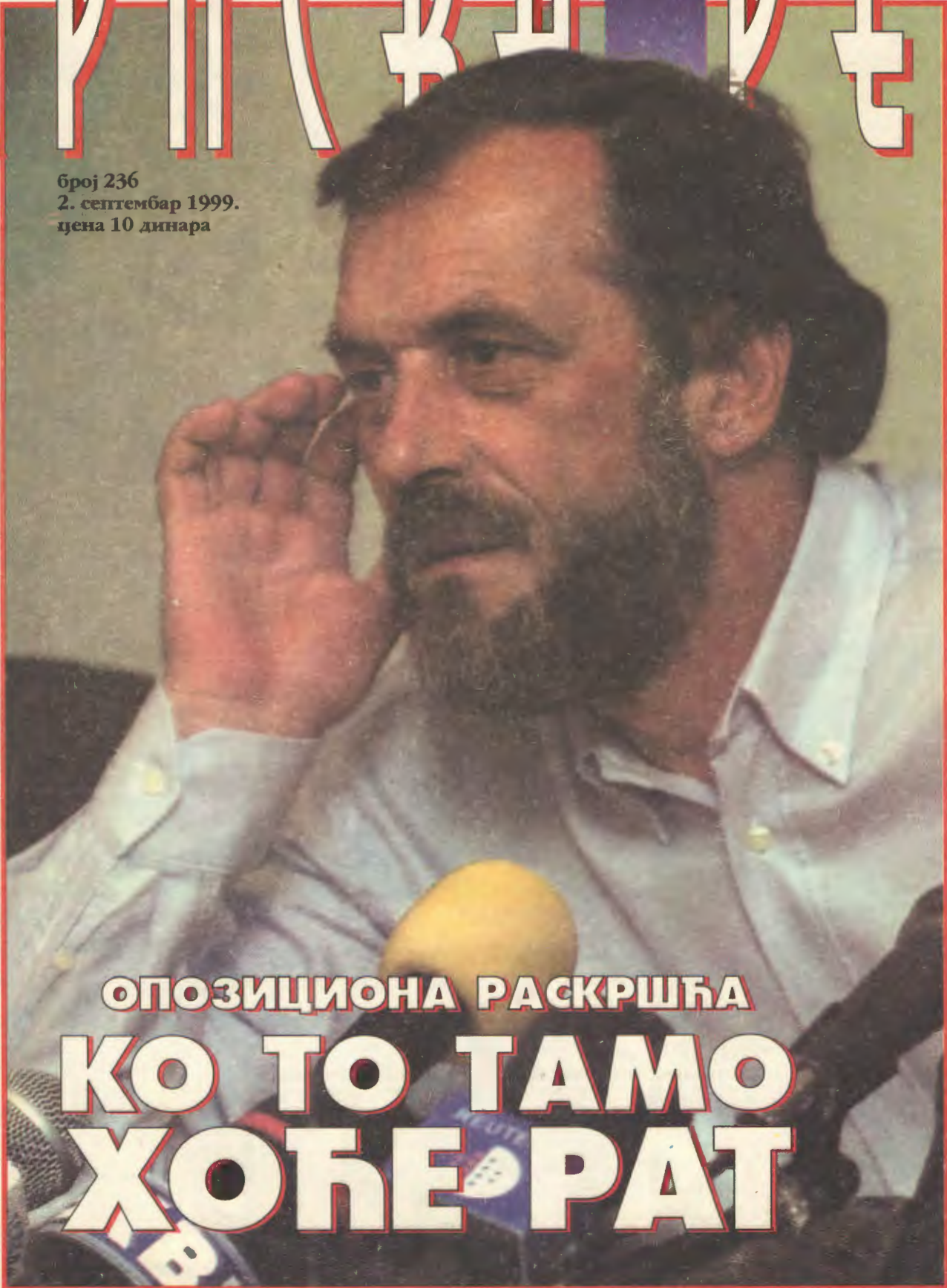

ПРОКРЕТ

број 236
2. септембар 1999.
цена 10 динара

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 430 FRF, ШВАЈЦАРСКА 6 CHF, АУСТРИЈА 40 ATS, СР НЕМАЧКА 5,00 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ДОЛНАРКА 4 HTG, ГРЧКА 800 DRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

ОПОЗИЦИОНА РАСКРШЋА КО ТО ТАМО ХОЋЕ РАТ

С Л О Б О Д Н Е Н О В И Н Е

J.K.P. "ГРАДСКЕ ПИЈАЦЕ" - БЕОГРАД

Београд - Живка Карабиберовића бр. 3
тел. центр. 3406-450, 3406-451 и 3406-452; директор: 422-566, 422-991 и 403-384
факс: 401-928

КАПЕНИЋ ПИЈАЦА

КАПЕНИЋ - МЛЕЧНА ХАЛА

БАЊИЦА

ВИДИКОВАЦ

БЕРАМ ПИЈАЦА - УПРАВНА ЗГРАДА

ЗЕПЕНИ ВЕНАЦ

Јавно комунално предузеће "Градске пијаце" Београд, као градска установа, основано је 1962. године и све до 1989. послује као друштвено предузеће од посебног интереса за град.

Од јануара 1990. "Градске пијаце" послују као јавно комунално предузеће којем је делатност одржавање и опремање пијаца, као и издавање простора и објеката за продају пољопривредно-прехранбених производа, на велико и мало.

Пословни простор је организован у оквиру 38 пијачних објеката, од чега је 35 на ужем градском подручју, а три су у приградској општини Младеновац.

Илузије

Богољуб ПЕЧИЋ

Ових дана, тачније у петак трећег септембра, истиче петнаестодневни ултимативни рок упућен на преображенском митингу Слободану Милошевићу да неопозиво поднесе оставку. Уколико то не учини, Србијом ће кренути масовне демонстрације уз генерални штрајк радника, после којег следи револуционарни марш ка Дедињу и коначни обрачун са дахијама из омражене Ужичке улице - предвиђен, такође, у септембру, за Малу Госпојину. Ма колико овај сценарио подсећа на руски октобар, у нестварној визији Сергеја Ејзенштајна освајања Зимског дворца у Петрограду, сваком је на преображенском митингу поскочило срце, богме некима канула и радосница, пред могућношћу оваквог расплета дугогодишње крваве парнице са Слободаном Милошевићем.

Али, шта ако Слободан Милошевић не поднесе оставку, ако изостане генерални штрајк и уопште не буде планираног похода на Дедиње? Коначно, и шта после истрошене енергије народа који од деветог марта деведесет прве ишчекује промене, од једног до другог митинга и од једних до других избора?

Као прво, некада најближи пријатељи и сарадници Слободана Милошевића тврде да он никада неће дати оставку, не зато што не жели, него зато што не може, пре свега због притиска међународне заједнице која му већ визири пасош за Хаг, а затим и због такозване "демократске опозиције" која целој Фамилији нуди румунски расплет наших невоља. Као друго, економисти одричу могућност генералног штрајка јер је привреда у Србији поодавно мртва, осим још увек живахне државне администрације чији чиновници умишљају да заиста раде важне послове. Па и оно што од привреде отађава, под строгим је контролом власти која сваку непослушност кажњава отказом, на радост хиљада штрајкбрехера у стрпљивом чекању да ускоче на туђе радно место како би и сами преживели. Треће, могућност марша на Дедиње остаје само фикција јер се режим већ утенирао да живим штитом специјалаца и оклопним транспортерима, макар и по цену проливања крви, заустави демонстранте већ код првих степеница Аутокманде.

Идеја о такозваној "прелазној влади", такође се показала климатичном, пре свега заслугом Млађана Динкића, који размишља да поткупи 66 посланика из редова СПС-а, радикала и ЈУЛ-а, уз чију би подршку таква влада имала институционални кредибилитет. Чак да то и заиста може, Динкић занемарује кључну чињеницу да сви посланици имају ковертиране оставке, које се аутоматски активирају уколико корумпирани парламентарци друкчије гласају од жеље њихових партија. А то даље значи да би тако инаугурисана "прелазна влада" живела колико и вилин коњиц, дан-два, до сазивања нове седнице Скупштине у измењеном саставу посланика који би, наравно, послушно разврстали прелазну владу и вратили прерогативе извршне власти кабинету Мирка Марјановића.

И да није такав случај сама идеја о прелазној влади остаје под великим знаком питања, какав то сигнал шаљемо нашем ближем и даљем окружењу, па и великим силама од чије воље зависи опстанак Србије и Југославије. Прелазна влада значи и сигнал разним сепаратистичким покретима за даље, несметано черечење Србије у одсуству централне власти и паралисане војске и полиције. Дакако, и западне силе тај сигнал могу погрешно да схвате и третирају Србију као земљу под принудном управом, као фирму пред стечајем чија имовина може бити изнета на добош, а тиме би наша позиција била не само погоршана већ и дефинитивно изгубљена у смислу и формалног полагања права на територијални интегритет и суверенитет.

Размишљајући у том правцу, Марко Гашић, портпарол Српске информативне канцеларије у Лондону, без сумње најупечатљивије медијско лице у време НАТО бомбардовања, сматра да прелазна влада подразумева и суспензију државног реда, јер ако се владе буду мењале таквим "ад хок" телима, онда ту нема демократије. Зато Гашић излаз из нашег пакла види у слободним изборима који представљају основни механизам за исказивање општеномне воље, будући да сви грађани не желе, наметнуту од опозиције, прелазну владу.

Превремени или ванредни избори морају бити расписани не зарад опозиције и власти, него због опстанка Србије и враћања душевног мира народу готово распамећеном од дугогодишње беде, сиромаштва, ратовања и тираније. Избори морају да буду расписани по стандардима ОЕБС-а, без права кандидовања на посланичким листама осумњичених за ратне злочине. Сви други циљеви и намере власти и опозиције воде трагичном расплету после којег Србије више неће бити, ако је то уопште нечија брига.

Сама идеја о прелазној влади остаје под великим знаком питања, какав то сигнал шаљемо нашем ближем и даљем окружењу, па и великим силама од чије воље зависи опстанак Србије и Југославије. Прелазна влада значи и сигнал разним сепаратистичким покретима за даље, несметано черечење Србије у одсуству централне власти и паралисане војске и полиције. Дакако, и западне силе тај сигнал могу погрешно да схвате и третирају Србију као земљу под принудном управом, као фирму пред стечајем чија имовина може бити изнета на добош.

Пето годишње доба

Пред нама је још једна неизвесна јесен. Иза неизвесне јесени долазе неизвесна зима, неизвесно пролеће, неизвесно лето...

За нешто извесније остаје нам, изгледа, да чекамо неко пето годишње доба.

Неизвесност ће дотле бити наш природни политички, друштвени и економски амбијент.

Сви који, ових дана, обећавају да ће незадовољство грађана укупним политичким и економским приликама успешно усмерити на рушење режима у Србији ванинституционалним средствима, у суштини манипулишу људима и њиховим осећањима.

Историја, сем у случају Октобарске револуције, не бележи радикалне промене система само "вољом маса" на улицама, јер су све такве промене, па и пад социјализма, изведене углавном "изнутра", а "маса" су се, потом, како је Курцио Малапарте давно дефинисао теорију преврата, појављивале да променама дају легитимитет.

Рушење источноевропског социјализма припремано је, у техничком смислу, неколико година (оквир је постављен на самиту Михаила Горбачова и Џорџа Буша на Малти) и спроведено је уз активно учешће војних, полицијских и политичких врхова СССР и осталих земаља окупљених у такозваном источном блоку.

Грађани Источне Немачке, најтврђе комунистичке земље, забили су прве пијук

Берлински зид заједно са чланом Политбироа Егоном Кренцом, који је касније наследио Ериха Хонекера, а масе окупљене испред зграде телевизије у Букурешту биле су само добро пројектован декор у класичном војном пучу.

На сличан начин, уз "варијације на задату тему", обављене су и "уличне смене власти" у Чехословачкој, Бугарској и Албанији, а Пољаци су, иако је преко деведесет одсто њих подржавало "Солидарност", десет година пролазили кроз агонију (крвави немири у Гдањску, ванредно стање, генералски пуч, масовне интернације) да би, тек када је тако одлучено у ЦК КП Пољске, дочекали крај комунизма.

И у бившим југословенским републикама Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини и Македонији, републички комунистички лидери Милан Кучан, Станко Стојчевић, Нијаз Дураковић и Петар Гошев, уз подршку најближих сарадника и уз занемарљиве отпоре комунистичких конзервативаца, одиграли су главну улогу у предаји власти некомунистичкој или антикомунистичкој опозицији.

Иако је српски опозициони кадровски потенцијал у том тренутку био неупоредиво респектабилнији и организованији од словеначког, хрватског, босанског и македонског опозиционог кадровског потенцијала, у Србији се ништа није догодило, јер је српска опозиција деловала изоловано, углавном клубашки и трибинашки, без икаквог упоришта у политичким и државним

центрима моћи.

Тамо где су се масе заиста спонтано "дизале на ноге", као што се догодило у Кини, непотребно је проливена крв, а жељене промене су изостале.

Сигурно је, дабоме, да су притисци грађана на власт кроз окупљања и демонстрација на улицама и трговима, када их не прате насиље и друге врсте кршења законских норми, легитимно средство политичке борбе и да, ако су им циљеви реални и ако уважавају реалан однос снага у друштву, могу да донесу одређене резултате.

Све друго је продавање магли, јефтино придобијање присталица међу неупућенима и екстремистима и опасно политикантско поигравање с народом.

Зрипадници такозване ОВК и даље, супротно тврдњама званичника Кфора, располажу свим врстама тешког наоружања.

Доказ за то је и гранатирање Грачанице из Ајвалије минобацачима великог калибра.

Председник Владе у Тирани Пандели Мајко најавио је да Албанија припрема заједнички телекомуникациони систем са Косовом и Метохијом, изградњу "паналбанске" путне мреже и јединствен свеалбански образовни програм.

Том најавом, као и неким практичним потезима, он је грубо насрнуо на суверенитет Југославије, Македоније и Грчке, потврђујући, по ко зна који пут, да је Тирана, залажући се за реализовање идеје о такозваној "великој Албанији", главни фактор потенцијалних нових крупних регионалних потреса.

Водећи чиниоци међународне заједнице, а пре свих Савет безбедности Уједињених нација, ОЕБС и ЕУ, морали су хитно и енергично да реагују на овакве опасне изазове са далекосежним последицама, али је такво реаговање, на жалост, изостало.

Понашање албанске Владе и њеног премијера, који, узгред, на прагу трећег миленијума, по племенским законима из средњег века, "иде у прошњу невесте" за брата, у потпуности се поклапа са неким суморним прогнозама појединих светских аналитичара о непосредној будућности Балкана и о последњем кругу балканских конфликта.

По тим прогнозама ускоро би, управо због великоалбанских претензија Тиране, могло да дође до драматичних збивања у Македонији, као и до неугодне позиције Бугарске и Грчке у новонасталој ситуацији, што би, Турска неизбежно искористила за обнављање тињајуће кипарске кризе.

На претеће изјаве Пандели Мајка, а нарочито на активности његове Владе, наша земља, али и Македонија и Грчка, морају да обрате посебну пажњу, па и да координирају неопходне противмере, јер је реч, очигледно, о погубној стратегији Албаније, која се никако не сме потцењивати.

Масовну српску гробницу у селу Угљаре Кфор је открио 24. јула, али је јавност за њено постојање сазнала тек месец дана касније.

То јасно и недвосмислено показује да мировне снаге под заставом Уједињених

Холбрук, поново

нација не желе да зауставе терор албанских банди над Србима и да га у свакој прилици прикривају, па и амнестирају.

Врхунац цинизма и дрскости у овом трагичном догађају свакако је изјава званичних представника Кфора да Срби из масовне гробнице у Угљарима нису жртве масовног убиства.

И ова изјава је заштита албанских терористе, јер негира класични геноцид, који је по свим важећим међународним нормама најтежи злочина против човечности.

Све се, да зло буде веће, понавља и с новом српском гробницом код Гњилана.

Иза најава да ће, после Мале Госпојине, уследити серија штрајкова са захтевом да највиши представници актуелне власти поднесу оставке, стоји апсолутно непознавање или игнорисање важећих и у целом свету признатих синдикалних права.

Штрајкови су, наиме, законски дозвољени, па и генерални штрајкови, али је у колективном уговору, једином оквиру за њихово организовање, тачно предвиђено шта штрајкачи, када ступе у штрајк, могу да траже и евентуално да добију.

Ту, наравно, нема ни речи о могућности да било који синдикат, користећи штрајк чланства, захтева оставке државних функционера.

Гурајући синдикате у огољене политичке и идеолошке послове и борбе, они који то чине у суштини желе да синдикалне покрете претворе у пуку трансмисију сопствених политичких и идеолошких опција и позиција.

Синдикализам с таквом улогом увек је, на овај или онај начин, с овим или оним предзнаком, индикатор тоталитаризма.

Хапшење генерала Момира Талића на војном семинару у Бечу у организацији ОЕБС-а, на основу тајне оптужнице Хашког трибунала, представља акт насиља над правом, али и компромитацију свих оних који искрено желе да стварни кривци за ратне злочине почињене на просторима бивше Југославије стану пред лице правде.

Постојање Хашког трибунала је реалност и он ће, како је ових дана изјавио генерални секретар Уједињених нација Кофи Анана, у наредних пет до шест година оба-

вити све послове који су му поверени.

Интензивирање његовог рада, од хапшења оптужених до судских процеса, очекује се, по многим индицијама, управо наредних месеци.

То потврђују и најаве да се спрема оптужница и против хрватског председника Фрање Туђмана, али и других личности из виших политичких и војних кругова на свим зараћеним странама.

Највећи проблем у раду Хашког трибунала управо су тајне оптужнице, каква је била и оптужница против генерала Момира Талића, јер у правни систем уводе својеврсну хајдучију и отварају могућности за свакојаке манипулације и злоупотребе.

Постојање тајних оптужница, од којих, вероватно, многе никада неће бити активирани, из простог разлога што ће потенцијално оптужени избегавати да се нађу на терену на коме би могли да буду ухапшени, представља и својеврсно колективно сатанизовање свих народа с бивших југословенских простора.

Процедуру хапшења на основу тајних оптужница ни једна земља у Европи не би применила над својим грађанима, али када су народи из бивше Југославије у питању све је, ето, дозвољено.

Могуће је, и чак је сасвим извесно, да економисти из Групе 17 и аутори Пакта за стабилност Србије искрено желе најдубље промене система и нове људе на власти, али је начин на који то покушавају да постигну једна од најнаивнијих и најконтрапродуктивнијих политичких акција на овим просторима у последњих стотинак година.

Две њихове основне и упорно понављане претпоставке - да ће власт добровољно демисионирати и да ће се опозиција привремено самоукинути - потпуно негирају вишестраначје као темељ демократије, па и суштину политике.

Када се пажљивије послушају или прочитају тезе о "прелазним владама", а нарочито тезе како да се до "прелазних влада" дође, неодолживо се намеће закључак да је реч о још једном покушају оживљавања идеје о "непартијском плурализму", макар и у ороченном временском раздобљу.

Група Срба из Гњилана организовала је блокаду пута, захтевајући да се пуну слободу њихови суграђани које су киднаповали припадници такозване ОВК, а Кфор је ту блокаду разбио за неколико сати, примењујући најгрубљу силу.

Тако, међутим, није учињено у Ораховцу, где су екстремни Албанцима блокирали пут да би спречили долазак руских трупа.

Ово је, дабоме, само један од многих доказа да Кфор тесно сарађује са такозваном ОВК на штету Срба и осталог неалбанског становништва и да је то главни разлог што се безбедносне прилике на косметским просторима погоршавају из дана у дан.

Опозиција се исцрпљује у расправама да ли је старије јаје или пиле, а власт интересују једино кајгана и батаци.

Путујуће позориште и стационарни циркус

Кључна опасност је да они, који су још на претходним изборима учинили политичко самоубиство сами себе искључивши из парламентарног живота, сада ту ирешку покушавају да исправе тиме што ће тај парламентарни политички живот и уништити. Наш парламентарни политички живот је тек почео и није боје зна какав. Али, ми друшћ немамо, као што немамо ни резервну Академију наука, резервну Цркву нити резервни Универзитет.

Милан БОЖИЋ

Један мој старији професор, иначе несумњиво један научник био је - још одавно, има томе можда двадесет година или више, сећам се да сам ја био млађахњи асистент или

тек последипломац - кандидат за пријем у Српску академију наука и уметности.

По својим резултатима је то несумњиво заслужио. Био је, међутим, преке нарави и са многима од оних академика који је ваљало да га бирају у чланство ове наше најугледније научне установе, у сукобу. И, како то код нас Срба код којих је све - од пословних односа до политике и науке - сасвим лично, већ бива, неки од њих нису гласали за његов пријем. Недостајала су му само два гласа!

ПОЧЕТАК ИСТОРИЈЕ

По седници Академије на којој се то гласање одиграло, разговарао сам са својим професором, покушавајући мало да га утешим, а усудио сам се и да му дам савет. Рекао сам отприлике: "Професоре, недостајала су само два гласа. То није много. На следећим изборима за коју годину сигурно ћете их обезбедити само ако мало припитомите свој темперамент и поправите односе са неколицином колега!"

Он је на то, скоро не размишљајући, рекао: "Ма баш ме брига. Знате ви мене, уосталом, колега Божићу, није мени много стало до избора у Академију. Уосталом, шта ме брига за установе које ја нисам сам основао!"

Запањен, стигао сам само да одгово-

рим: "Али, професоре, па Академија је основана још пре више од века! На вашу жалост, не можете је поново основати."

Разуме се, никада није био изабран у Академију.

Ова анегдота из моје научне младости, мој први сусрет са стварним животом или његовом имитацијом увиду односа у јавном животу, остала ми је заувек у сећању.

Она у себи носи слику бар два обележја нашег националног менталитета оба веома испреплетана. Прво је да верујемо да историја увек почиње са нама и да се пре нас ништа није догађало што завређује пажњу. Друго је да смо склони да обавимо деструкцију институција па чак и на сопствену штету, само зато што нам се не допадају или зато то не можемо да у њих продремо.

Разуме се да не спадам у оне који верују у ексклузивност српске нације и њену изузетност. На против, мислим да малих народа кратког историјског памћења и плитке цивилизацијске културе, попут нас има још много и да су се догађања из ове анегдоте одвијала у овом или оном облику на много места у новијој историји.

Оно што озбиљне народе и културе разликује од оних попут нас је управо тај однос према установама и колективном памћењу.

ДОЛЕ СЕКИРА

Ових недеља, са ужасом сам приметити да прилику мог професора прича један поприличан сегмент српске политичке сцене.

Основни наратор ове приповести је фактички лидер Савеза за промене, председник Демократске странке Зоран Ђинђић.

Ђинђић наступа и са дугим, често досадним, експликацијама али и са кратким борбеним паролма тако да се једном изјавом потрудио да сам сублимира основу своје тезе. Та изјава гласи:

"Ову кризу не могу да разреше стран-

ке већ само народ!"

Занимљиво је да је потпуно идентичну тезу изнео Слободан Милошевић у једном свом говору који је ушао у његову књигу "Године расплета" штампану даље, како нам се сада чини, 1988. године.

Милошевић вели ("Године расплета", страна 317):

"Оно што не може да се промени институционално, а нужно је да се промени јер људима тешко пада и дуго траје, мора да се промени ванинституционално".

Уз разумљиво пакосно уживање што сам Ђинђића ухватио у истој тези као и Милошевића, циљ ми је, ипак, другачији.

Обе тврдње, а фактички једна, пошто се без обзира на различита времена у којима су изречене односе на исти приступ разрешавању проблема, причају исто што и мој озлојеђени професор: "Пошто ми не иде кроз постојеће институције, даћу све од себе да их разорим!"

Милошевић је био несумњиво, бар по његов естаблишмент који је јогурт-револуцијом или антибијурократском револуцијом дошао на власт, успешан. Колико је то био успех за нацију управо сада сводимо рачуне. Остаје да се види да ли ће Ђинђић бити исто тако успешан. Разумна процена је да неће пошто је Милошевић тада већ наступао са позиција моћи јер је био шеф једине тада постојеће, комунистичке партије.

Но, није у томе ствар.

У чему је ствар можда је најбоље резимирао Ненад Чанак, нама Србима националистима не особито симпатичан војвођански сепаратиста. Међутим, учини неупитног митинга "једињења опозиције" на 19. августа Преображење, који је све био само не то, Чанак је напустио пројекат - и, признајем, задобио неке моје ситне симпатије упркос свом сепаратизму - формулишући свој однос према њему речима (цитирам по сећању): "Мрка капа док се у Србији и даље председник (или власт) буде смењивао секиром!"

НОРМАЛНА КАД-ТАД

Сва је прилика да актуелни режим и прижељкује овакав улични расплет. Даје му алиби да примени силу, а поврх свега, што је још важније, плаши све умерене а разочаране присталице режима које би можда и да гласају за неку опозицију али, ко ће да гласа за онога ко прети да ће да га веша о бандеру или му отме паре које је, можда и нелегално али је прашина већ пала, зарадио?

Нисам, наравно, присталица тезе да је Савез за промене део комплексне завере режима да себи продужи живот тако што ће створити једну хаотичну и агресивну опозициону групацију и тиме уплашити онај део опозиционог бирачког тела који вапи за нормалним животом и сигурношћу или онај део режимом

Мање-више, Чанак је овим формулисао суштину.

Од суштине је, међутим, важнији управо тај народ у чије име се позива на уништавање институција.

МАСА НИЈЕ НАРОД

Сасвим је, наиме, могуће, да је Стамболићево руководство, килаво и декадентно у залазној фази титоизма, било сасвим неспособно да се носи са проблемима односа са другим републикама које су кренуле у отцепљење као и са унутрашњим проблемима Србије и њеног односа са покрајинама. Сасвим је, такође, могуће, шта више убеђен сам у то, да је ова садашња криза коју живимо изван моћи али и хтења садашњих власти у земљи да је разреши. Коначно, веома је могуће да су злобни академици починили велики грех не изабравши мог професора и тиме срозали Академију на још ниже гране.

Али, шта је решење?

Нова Академија наука?

Секира?

Атомска бомба, или, у најмању руку НАТО бомбе?

Када се питања овако формулишу свако ће, разуме се, рећи: "Не!"

Вероватно и сам Ђинђић. Мој професор сигурно. За Милошевића не гарантујем.

Ипак, и без обзира на то, "догађања народа" што је сасвим добар назив за стална рушења установа нације у нашој историји се стално догађају и стално изнова нацију враћају на почетак.

Ово најновије, које се заправо још не "догађа", али се не само Савез за промене него и низ тобожњих "невладиних организација", било да су то псеудополитичке попут групе Г-17, било да су "независни" а у ствари опозициони медији, здушно залажу за њега, вероватно ће се

окончати као обичан политички ђорак.

Права опасност није у томе да успе - када би успело, и то би било бар нешто, ратосиљали би се једног до зла бога неуспешног режима - већ управо да не успе али разори или бар озбиљно оштети институције политичког система, односно странке.

Србија је последња земља покојног социјалистичког система са владајућом улогом комунистичке партије у којој је био допуштен вишестраначки систем. Отпор владајуће елите која се нетом докопала власти помоћу свог "догађања народа" био је сасвим природан. Ма колико власт одржавала свој монопол над економским токовима, медијама и репресивним апаратом и ма колико иницијалне опозиционе странке биле слабе било је сасвим јасно да ће оне кад-тад том систему доакати јер је за њихов живот природно окружење демократија.

Сви се слажу у процени да би чак и овакав млад и нестасао вишестраначки систем одавно обавио посао демократизације само да није било спољњег притиска. Управо спољни притисак је и одржао ову власт и омогућио јој да одложи реформе и демократизовање друштва пошто је стално могла да се позива на прогоне Срба из свих делова покојне Југославије.

Сада се призивањем опозиционог "догађањем народа" заправо продужује рок у коме ће се реформе у Србији обавити. Како нико не зна ко има право да говори у име народа, нити је пак јасно шта маса на улици жели, а да и не говоримо да јој се може супротставити друга маса, па макар се она састојала од полицајаца, хаос је потпун.

Политичке странке су управо и направљене да спрече хаос да буду мерни инструменти расположења народа јер је одавно остало јасно да маса сама по себи на улици није "народ".

незадовољног бирачког тела који у себи још није преломио, да се одлучи да коначно и гласа за обећане промене. Јесам међутим присталица тезе да Савез за промене, низ "невладиних" организација, низ независних медија и низ парополитичких групација управо то ради, ма у шта они лично били убеђени.

Ова опасност, ма колико била реална, није кључна. Она може само на неко време продубити кризу и одложити реформе. Оне су, међутим, неизбежне и Србија ће кад-тад бити нормална држава.

Кључна опасност је да они, који су још на претходним изборима починили политичко самоубиство сами себе искључивши из парламентарног живота, сада ту грешку покушавају да исправе тиме што ће тај парламентарни политички живот и уништити. Наш парламентарни политички живот је тек почео и није бог зна какав. Али, ми други немамо, као што немамо ни резервну Академију наука, резервну Цркву нити резервни Универзитет.

Да би се спречило да путујуће позориште замени политичке странке оне саме морају да покажу да су спремне да се томе опру. Једини могући пут су управо избори.

И сам Ђинђић види да се уплео у не само опасно него и неуспешно предузеће те се последњих дана одлучио, како су то комунисти говорили, "да ревидира" па се и он залаже за изборе, овог пута не помињући разне услове које је путујуће позориште од представе до представе мењало.

Штета, међутим, која је почињена и време које је изгубљено да се ти избори издејствују још одмах после агресије НАТО и институционална смена власти обави, тешко ће се надокнадити.

ИМАМО КОНЗЕРВУ НЕМАМО ОТВАРАЧ

Суијотро по политичарима, грађани Србије најмање страхују, веровали или не, од погубног избијка Косова и распада Југославије. Скоро по ловину учесника у анкети агенције "Партнер" брину економски проблеми, а од тога највише да ће остати без прихода. Педесет пет одсто од хиљаду испитаних не би волело да им се понови владајућа коалиција, а чак шездесет одсто сматра да актуелна власт највише отежава решавање проблема. А анкете међу партијама показују следеће: социјалисти још тврде да за изборе није време, радикалима је довољно предјело у локалу, СПО би једне "евројске" за све скупштине, а демократе траже изборе на два места по једном, али да их не сирема кувар нејо неко други.

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Два политичка догађаја су се поклопила половином јуна, и после њих нико није остао исти. Прво су се у Црној Гори сусрели представници Савеза за промене и ондашњи амерички изасланик за Балкан Роберт Гелбард. Следећег дана су министри Српске радикалне странке "поднели оставке". Кризу републичке владе државна телевизија је поменула испуст, али се "спољнополитичкој ситуацији" посветила потпуно и тако ревносно да је координатор СЗП Владан Батић данима морао да се закљиче како у Црној Гори нису уговарали рушење власти уз помоћ страног капитала. Ипак, СЗП се потом видно реорганизовао. Обелодањени су конкретни кораци како ће се створити клима за узгој изборних услова: леци, јавни скупови и захтеви да државни врх поднесе оставке, и да се формира прелазна влада која ће водити земљу до превремених избора.

Овај опозициони блок испрва није имао ништа против голих избора без прилога. У саопштењу од 5. јуна ("Блиц") СЗП захтева да "одмах по престанку непријатељстава, када се за то створе услови, буду расписани слободни и фер избори на свим нивоима јер је успостављање демократске власти за Србију први услов за њен свеобухватни опоравак". Сутрадан је координатор Батић у разговору за исти лист рекао: "Уколико власт одбије да укине ратно стање ми ћемо престати да га поштујемо и тражићемо изборе и у ратном стању. Ако се некој земљи и неком народу догоди све ово што се нама догодило, нормално се намеће питање одговорности и нормално је

да се изврши провера политичке воље грађана". Међутим, потпредседник Демократске странке Зоран Живковић оградно је своју странку речима да изборе не треба очекивати у наредних шест месеци, те да не очекује да ће их власт расписати. Истовремено је председник СПО Вук Драшковић у разговору за јагодинску ТВ станицу "Палма плус" оценио да су избори "неизбежни" али је такође посумњао да би они могли да буду скоро организовани.

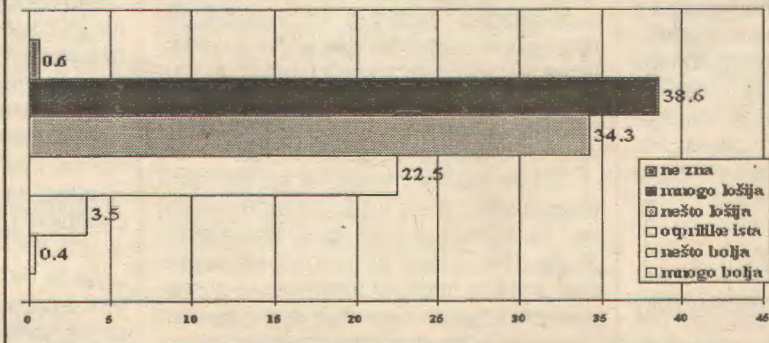
Наводна криза владе трајала је мање од три

дана, али је и толико било довољно да се међу свим опозиционим странкама прими идеја о прелазној влади. Није било спорно чак ни шта је најбитније: "Да та влада буде стручна и да може гарантовати хитне акције...", рекао је потпредседник ДС Слободан Вуксановић. И у СПО је 21. јуна такође одлучено да ће се заложити за реформске владе у обе скупштине које ће припремити превремене изборе по правилима ОЕБС, те да се при формирању тих влада поштује изборна воља грађана Црне Горе. Услов

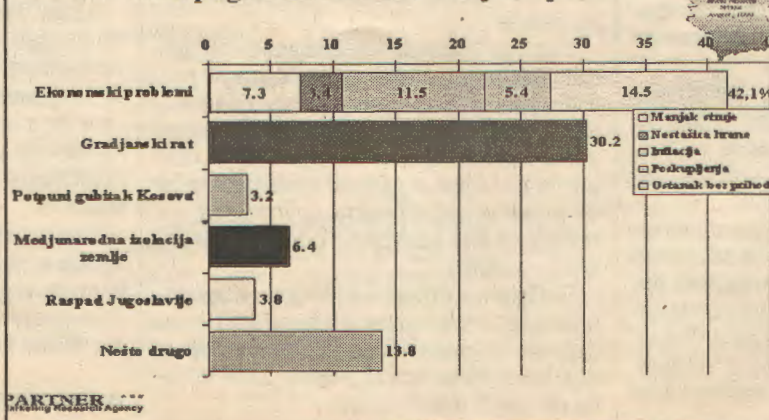
СПО био је да у владама не може бити представника СРС. Бивши коалициони партнер левнице, Нова демократија, док је још била парламентарна странка тражила је формирање "техничке прелазне владе". Ванпарламентарне странке потегле су свој најјачи адут па тражиле "потпуно нову владу, без компромитованих политичара" (ГСС).

"Са коалиционим партнерима имаћемо техничку сарадњу, али циљне сарадње више нема", поручио је Војислав Шешељ када су радикалским министрима после мање од три дана "поништене" оставке. Већ половином августа не радикалима ни левници различити циљеви нису сметали да заједно заузму и савезну владу. Митинг који је неколико дана касније окупио опозиционо мњење у Београду показао је да опозиција у Србији барата истим параметрима као и позиција, само у обрнутој пропорцији: са циљем су ту негде, али се разилазе у техници. Није ни чудо, пошто се испоставило да је органи-

Оцените вашу економску ситуацију у односу на пре годину дана.

Шта вас у погледу будућности највише плаши?

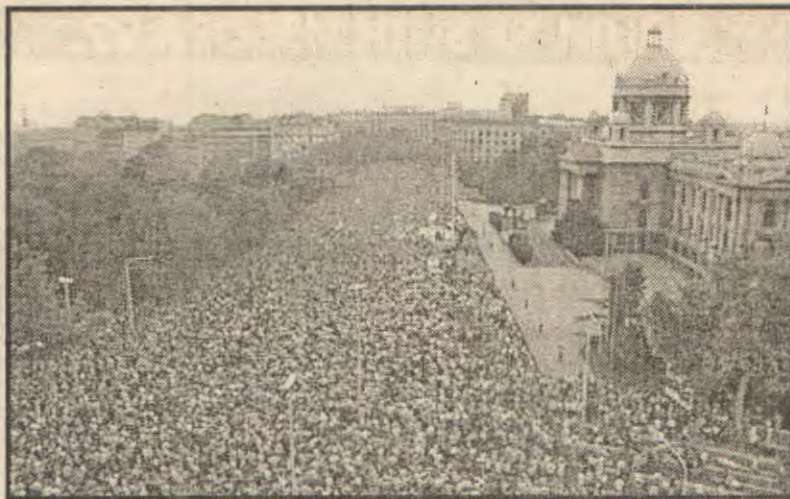
зовати поштене изборе исто онолико једноставно као и са-ставити прелазну владу која би те изборе расписала.

СВАКОМ ПО ЈЕДНА ВЛАДА

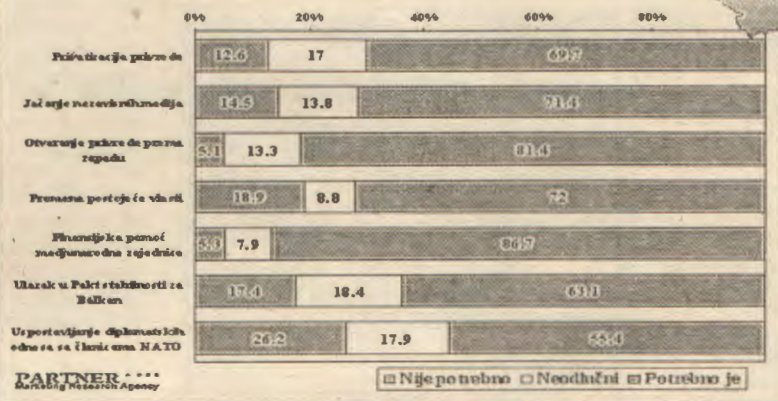
Идеја прелазне владе промовисана на Преображењском митингу је сахрањена, каже Вук Драшковић. СПО је до митинга следиле закључак са јунске седнице Главног одбора, с тим да се у то време још није говорило о саставу прелазне владе. А састав је, како изгледа, кључна препрека свим стран(к)ама да се договоре.

То није разумео независни економиста Млађан Динкић који је покупио доста аплауза на Преображење али је потом остао на брисаном простору са Пактом за стабилност Србије. Каже, треба искористити то што је, "путујући Србијом" сазнао да су "и СРС и СПС пред распадом", те да би њихови посланици у Скупштини Србије могли да издају своје лидере и да сруше републичку владу. Још када би се СПО предомислио, па да се састави нова влада. Међутим, проблематично у Динкићевом пројекту, све и да радикали и социјалисти заиста "једва чекају да изађу из Милошевићевог и Шешељевог смртносног загрљаја", прво је то што би опозиционим странкама нека нестраначка експертска влада требало да преда власт тек пошто им организује изборе за годину дана. Други проблем је награда одметнутој левици и радикалима, која би морала да буде нешто већа од прилике да "искупе душе" и да их се остави на миру.

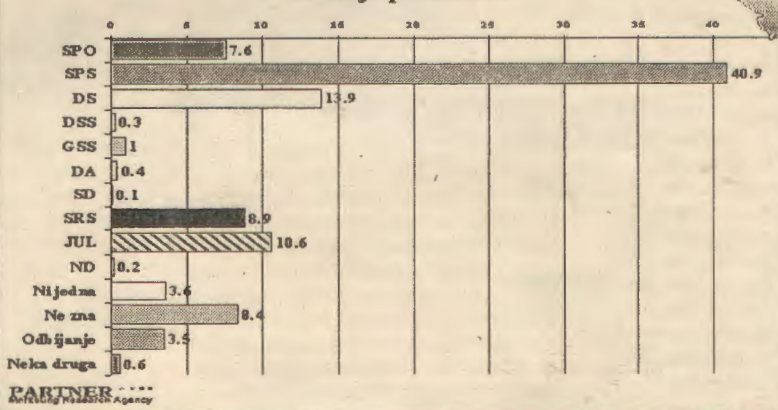
Савез за промене такође је сахранио Пакт анонимних аутора просто одбијајући да га подржи. Пошто је састављен од ванпарламентарних странака, овај савез ни пре митинга није имао интереса да се сложи са идејом према којој се у Републичкој скупштини руши стара и изгласава нова влада, уз то и без јачих гаранција да ће у целој ствари моћи касније и активно да учествује. После митинга, бивши гувернер Народне банке Драгослав Аврамовић пристао је да буде мандатар најновије прелазне владе под условом да га на то место предложи Савез за промене. Док је Милошевић на власти, "неће бити нормалних избора" понавља и ове године Зоран Ђинђић. Међутим, према најновијим вестима СЗП сада тражи више од једних избора. Први избори су за референдум

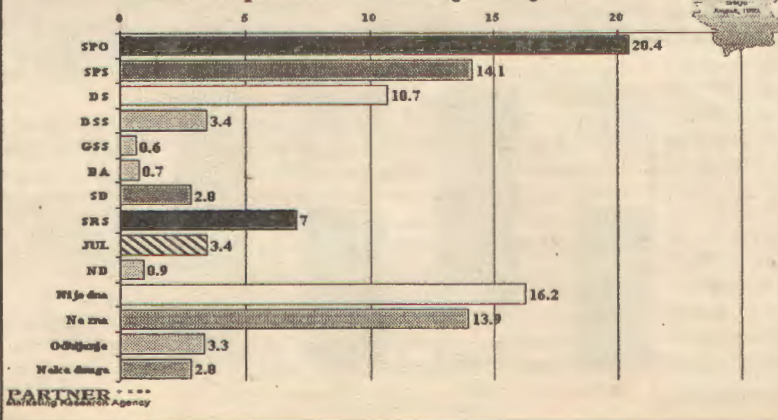
U kojoj meri su našoj zemlji potrebni...

Koje stranke svojim delovanjem najviše otežavaju rešavanje problema

Koja partija može najviše da uradi na rešavanju tekućih problema u našoj zemlji

на коме ће се видети да ли су људи уопште за промене или нису, што делује као да је СЗП на митинзима до сада смењивао Милошевића напамет. Пошто СЗП добије тај референдум, каже Ђинђић, праве изборе ће организовати "нека врста прелазне владе", никако партијске него експертске (људи "попут г. Аврамовића"). За ту владу не помињу се избори. Такође се не помиње како ће и референдум и влада постати делатни, нити да ли ће их подржати и странке изван СЗП. Посредништво Вука Обрадовића код Вука Драшковића решава мањи део проблема (ти сусрети су, сазнајемо, заиста почели). Крупнији проблем је онај који је добро уочио још Динкић. Као што се види из примера радикалских министара, договор мора да се постигне на много вишим разинама, а на такве су, куну се у СЗП, гадљиви. Такође још увек није јасно ни како ће цела ствар постати нешто више од лепих жеља. Јер, последња акција СЗП, прикупљање потписа за смењивање Милошевића, завршила се као бесплатно испитивање рејтинга међу будућим бирачима, пошто се не зна да ли је потписе некеме требало поднети, нити је објављено колико их на крају има.

После митинга СПО је решио да скрати поступак и тражи једне обичне изборе, уз медијско отварање и према правилима ОЕБС. У међувремену ће, кажу, кампању проширити и на разочаране гласаче тзв. црно-црвене коалиције. Такви, као што је познато, слабо излазе на митинге, нешто су чешћи на контрамитинзима. Зато увек дисциплиновано излазе на гласање што се не може рећи и за опозиционо мњење, које је углавном неодлучно, мрзовољно или сумњичаво. Шта значе "правила ОЕБС" уместо СПО-а објаснили су социјалисти: ова "прљава међународна организација" може да пошаље само посматраче, као и до сада, каже портпарол Ивица Дачић, али "код нас" неће организовати изборе ОЕБС, него легални државни органи.

КОСОВО НА ПОСЛЕДЊЕМ МЕСТУ

Социјалисти сматрају да избори нису потребни. А шта кажу грађани Србије? Методом анкете "очи у очи" агенција "Партнер" је од 10. до 16. августа испитала 1000 пунолетних житеља 32 општине без Косова: Земун, Раковица, Обреновац, Чукарица, Стари

град, Бачка Топола, Зрењанин, Чока, Оџаци, Бечеј, Нови Сад, Пландиште, Ириг, Шабац, Миловац, Смедеревска паланка, Аранђеловац, Крагујевац, Рековац, Прибој, Чачак, Ивањица, Врњачка Бања, Краљево, Варварин, Деспотовац, Кладово, Зајечар, Алексинац, Ниш, Црна Трава и Владичин Хан.

За скоро 75% испитаника економска ситуација се у последњих годину дана погоршала. "Много боље" живи сад него пре годину дана само четворо од хиљаду људи. Ништа се није променило за 220 испитаника. Супротно политичарима, за грађане Србије најмања невоља је, веровали или не, потпуни губитак Косова и распад Југославије (3,2%). Скоро половину испитаника (42,19%) плаше економски проблеми, од тога највише да ће остати без прихода. Зима је још далеко, па су мањак струје и несташица хране на последњем месту у "економским" страховима док су те две ставке прве на које упозорава опозиција. Испитаници се у области политичких догађаја највише плаше грађанског рата, за који све опозиционе странке тврде, ако је до њих, да га неће испровоцирати тиме што ће властима пружити прилику да добију противника. Све остало није у конкуренцији грађанских страхова. Рецимо, међународну изолацију од које стрепи само 6,4% већ смо провалили и није нам ништа. Овај резултат је у супротности са одговорима на питање "шта је земљи потребно?". Финансијска помоћ међународне заједнице и отварање привреде према Западу, каже највише учесника анкете. Истовремено, у категорији најпотребнијег на последњем је месту управо "уступавање дипломатских односа са чланицама НАТО", док је ово решење и прво у категорији "непотребног", што би могло да се протумачи и као да су се испитаници више руководили жељом да не згреше у патриотској дужности него реалним сагледавањем стања у земљи. Судећи према наведеним противречностима између међународног новца и одбијања међународних односа, може се закључити да се отварање према Западу још увек не везује јасно са променом власти. Промена постојеће власти тек је трећа према приоритету, и изједначава се (процентуално) са потребом јачања независних медија.

БЕОГРАД ВОЛИ БОЈКОТ

Да су се избори одржали у августу ниједна партија нити коалиција не би имала парламентарну већину. Нарочито је

не би имали радикали који изјављују да им власт коју имају није довољна док не стекну натполовичну већину у скупштинама, али истовремено траже да се прво понове локални из-

бори. Штавише, СРС данас према "Партнерој" анкети вреди за промил мање него замишљени савез ГСС, ДСС, ДА и Нове демократије. За СПО и СЗП би укупно гласала трећина

бирача, а за владајућу коалицију око четвртине. Левица без радикала има 16,2% грађана на својој страни, што је за 1,5% више него што има СЗП и за скоро толико мање од СПО-а. Сваки десети грађанин би гласао за ДС, а то је мера и за бојкот избора у целој Србији. У засебном истраживању за Београд нико не би гласао за ЈУЛ. СПС и ДС, као најјаче после СПО, заједно би имале два процента гласача више од СПО. Међутим, бивша коалиција "Заједно" не би освојила већину у градској скупштини чак ни када би јој пришле и све мање опозиционе странке. Гласове би одузео бојкот сваког петог Београђанина.

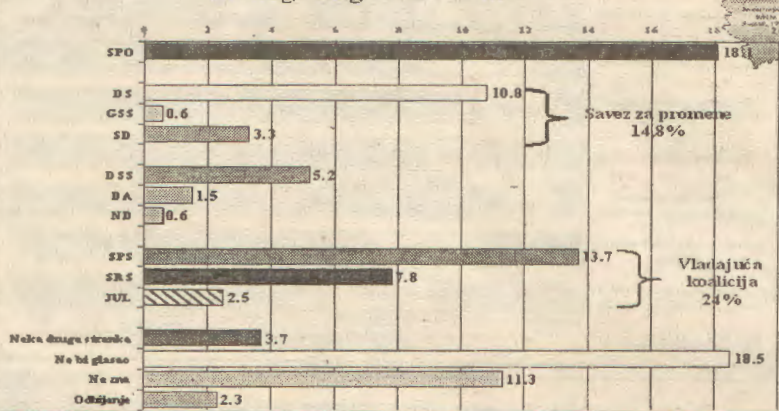
Сваки тринаести грађанин не зна које странке највише отежавају решење проблема, а сваком двадесет седмом странке нису одговорне за тежак живот. Број гласача који не би волео да види неку странку власти, а сматра је и отежавајућом околности, углавном се поклапа код свих странака. Педесет пет посто од хиљаду испитаника не би волео да им се понови владајућа коалиција, а чак шездесет посто сматра да актуелна власт највише отежава решавање проблема. Само четвртина испитаника данас сматра да је владајућа коалиција ефикасна у решавању текућих проблема. Око осам посто испитаника каже да ниједну партију не би волели да виде на власти. Да "ниједна странка" не може да реши проблеме каже око 16%, док "не зна" која је странка ефикасна 13%. Исти је број грађана (око 15%) који би гласали за СЗП и који не би. СРС је најпостојанија у сва три питања која се тичу процене страначке ефикасности: и као ефикасна и као неефикасна и као партија коју испитаници не би волели да виде на власти има између стабилних 7 до 10 посто. СПО је најнефикаснија, и од великих странака најмање отежава решавање проблема. У анкети "Партнера" испитаници су открили и своје гласачко опредељење и изјаснили се о вероватноћи да се опозиционе странке уједине. Скоро исто, око шездесет посто гласача СПО и ДС сматра да је уједињење вероватно, и исти проценат на обе стране (око 20%) сматра да уједињење није могуће. Гласачи радикала преполовљени су у оцени да ли је или није уједињење опозиције вероватно. Око 90% гласача СРС сматра да се опозиција неће ујединити.

Koju partiju nikako ne biste voleli da vidite na vlasti

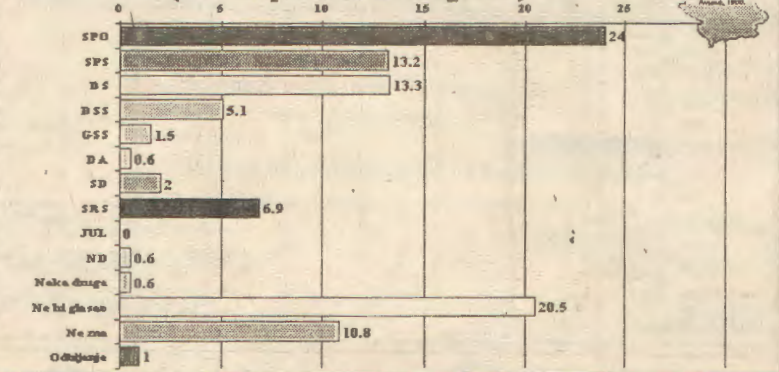

У тренутку завршетка овог текста објављено је да су неке од чланица тзв. Савеза за промене "пристале" да прво иду на изборе па да тек онда скидају Милошевића?

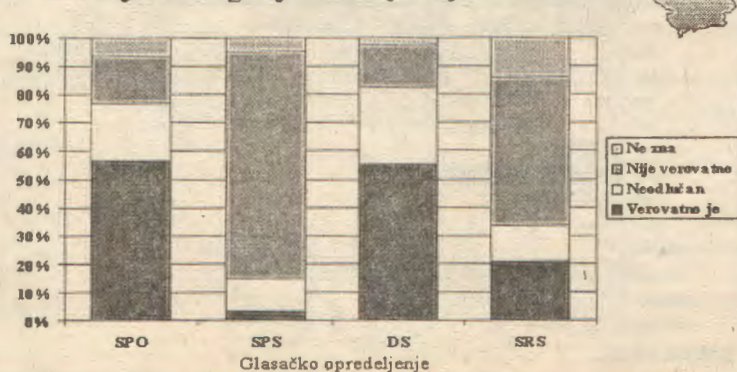
Za koga bi glasali danas

Za koju partiju biste glasali kada bi se sada održali parlamentarni izbori? (samo ispitanici iz Beograda)

Koliko je verovatno da će se srpska opozicija uјединiti oko zajedničkog cilja - smenjivanja vlasti?

Не могу да нам опросте што опстајемо

"Сматрам да је у први план дошла једна ирационална прича, а то је схватање не само моје већ свих у СПО, о прелазној влади која би дошла изнебуха и која би приморала већи број посланика владајуће коалиције да иласају за њу - што делује ипросто невероватно. И чему онда позив да се иде на Дедиње, ако смо се сагласили за мирну варијанту промене власти, и још да тај позив упућују они који никада сами не би повели народ, јер немају ни срце ни снагу за тако нешто".

Александар ЦВЕТКОВИЋ

Какве су по Вама поуке тзв. "преображењског" митинга опозиције у Београду, Ваши утисци о организацији овог скупа и немилим сценама током његовог одржавања, као и расположење чланства СПО у Крагујевцу и Шумадији тим поводом?

Ми смо из Крагујевца дошли организовано, са тридесетак аутобуса, од чега је СПО имао 24 аутобуса а ДС шест. Нагласио бих да је понашање полиције у Београду било веома коректно - провели су нас кроз Београд и помогли нам да сместимо аутобусе. Митинг је почео у лепој атмосфери, уз спонтане захтеве присталица СПО да на њему говори и господин Вук Драшковић.

За време говора господина Ђинђића, међутим, наше присталице нису негодовале већ је он своје излагање неометано завршио у мирној атмосфери. Када је најављен господин Крунић креће ватромет, пале се бакље, вијоре заставе СПО и појачавају се захтеви за долазак Вука Драшковића на бину, због чега је настала десетоминутна пауза у програму, затим десетак минута говори господин Небојша Човић, а онда се појављује и председник Српског покрета обнове. Док је он износио ставове Српског покрета обнове, активисти ДС у маси деле пиштаљке, то су наши чланови регистровани, и свима нам постаје јасно да је на помоћу инцидент. То нам је веома засметало, поготово што се све време говора Вука Драшковића није чула ниједна реч која је могла да иритира чланство СЗП. Због тога је, после завршетка говора господина Драшковића велика већина чланова СПО кренула да напушта плато испред Савезне скупштине.

Први утисци код човека могу бити овакви или онакви, али када се све слегло чини ми се да су се очекивања ипак испунила. Можда то неком звучи нелогично, али ја сам то рекао исте вечери саветнику председника СПО, господину Огњену Прибићевићу - најбитније је то што се показало да народ у највећем броју жели промене. Са друге стране, евидентни су били пропусти у организацији самог скупа. Нама, који смо дошли из других градова, помало је сметао велики број најављених говорника, јер није логично да један Савез за промену који цео има мање чланова и присталица него што их има Српски покрет обнове само у Крагујевцу и

Шумадији, представља толики број људи, а поготово не лидери странака са неколико стотина или чак и мање чланова.

НЕРАЗУМЉИВЕ ПРЕПРЕКЕ

Како је у Крагујевцу била примљена читава заговарао око формирања прелазне експертске владе? Колико је било реално очекивање творца Пакта за стабилност Србије да су социјалисти и радикали који и даље чврсто држе све полуге власти у Републици спремни да је се без избора одрекну, у име будућности ове земље?

СПО је два месеца пре београдског митинга заговарао идеју прелазне владе и до детаља је дефинисао како она треба да изгледа - па се данас поставља питање колико ко стварно држи до својих ставова, а нарочито до оног начелног става да се промене морају извршити мирним путем. Да је тада подржано оно што смо ми тражили пре два, два ипо месеца, много тога би већ било решено. Али, у међувремену су се појавиле неке препреке које ја не разумем. После два месеца од нашег предлога покренута је нова иницијатива за формирање прелазне експертске владе. Сматрам да је у први план дошла једна ирационална прича, а то је схватање не само моје већ свих у СПО, о прелазној влади која би дошла изнебуха и која би приморала већи број посланика владајуће коалиције да иласају за њу - што делује просто невероватно. И чему онда позив да се иде на Дедиње, ако смо се сагласили за мирну варијанту промене власти, и још да тај позив упућују они који никада сами не би повели народ, јер немају ни срце ни снагу за тако нешто.

Зашто, и после свега, мислим да је митинг успео? Због тога што су могли да се чују различити ставови о путевима и начинима који воде до истог циља, промене режима у Србији. На једној страни су остале "лепе жеље" Савеза за промене, а на другој пут који нуди Српски покрет обнове, усмерен ка побољшању услова за излазак на изборе и њихово што скорије одржавање.

Социјалисти и њихови коалициони партнери радикали ових дана нуде расписивање превремених избора на свим нивоима (уз предлог радикала да се они одрже сукцесивно, с тим што би се локални избори одр-

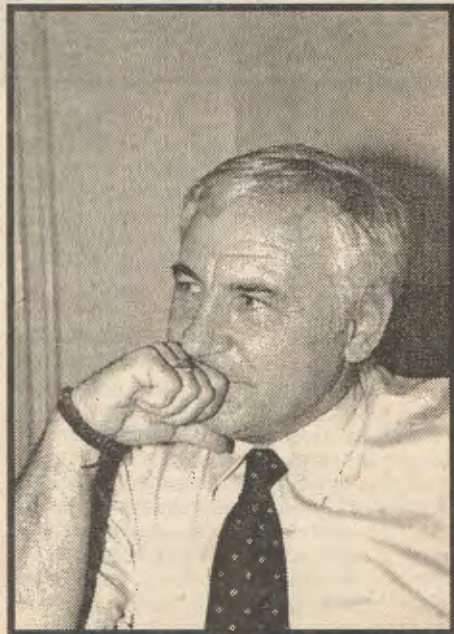
жали до краја ове а републички и савезни наредне године). Недавно сте изјавили да је у Крагујевцу ситуација таква да би у овом тренутку црвено-црна коалиција изгубила резултатом 67:0 (према броју одборничких места у Скупштини града Крагујевца). На чему заснивате такве процене?

Мени, као човеку из Шумадије, који је добио изборе и 1996. и 1997. године, избори на градском нивоу одговарали би већ сутра. Додуше, Крагујевац је специфичан и ја могу да говорим само у име својих суграђана. Нама би чак и постојећи услови за локалне изборе, са једнокржним системом, одговарали. Социјалисти и радикали у Крагујевцу, то тврдим, на наредним изборима изгубиће далеко убедљивије него досад. Али, мора се инсистирати да се избори одрже истовремено на свим нивоима. Ако би се обезбедили услови које као странка тражимо, данашња владајућа коалиција сигурно губи те изборе. Што се локалног нивоа тиче, сигуран сам да ћемо освојити више градова него после 1996. године. Разлози за то су свима познати, што је ближа зима народу ће бити све теже па ће садашње странке на власти у Републици морати народу детаљно да објасне шта су радиле у протеклих неколико година. Због тога, супротно гледишту неких опозиционих снага, сматрам да је и за народ и за државу боље да се то све оконча до краја ове године, јер више нема времена за губљење.

С друге стране, морамо да се суочимо и са последицама - шта ће се догодити ако не пристанемо на изборе, при чему знамо колико је владајућој коалицији пао рејтинг а нама значајно порастао. Вероватно стоји аргумент да изборе на које би изашли само социјалисти и радикали не би нико у свету признао, али чак и да то стање потраје и само месец-два, политичке и социјалне тензије би толико нарасле да је питање како бисмо избегли насилни и неконтролисани сценарио рушења власти, за који верујем да се ниједан разуман политичар у овој земљи не би определио.

НЕ БИ ДАНАС ДОБИО НИШТА

Већ неколико година Крагујевац је у медијима, заслугом локалних социјалиста, предњачио по броју исфабрикованих афера,

а напади су наравно били усмерени и према Вама лично. Међутим, то изгледа није посебно импресионирао Крагујевчане, па су левица и њихови коалициони партнери напрасно одустали од тих радова. Како је та врста кампање утицала на позиције СПО, у граду који држи неславан, апсолутан рекорд по броју незапослених у држави, а на основу чега се да претпоставити и по обиму социјалне беде?

Крагујевац је у том смислу Србија у малом. Као што је врх СПС-а овакав какав је, накарадан и никакав, такав је и локални врх СПС-а у Крагујевцу. Са њима смо ми три године у малом "рату" и ни око чега практично нисмо успевали да се договоримо. (Српска радикална странка у Крагујевцу малтене и не постоји. У Скупштини града они имају једног одборника, то је господин Томислав Николић, који је прошли пут победио за шест гласова, али данас он више не би могао да победи никог, на било ком месту, а камоли тамо где станује).

С обзиром да је Крагујевац специфичан по томе што је највећа социјална "бомба" у земљи, веома је интересантан за социјалисте и они му поклањају посебну пажњу. Поред доста разумних људи које имају, чак и у свом градском одбору, са којима ја могу и да разговарам и да се договорим, са врхом није такав случај. На жалост, међу њима има и чланова владе као што је господин Слободан Томовић, који води тај градски одбор. Навешћу само један пример. Пред изборе 1997. године ја сам их све позвао и покушао да се договорим са њима, да не сметамо једни другима, већ да свако ради свој посао и да нико никог не дира. На све су они лепо пристали, да би сутрадан "хеклерима" наоружали тридесетак робијаша који су харали улицама Крагујевца. Са нашим момцима, који нису били наоружани али су били спремни да се супрот-

УСАИД) - резултати су били готово невероватни, у нашу корист. Тако, на пример, међу првих двадесет најпопуларнијих политичара у граду немате ниједног из лево-десне опције, као што ни међу двадесет најнепопуларнијих нема ниједног из Српског покрета обнове.

На тај пораст популарности СПО веома је утицало и држање његових чланова током агресије, од председника странке па наниже. Ја сам се у време бомбардовања налазио на челу општинског Штаба цивилне заштите, који је по организованости и мобилности од стране Војске Југославије био проглашен за један од најбољих, ако не и најбољи у земљи.

ГОДИНАМА БАЈКЕ

Пошто је, наравно, велика непознаница који ће тренутак обично чланство и неком-промтовани социјалистички функционери изабрати да се отарасе од света презреног и изолованог врха, воде ли се даље од очију јавности такви разговори са њима, и какви су према Вашем мишљењу изгледи у Крагујевцу да се то догоди до краја године?

У Крагујевцу, као и у свим срединама, свакако постоје трезвени људи унутар СПС са којима можете да разговарате, јер не размишљају као врх те партије, на нивоу државе и у граду. Пуоздано знам да они нису задовољни политиком која се води и у њихово име. Не могу да схватим шта ће они у таквом друштву, али понављам, у крагујевачком СПС-у постоје врло коректни, рационални и, на крају крајева, поштени људи са којима у будућности треба рачунати. Мислим да међу нама постоји узajамно уважавање јер и они виде да када је интерес града и грађана у питању, за мене странке остају у другом плану.

Донедавни председник Управног одбора "Заставе", именован од стране владе Републике Србије, пошто је "ревитализовао производњу" у овом гиганту, па је све то НАТО авијација анулирала, прешао на нову одговорну дужност у федерацији. Које данас емоције преовлађују међу Крагујевчанима према њиховом деценијам највећем привредном колективу и како коментаришу "бригу" режима за привредни опоравак и препород Крагујевца?

Цео радни век и пола живота провео сам у "Застави" и лично сам, као и највећи део Крагујевчана, веома везан за ту фабрику. Наши су дедови

то градили и ту радили, али је "Застава" данас до те мере рушена да не треба очекивати скорије покретање производње. Али, она је и пре бомбардовања била у таквом стању да праве производње, од које би живео толики број запослених, није ни било. Годинама смо слушали бајке о страним партнерима и улагањима, међутим, то је трајало од сајма до сајма - нема улагања тамо где нема ни озбиљне државе. Због таквих оцена ја сам изгубио посао још 1991. године, као први дисидент међу директорима у "Застави". Свима је, наравно, било јасно шта се догађа, али је требало имати храбрости и то јавно рећи.

После свих тих нереалних прича, у Крагујевцу је дошао господин Беко, сусрео се са нама у Скупштини града и морам да кажем да сам о њему стекао утисак као о вистреној особи и способном "играчу". Али, и он је у руковођење "Заставом" унео доста демагогије, укључујући и организовање "живог штита" радника у време агресије. Истовремено, пре-

ко приватне фирме господина Бека набављан је шећер за синдикат фабрике. Откуд му то право? Има ту доста магли које ће се, надам се, тек разјаснити.

Није, међутим, много важно ко је на челу "Заставе", јер то није персонални већ системски проблем.

Успут, желим да кажем да за протекле две ипо године ниједан министар ни председник владе није желео да разговара са градском влашћу о било чему. Као да смо ми неки окупатори у свом граду - иако је, а то одговорно тврдим, у Крагујевцу у том периоду више урађено него за претходних двадесет година, при чему смо ми радили у објективно далеко тежим условима и под блокадом од стране Републике. Штета је да када су у питању интереси града са преко двеста хиљада становника Република једноставно не комуницира са легалним градским органима, и поред тога што смо се ми њима бодброј пута званично обраћали.

НИШТА ОД "ЗАСТАВЕ"

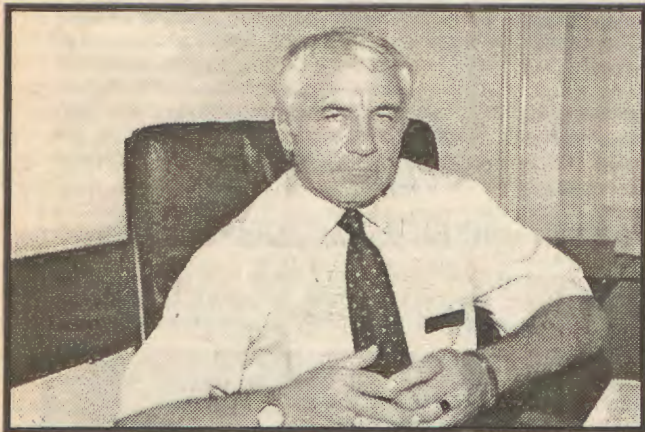
Преко државних медија систематски се пласирају уверавања државних органа да обнова ратом порушене Србије тече према плану. Какав је стварни ефекат тог "захукталог замајца" обнове у престоници Шумадије?

Наводно, држава ће у "Заставу" да инвестира 800 милиона динара. (Да не заборавимо да поменемо да је и топлана која греје цео град тешко оштећена, па се томе и у "Застави" и у граду поклања посебна пажња. У вези са тим, желим да похвалим сарадњу са начелником округа, који је члан СПС-а). Међутим, проблем је настао на другој страни. Почетком августа месеца, у Крагујевцу је стигла одлука владе Републике Србије о јавној потрошњи. Према тој одлуци практично је стављено ван снаге неколико закона које је донела републичка скупштина (Закони о буџету Републике Србије, Закон о учешћу градова и општина у порезу на промет, Закон о јавним приходима и расходима...). По тој одлуци, влада је свој буџет за треће тромесечје, у односу на ратна три месеца, повећала за 66%, а повећање буџета града Крагујевца ограничила на 9 процената. Просто невероватно! А Крагујевац данас има 65.000 незапослених и преко 20.000 избеглица, а недавно је поред последица агресије овај крај претрпео и катастрофалне поплаве, са процењеном штетом на око 700 милиона динара - што све скупа социјалну ситуацију чини стравничном. Као директна помоћ Републике, Скупштини општине Крагујевац је уплаћено, нећете веровати, 500.000 динара?! Додајмо томе и податак да је град за првих осам месеци ове године добио осми део од онога што је планирао за 1999. годину. Република је већ, пре почетка агресије, наш предлог буџета за 1999. рађен на основу 1998. године умањила за 40%, па је у прва три месеца прилив средстава био тек 50% од очекиваног - да би ратном уредбом и то било преполовљено!

Не треба много мудрости да би се закључило да је Република узела од градова како би по сопственом нахођењу претакала средства тамо где она процени да је најпотребније. То је најобичнија отимачина и безаконје. Због тога ћемо највероватније бити принуђени да се обратимо и Уставном суду Републике Србије.

Срећа у несрећи је било једино то што смо ми рат дочекали са солидно попуњеним градским робним резервама, и са намирницама и са нафтним дериватима, па грађани нису драстичније осетили несташице.

"Застава" тренутно добија нека средства од Републике, углавном кроз компензације, али мислим да чак и ако се у потпуности грађевински обнови (што је једнако нереално очекивање) фабрика неће моћи економски да се подиг-

ставе, није било конфликта, али су цех платили недужни грађани. Та група је пребила више људи у Великој Плани, Смедеревској Паланци, Рачи и Крагујевцу. СПС их је плаћао педесетак марака за ноћ да би сејали страх међу грађанима Шумадије. Резултат таквог деловања показао се врло брзо: постигли смо бољи резултат него претходне 1996. године, као Коалиција "Заједно".

Такође, од тренутка када је СПО преузео локалну власт у Крагујевцу покренут је лист "ЛИД" (што ваљда значи "левица иде даље") чији је једини задатак био да ружно пише о мени и председнику странке, Вуку Драшковићу. Верујте ми, на тај начин више су нам подigli углед него што су нам нашкодрили. Истовремено, сами су заједно са радикалима, све дубље падали. У свим анкетама спроведеним у Крагујевцу, а нисмо их правили ми него агенција "Партнер" и неки други, на узорку од 5.000 наших суграђана, по наруџбини домаћих и страних невладиних организација (као што је америчка

не на ноге, јер то није могла ни пре агресије, у нешто повољнијим условима.

Остварују ли се непосредни контакти града Крагујевца са појединим државама и градовима у свету, и какви су изгледи за помоћ којом би се умањила патња народа под санкцијама?

Од раније, Крагујевац је успоставио изузетну сарадњу са многим амбасадама, поменимо само оне међународно најутицајнијих држава - САД, Немачке, Канаде, Аустралије, Француске, Британије и Грчке - а намера нам је да ту сарадњу и наставимо, и поред прекида дипломатских односа на међудржавном нивоу. Имамо доста обећања са Запада да ће нам помоћи, нарочито код обнављања топлане. Европска унија је, иначе, одредила Грчку за координатора помоћи Крагујевцу и још неким градовима у Србији. Преко њих смо већ добили одређену количину хуманитарне помоћи. Више од Скупштине града добила је Српска православна црква, али је и то намењено грађанима Крагујевца. Ми смо са своје стране урадили детаљну анализу штете од бомбардовања, са спецификацијом потребног грађевинског материјала и очекујемо обимније донације и у том смислу.

НЕ ВРАЋАЈУ СЕ НА КОСОВО

Крагујевац је по традицији, и у мирнија времена честа био последња станица Срба досељених са Косова. Како је Ваш град прошао у последњем избегличком таласу, који се званично иначе дефинише као "привремено расељавање", и имате ли подршку виших инстанци у ублажавању последица ове најновије националне трагедије?

Ми смо из Крагујевца својевремено поручили јавности да се не слажемо са играњем и леваном по трговима, као ни са ружним речима упућеним политичарима из земаља које су учествовале у агресији, јер ће то још више да отежа наш положај као нације. То се потврдило и приликом исељавања нашег народа пред терором шиптарских терориста. У Крагујевцу избеглих са Космета данас има око 15.000, што уз око 5.000 из Хрватске и Босне, чини десети део становништва Крагујевца. Треба рећи и то да овде деценијама траје насељавање са Космета, па је за последњих педесет година готово половина становника Крагујевца пореклом са Космета. Људи који су у Крагујевац стигли пред почетак, током и после агресије дошли су најчешће код рођака или у куће које су већ почели да граде. Ми смо и оне који нису имали где као

добри домаћини прихватили и за њих око 600-700 обезбедили смо колективни смештај. Али, с обзиром да смо за те сврхе отворили три школе а приближило се почетак школске година, морали смо да их иселимо одатле. Сада су смештени у Карађорђевој дому у Рачи, који смо такође ми претходно уподобили за становање. Када је о школској години реч, истакао бих и чињеницу да је међу избеглима око 2000 деце основношколског и око 600 деце средњошколског узраста, што су комплетне три нове школе.

Све то, уз комплексну домаћу социјалну структуру, ствара додатне, нерешиве проблеме за град Крагујевац и ми смо са тим упознали и надлежне у Влади Србије. Не знам да ли неко верује у њихов брзи повратак кућама, али знам да је за протекла три месеца из Крагујевца отишло не више од 150 Срба са Космета, што је тек један одсто. Свесни смо колико је тим људима тешко али, верујте, Крагујевац то не може да издржи: од 56.000 породица у Крагујевцу, према статистичким показатељима, више од 30.000 налази се у тзв. социјалној потреби, или обичним језиком речено - на ивици глади и беде.

ВАНДАЛИ ПОНОВО НА СРПСКОЈ ПОЛИТИЧКОЈ СЦЕНИ

Ни бронзани Чича није поштеђен

У ноћи између 19. и 20. августа непознати починиоци оштетили су споменик ђенералу Дражи Михаиловићу, постављен у дворишту испред просторија Окружног одбора Српског покрета обнове у Нишу. За тај немилу догађај Бранислав Јовановић, председник Окружног одбора СПО и председник градске владе у Нишу, узроке проналази у неповољној клими која је пратила и обележила митинг опозиције, одржан претходне вечери, на Преображење, у Београду.

Иако нишки одбор СПО није организовано ишао на митинг, Јовановић је, како сам каже, са још неколицином локалних функционера странке ипак присуствовао скупу испред Савезне скупштине.

"Оно што смо доживели у Београду веома нас је депримирали, и посебно смо били збуњени количином мржње испољеном према Српском покрету обнове и његовом лидеру, а од стране присталица неких странака опозиције. Лично сам чуо повике из масе са захтевом да се нашим члановима одузму ставе и страначка обележја. То нас је све, понављам, изненадило, јер таква ситуација није забележена у Нишу. То што се догађало у Београду нас је, међутим, дефинитивно уверило да СПО коначно мора да се окрене себи самом, свестан својих вредности и опредељења и да их до краја доследно спроводи", сматра Јовановић.

Као кулминација негативних утисака, на повратку у Ниш Јовановићу је јављено да је оборен постамент и попрсје Драже Михаиловића испред страначких просторија. "Сигуран сам да МУП има довољно индиција за проналажење

извршилаца овог вандалског чина, а ми добро знамо ко су они - требало би их потражити међу онима који су нас ометали у раду, прекидали седнице градске Скупштине и Извршног одбора, који су писали анонимне летке против странке и против руководства СПО у Нишу. Необично је да нема ниједног очевица, поготово што се у близини налази зграда МУП, а до нас је смештена и "Нишка банка", где су даноноћно ангажовани наоружани чувари. Али, ми се нећемо мешати у посао надлежних државних органа. Ипак, пошто смо сви сентиментално веома везани за тај споменик, стало нам је да починиоци буду што пре откривени а њихова имена саопштена јавности", тврди Бранислав Јовановић, напомињући да су споменик активисти странке истог јутра вратили на његово старо место.

У првим јављањима медија речено је и то да су на лицу месту откривена нека страначка обележја Демократске странке. Чланови СПО сумњају да би се неко тако провидно "легитимисао", већ сматрају да је реч о подвали оних који би да "долију уље на ватру и додатно заоштре односе између коалиционих партнера на градском нивоу. Међутим...

"Истину за вољу, руководство ДС у Нишу је издало саопштење којим се они ограђују од рушења нашег споменика, али се много тога изменило у нашим контактима, после београдског митинга. Не можемо да разумемо то што се наши локални коалициони партнеру нису дистанцирали и од онога што су њихови људи чинили, што код нас подстиче подозрење да су унапред знали шта се спрема. И све то под плаштом Пакта за стабилност, који ваљда подра-

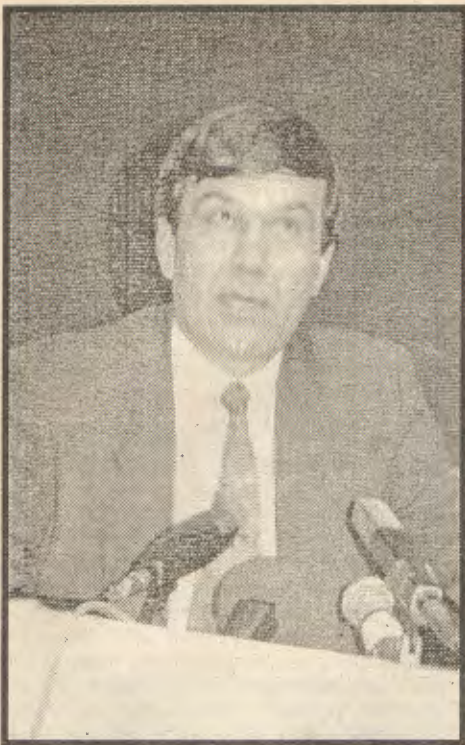
зуева и уздржавање од међусобног нападања, што је благословно и Његова светост патријарх српски господин Павле. По мом мишљењу апсурдно је говорити о принципијелном понашању, ако се узме у обзир да присталице

Споменик Дражи Михаиловићу постављен је 13. маја 1998. године, на дан Равногорског устанка у Србији. Представља крепког команданта Југословенске војске у отаџбини, како га памте саборци са Сињајевине. Биста је рад академског вајара Вукашија Марјановића, а ливење су финансирали донатори и функционери Градског одбора СПО у Нишу, као поклон свим члановима странке.

ДС нису звиждале Небојши Човићу, који је напустио њихов Савез за промене, или Ребеки Србиновић, из странке која је такође често била на удару критике демократа", каже Јовановић.

За председника Окружног одбора СПО у Нишу нарочито је болна чињеница да је после уништавања споменика у Хрватској, Босни, и у новије време на Косову, овај манир обрачунавања дошао на ред и у српско-српским политичким споровима, што Јовановић види као веома озбиљну опомену до које су се мере поново разбуктали наши идеолошки расколи. Могући непосредан повод за овако оштру, рушилачку реакцију политичких противника он налази у резултатима неких последњих истраживања јавног мњења по којима је СПО убедљиво најпопуларнија странка у Нишу. "А та околност, да је СПО у успону, и раније је по правилу уједињавала и власт и опозицију против нас, на свим нивоима", слуги Јовановић. "Ми, наравно, нећемо рушити коалицију у граду, али ће грађани Ниша свакако умети да процене политичку зрелост оних који су са нама заједно у локалу, да би нас блатили свуда где није непосредно угрожен тај интерес заједничког вршења власти", категоричан је Бранислав Јовановић.

Скочило је мало и велико да љуља ново-клонче. На несрећу српског народа било је исувише заинтересованих да се настави са узимањем "данка у крви" и черечењем српског племена. Данас том наочету треба аутокефална црногорска црква, језик, писмо, сопствена валута и војска, једном рјечју независна држава. Слабо је оправдање за оне који том циљу служе несвјесно, јер "не знају што чине".

Што се тиче СНС, разлике нијесу на том нивоу, ради се о модалитетима и средствима за очување заједничке државе. Нажалост, постоје и они који наивно вјерују да се заједничка држава може очувати подржавањем Слободана Милошевића. Надам се да ће у странци превладати свијест да "није рупа на планети, већ у памети"

КАРДЕЉЕВСКИ ДОКУМЕНТ

Уколико би дошло до раскола између "београдских" и "подгоричких" струја у црногорским савезним странкама какве би последице те промене изазвале у званичном Београду и у званичној Подгорици?

Није никаква тајна да различите опције када је у питању опстанак заједничке државе постоје и у ДПС-у. Разлика је само у томе што је пут од различитих ставова до раскола бржи и краћи у опозиционим странкама него у оним које су на власти. Владajuће странке на окупу држе, прије свега, интересе који омогућују "бољи живот". Тешко је бити пророк, али све више вјерујем да ће за годину дана политичка сцена изгледати другачије.

Платформа за редефиницију односа две федералне јединице покренула је доста полемика на свим странама иако су власти у Београду тврдили да документ нису добиле. Каква је, према Вашем мишљењу, била намена тог документа?

Већ на први поглед јасно је да се ради о кардељевском документу који је "грбо" рођен и велико је питање да ли ће у међурепубличким преговорима моћи да се исправи. Додуше, помоћ је већ понудила главна бабича из Вашингтона која је препоручила Црној Гори да остане у заједничкој држави са Србијом. Чуди ме да господа Американци не

препоруче "младој црногорској демократији" и њеној Влади она рјешења и механизме који држе на окупу десетак америчких држава. Са оваквом платформом и из ње изведеним уставним рјешењима САД не би опстале ни два мјесеца а камоли двијеста година. С друге стране, док се рањена Србија буди и прибира снагу за демократске промјене, објављивање Платформе оваквог садржаја објективно значи подршку Слободану Милошевићу.

Просто је неvjероватно да власт која се куне у мултиетничку, мултикултурну - једном ријечју, грађанску Црну Гору предлаже да се укине Вијеће грађана. Ко ће онда представљати грађане Србије и Црне Горе у заједничком парламенту? Одговор је познат, јер смо га искусили за протеклих пола вијека. Некада су то радиле комунистичке, а данас републичке олигархије. Зар господа из црногорске владе која ових дана шпартају Европом и куну се проевропском политиком нису чули да су скоро одржани неопредни избори за европски парламент? Европа очигледно не вјерује у делегатски систем. И да ли ће сјутра бити спремни да и црногорска скупштина буде формирана на паритетној основи тако што ће се из општинских скупштина бирати једнак број посланика? Хоће ли пристати да влада Црне Горе има шест министарстава а да се све остало препусти општинама?

Због тога ми Платформа личи на Прокрустову постелу припремљену за већ болесне и Србију и Црну Гору. А оздрављења не може бити док неокомунисти, који су зарад очувања власти спремни да поруше заједничку кућу, и да макар у "циганској шатри" буду своји на своме, не оду у политичку прошлост и овдје у Црној Гори и онамо у Србији. Међународну подршку коју добија у сукобу са Милошевићем црногорска власт све више инструментализује у антисрпску политику. Нажалост, то се не схвата довољно ни у Београду, а поготово не на Западу.

НЕКОНТРОЛИСАНА ДЕОБА

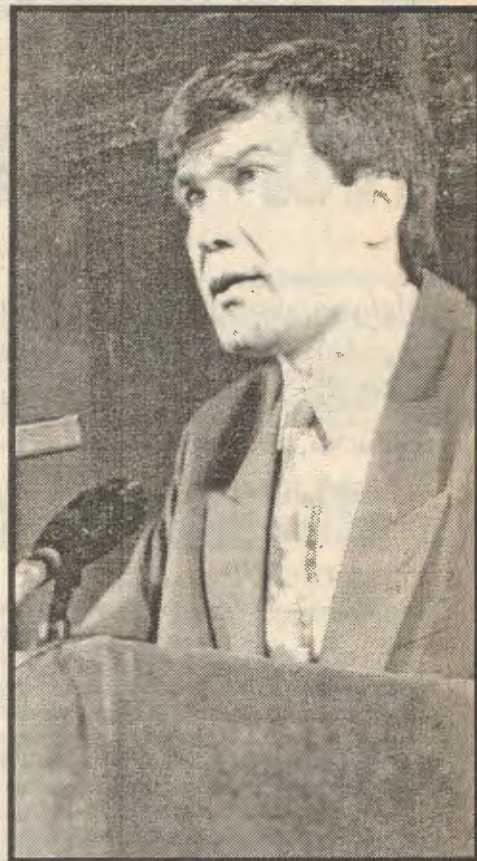
Ових дана црногорска штампа објављује да амерички Стејт департмент мења став и ипак допушта могућност отцепљења Црне Горе. Упоредо са том вешћу све гласније се говори о референдуму. Куда креће мања федерална јединица у СРЈ: ка конфедерацији, обновљеној федерацији или ка самосталности, и шта би, према Вашем мишљењу, било најбоље решење за Црну Гору?

Амерички Стејт департмент се тако понашао и у случају растурања СФРЈ. Куда смјера мања федерална јединица већ је научно дефинисао председник Дукљанске академије наука у интервјуу хрватском "Гласу концила". Ту господин Јеврем Брковић ауторитетом академика тврди да се Црна Гора "мора вратити својим коријенима, својој аутокефалној цркви са елементима католичанства". Као круну тог путовања у свијетлу дукљанску прошлост Брковић већ види "будућу, јадранску, медитеранску унију коју ће чинити Албанија, Црна Гора и Хрватска". Читавој овој причи фали само један демократски корак, а то су пријевремене избори на којима би грађани Црне Горе рекли своју ријеч. Само на основу изборног легитимитета стиче се право да се преуређује заједничка кућа, поготово што је владајућа коалиција у Црној Гори добила изборе на залагању за Југославију и реформе. Јесте да је овај народ навикао да власт једно мисли, друго прича а треће ради, али ако се таква политика утростручи, онда је то превише чак и за чувену црногорску трпељивост

кад је у питању домаћа власт. Легитимитет за организовање референдума за промјену државно-правног статуса Црне Горе који се увелико најављује, може имати само она власт која победи на изборима залажући се за суверену Црну Гору. У супротном, била би то још једна велика превара попут оних из 1989. и 1997. године.

Шта значе све учесталија окупљања црногорских братстава, и да ли би покушај отцепљења Црне Горе могао да изазове грађански рат?

То што Кучи, Ровчани, Васојевићи, Зећани, Бокелји и други најављују отцепљење од Црне Горе у случају њене сецесије из заједничке државе само је природан и логичан процес. Држава је као људски организам који умире оног тренутка кад малигни процес метастазира у највиталније органе. Уосталом, обадвије болести, и рак и сепаратизам настају као посљедица неконтролисаних диобе ће-

лија, или покрајина. Како сјутра објаснити Пљевљацима да је осамдесет година у Црној Гори, од 1912, старије и важније од вијекова у немањихкој држави, звала се она Рашка или Стара Херцеговина, засвим је свеједно. Данас, потраживања рудника угља из Пљевља према црногорским дужницима (прије свих Електропривреда и КАП) премашују 150 милиона динара и пет милиона долара.

Очекујете ли превремене изборе у Црној Гори које је учи реконструкције савезне владе "најавио" потпредседник СНП Предраг Булатовић?

У Црној Гори је било много више демократије и простора за истинску опозицију у вријеме јединственог ДПС. Данас ДПС и СНП нису странке већ интересне организације које и буквално заузимају и најмањи простор за политичко дјеловање, најчешће по принципу: није важно имати користи, важно је да друга страна има штету.

Има ли живота за Србе на Космету?

*Међународне снаге инсистирају на мултиетничком саставу становништва једино у срединама где већину чине Срби. Тамо где Албанци врше терор и етничко чишћење над преосталим Србима, приморавајући их на иселљавање, тврде да нису у стању да штите свакој Србину понаособ и да се безмало мора сачекати да се екстремистичка осећања код Албанаца сама изјубе!**

Александар ЦВЕТКОВИЋ

Косметски пакао за Србе не престаје, иако представници међународне заједнице, мерећи људску несрећу на статистичком кантару уредно и бирократски ледено саопштавају да се број "инцидената" (еуфемизам за монструозне злочине, најчешће над беспомоћним старцима и недужним женама српске националности) из дана у дан смањује. Наравно, сразмерно смањивању броја Срба на Космету. Како институционализовати опстанак тзв. "српских енклава", у ситуацији када "ОВК" и даље активно спроводи план тоталног етничког чишћења Срба широм Космета - провоцирајући сукобе на све могуће начине - од већ устаљених паљевина кућа, отмица, силовања и убиства (у регионима где се број Срба свео на неколико стотина, као у градовима Приштина, Призрен и Ђајилане), преко најновијег гранатирања Грачанице, до блокаде прилаза Ораховцу и сталних покушаја да истурањем цивила продре у северни, српски део Косовске Митровице?

ДА НЕ БУДЕ ИЗЕНАЂЕЊА

У јавности се последњих дана актуелизују предлози за компромисно административно решење да би се превазишла постојећа напетост између крваво подељених етничких заједница (са садашњом несумњивом иниција-

тивом албанске) и преостало, све малобројније, српско становништво задржало на тлу јужне покрајине. Међу различитим идејама

најартикулисаније делује она који је уобличио историчар Душан Т. Батаковић, саветник Српске православне цркве, а своди се на кантонизацију Косова и Метохије. (Овакву замисао пре неколико година први је изнео академик Миодраг Јовичић, али она није наишла на ширу подршку у утицајнијим стручним и политичким круговима у Србији).

Једна од етнички заокружених и просторно највећих области налази се на граници са "ужом" Србијом (у Батаковићевом пројекту названа Ибарским кантоном) а обухвата општине Звечан, Лепосавић, Зубин Поток и северни део Косовске Митровице, где природну границу између две етничке заједнице представља река Ибар.

Затегнутост на линији раздвајања између два дела Митровице, а некада их је спајао мост преко Ибра, с тешком муком ублажавају француски "мировњаци". Срби, а овдашњи извори процењују да их је у граду остало нешто мање од 15.000, под притиском масовних шиптарских окупљања на јужној страни градске ђуприје, самоорганизовали су се и преселили зелену пијациу уз саму обалу, како би својим што бројнијим присуством током целог дана одвратили Шиптаре од насилног упада. Наравно, грађани српске националности "патролирају" и ноћу, како би опасност од непријатног изненађења свели на најмању могућу меру. "Французи су до сада били непристрасни и спречавали су Албанце да у већим групама прелазе на другу страну, али ми смо за сваки случај спремни за одбрану, са варијантама које нису за јавно изношење", кажу представници српске заједнице у Косовској Митровици.

ВАЖЕ ЛИ ФРАНЦУСКИ ЗАКОНИ

На подручју наведене четири општине, према проценама локалних извора, данас живи нешто преко 50.000 Срба, што староседелаца што досељених из других делова Космета. Што се тиче Звечана, незваничног центра потенцијалног Ибарског кантона (национални састав чини око 98% Срба и 2% осталих - осим три брдска села на подручју ове северне косметске општине, шиптарског становништва нема у значајнијем броју) без-

Да ли је још Србија?

У великим привредним колективима на Космету, какав је комбинат "Трепча", већина погона и три месеца после престанка ратних дејстава није обновила производњу. Албанци су запосели постројења за електролизу цинка, Фабрику акумулатора и хемијску индустрију, па су Срби, суочени са сталним претњама и признањем КФОР-а да им не могу гарантовати потпуну безбедност, убрзо престали да одлазе на своја радна места. Изузетак је погон металургије олова који се налази на српској територији. Али, ни он неће моћи још дуго, с обзиром да не раде ни рудник Стари трг ни Кишница код Приштине па, како кажу "Трепчани" технолози, "ако нема руде неће бити ни шта да се топи". Пре неколико дана одржана је и Скупштина комбината у пословној згради "Трепча" у Звечану, којој је присуствовала и министар Борка Вучић, али закључци са тог састанка нису обелодањени.

Слично стање влада и у највећој косовској термоелектрани "Обилић", што описује један од главних стручњака за капитални ремонт турбина, машински инжењер **Радомир Јанићијевић**. Јанићијевић је радник "Електропривреде Србије" у ТЕ "Обилић", који чине две термоелектране, "Косово" и "Косово Б", укупне снаге 1.500 мегавата, пуних двадесет пет година. "Путовао сам до радног места четрдесет километара али однедавно, као и највећи број Срба, због претњи више не могу да радим свој посао. Примамо по осамсто динара плате и чекамо даљи расплет", каже Јанићијевић и износи детаљ да је до агресије НАТО у овом електроенергетском гиганту радило око 70% Срба из Приштине, а сада нема никог, јер је од некадашњих 40.000 у главном граду покрајине остало њих мање од хиљаду. ("Видео сам неке колеге из Приштине, јер заједно подижемо плату у филијали службе за платни промет у Лепосавићу, људи су се најпросто истопили од психозе у којој проводе дане и ноћи забарикадирани у својим становима, не спавају и не једу, па су неки спали и на четрдесетак килограма телесне тежине"). На њихова места дошли су Албанци чија је нестручност убрзо узела данак у људским животима и огромној материјалној штети, мереној стотинама милиона долара. Према Јанићијевићевим сазнањима почетком августа у ТЕ "Косово" на четвртом блоку (турбини) дошло је до велике хаварије. За информацију о овом догађају каже да је она очигледно под ембаргом, али да упућени наводе као поуздан и проверен податак о више погинулих и двадесетак повређених радника албанске националности, када је услед нестанка воде експлодирао котло. Из истог разлога у ТЕ "Обилић" је до данас обустављена производња.

Оно што се међу косметским Србима ових дана проноси као јавна тајна јесте податак да термоелектрана "Обилић" није више у електроенергетском систему Србије, већ се транспорт произведене струје усмерава према Македонији и Албанији. Срећом, српске општине на северу Косова немају потешкоћа у снабдевању електричном енергијом, јер су везане на оближњу хидроелектрану на језеру Газиводе, снаге 30 мегавата, што задовољава потребе домаћинства са око 50.000 људи - до тренутка док се на систем не буде прикључио неки већи индустријски потрошач.

бедносно стање је стабилно. Већих проблема за српски живаљ са ове територије за сада нема. У овој зони одговорности КФОР-а команду држе Французи, у Звечану су стациониране и данске јединице, док у суседном Лепосавићу мир надгледају белгијски војници.

Секретар општине Звечан **Драган Гвоздић** истиче да је у овом тренутку и општини и државним органима Србије остало јако мало ингеренција. Недавно је у општину стигла наредба КФОР-а у којој се каже да се сва покретна и непокретна имовина у државној и друштвеној својини, чак и новчана средства на рачунима, морају ставити на располагање међународним снагама. У одсуству припадника МУП Србије не раде ни надлежни општински судови, а централни косовски затвор у Липљану служи искључиво као истражни затвор у којој КФОР смешта притворенике и албанске и српске националности. "За сваки практичан проблем обраћамо се КФОР-у али ни они не умеју да нам кажу - да ли ће се убудуће овде примењивати закони СРЈ, Републике Србије или француски закони - то ће се разјаснити када буду добили прецизнија упутства.

Иначе, у Звечан је пре неколико дана стигао нови цивилни администратор, по националности Јерменин, који ће привремено обављати послове председника општине. Тај прелазни период, како је придошли објаснио, трајаће до одржавања избора под међународним надзором, када ће се формирати нови органи локалне власти. (У погледу рокова њиховог одржавања странци су српским политичким представницима рекли да се још нису стекли услови и да није извесно да ли ће избори бити заказани у овој години).

Секретар општине Звечан, ипак, наглашава да су односи српске локалне самоуправе

и међународних снага углавном коректни. Какви су, међутим, услови живота становника ове општине. "Припадници КФОР-а свакодневно долазе код нас на разговор, јер поред бриге за безбедност они су преузели и надлежности у нормализовању функционисања комуналних система у Звечану. Један од крупнијих проблема представља уредно снабдевање водом, јер се фабрика воде налази на шиптарској територији, у Косовској Митровици. Капацитет те фабрике је мали а из ње се снабдевају општине Србица, Вучитрн, Митровица и Звечан. Због тога поједина насеља у општини Звечан немају воду по 10-15 дана". Пре тога, вода је повремено искључивана Србици и Вучитрну па у тим наизменичним рестрикцијама, Гвоздић види искључиво техничке мањкавости, а за сада нема, како вели, доказа о политичкој позадини и злој намери. Французи су већ, додаје он, ангажовали своју фирму "Вивенди", наручене су пумпе које ће бити монтиране у садашњем застарелом погону, па ће се према датим обећањима и водоснабдевање ускоро побољшати.

КОПАОНИЧКА ВЛАДА

Снабдевеност основним животним намирницама у Звечану је задовољавајућа, а за трговачку понуду се брину и приватници, локална задруга и део друштвених предузећа чије је седиште пре агресије било у Митровици. Роба се претежно допрема из Краљева и Новог Пазара. Филијала Службе за платни промет пре нешто мање од месец дана пребачена је из Митровице у Лепосавић, па је овај крај и даље у оквиру јединственог платног промета, са националном валутом у оптицају. Саобраћајнице које повезују овај део Космета са Србијом проходне су и релативно

безбедне, француске трупе држе контролни пункт на граници покрајине, у месту Јерине, док је у Рудници испред Рашке пункт српске полиције.

Како се у Звечану и околини одвијају привредне активности, питамо Гвоздића. "Људи су поотварали продавнице или раде на уличним тезгама, при чему се не уплаћују никакви порези и доприноси држави, што је за сада можда и боље, јер је народ како-тако запослен и свако се за приход сналази како зна и уме. Подручје наше општине је, такође, солидно покривено испорукама хуманитарне помоћи", додаје секретар СО Звечан.

Што се активности органа Републике Србије тиче, у Звечану кажу да нису задовољни нивоом делегација које су их до сада обилазиле. Углавном су то нижи чиновници из разних министарстава који имају задатак да их кураже и теше. Најчешћа порука гласи: издржите.

Званичне политичке активности Срба у општинама Звечан, Лепосавић и српском делу Митровице за сада су ограничене на деловање "некаквог Националног већа, које нема везе са радом српских политичких странака", а пре отприлике месец дана формирана је и Национална скупштина Косова, са Жиком Митровићем на челу, док је председник Извршног одбора Вељко Одаловић, доскорашњи начелник Приштинског округа. Најозбиљнија мана овог привременог представничког тела (у коме би требало да буду заступљене све косметске општине са преосталим српским становништвом) јесте то што она заседа на Копаонику, у Брзећу. До сада су два пут били у Звечану, где су одржали неколико састанака, али су многи Срби из ове општине сумњичави према стварним намерама челника новформиране Скупштине, јер у том пројекту препознају параван за СПС (ненаклоњени за дотичне кажу само кратко: "Игић и компанија") који покушава и на овај начин да сачува идеолошки монопол у покрајини.

МУЧАН УТИСАК

На територији општине Звечан, иначе, налази се тренутно и око 4.000 Срба расељених из других делова Косова и Метохије (претежно из Србице, Вучитрна и околине) смештених приватно, код рођака и пријатеља. Поред њих КФОР је у Звечан довео већу групу косметских Рома из Вучитрна и шиптарског дела Митровице (који су једнако угрожени нацистичким "визијама" шиптарских терориста) и стационирао их у основну школу. "Школу је прошле школске године похађало око 900 ђака, а са привремено расељенима, у предстојећој ће сигурно бити уписано више од хиљаду. Школска година у ОШ "Вук Караџић" не може да почне, јер КФОР свим силама настоји да ту задржи прогнане Роме, па се међу грађанима Звечана јавља већ отворено незадовољство због чињенице да међународне снаге инсистирају на мултиетничком саставу становништва једино у срединама где већину чине Срби - док тамо где Албанци врше терор и етничко чишћење над преосталим Србима, приморавујући их на исељавање, тврде да нису у стању да штите сваког Србина понаособ и да се безмало мора сачекати да се екстремистичка осећања код Албанаца сама изгубе?"

Под мучним утиском оваквих околности, велики број косметских Срба склон је опредељивању за кантонизацију Јужне српске покрајине, иако ту опцију представници међународне заједнице за сада категорички одбацују.

**МР НИКОЛА МИШЉЕНОВИЋ,
ДИПЛОМАТА У САВЕЗНОМ
МИНИСТАРСТВУ ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ**

Не треба олако позивати на јуриш

Својевремено један од најмлађих и најусијешнијих дипломата у иретходној Југославији и бивши зет актуелној председника СР Југославије, Слободана Милошевића и др Мире Марковић, "нехотице" је починио три "смртна греха": "што се оженио Маријом, што се свађао са Маријиним татом и што се развео од Марије". Већ осам ипо година "са леда" посматра како "најугицајнији брачни пар" режира судбину ове земље и примећује како нестају њејова каријера, аутомобил, и професионална будућност... Усудио се да приметити да је настуила "Смрт југословенске дипломатије", те да је за то крив "Комунистички рашомон".

Светлана ЂОКИЋ

Како доживљавате овај хаос, што од државе, што од политике? Многе чињенице указују да владавина ове политичке опције, која је доминантна у последњих десет година, сада доживљава свој климакс, улази у завршну фазу. Територија на којој живи овај народ је смањена, смањен је и број становника, а сви економско-социјални показатељи су драстично неповољнији: друштвени бруто производ, национални доходак, стандард становништва. Све то намеће закључак да је ова политика била више неуспешна, него "успешна". Последњих десет година су и период транзиције, која за нашу земљу није значила исто што и за остале источноевропске земље, у којима је извршен прелазак из једнопартијског у западни, вишепартијски систем, односно демократски модел друштва. Код нас је само формално Савез комуниста Србије преименован у Социјалистичку партију Србије, а делови СК Југославије променили име у оно што је био СК покрет за Југославију, а што је, практично, претеча садашњем ЈУЛ-у. Не знам колико сам у праву, али кажу и да традицију Савеза социјалистичке омладине Југославије баштини Нова демократија. Наиме, само је формално дошло до плуралистичке демократије на нашим просторима. Али, суштински, систем је наставио да функционише као једнопартијски.

Крајем прошле деценије су формиране прве опозиционе партије, иако је читав период покушаја развоја те плуралистичке демократије, у Србији и Југославији, био безуспешан. Наиме, у том периоду, Милошевић је доста успешно водио своју националну и државну политику, односно доста успешно замлаћивао опозицију бројним изборима на којима је побеђивао, а они су пролазили све лошије.

ПРОТИВ УЛИЧНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Један део опозиције, конкретно Српски покрет обнове, захтева ванредне изборе, а други део, између осталих и Савез за промене, заговара јуриш на Дедине. Шта мислите, ко је у праву?

У савременим друштвима и савременим државама, суверена воља народа се најбоље испољава преко демократских институција, уколико оне постоје и, наравно, ако функционошу, пре свега, кроз парламент и политичке партије које артикулишу вољу грађана, односно народа. Такође, мора се начинити дистинкцију између народа и грађана. Народ је аморфни појам за недефинисану и неартикулисану масу, док грађани имају јасно дефинисан политички став. Како су политичке странке те које артикулишу политички став групе грађана или дела народа, оне су и трансмисија која вољу народа преноси у Парламент, односно органе власти. Не функционише увек идеално парламентарни систем и по-

литичке снаге, организоване кроз политичке партије, покрете и друго, користе се ванинституционалним или ванпарламентарним методама притиска на власт, да би институције система адекватније функционисале. Те методе, које се пежоративно зову методама улице или уличне демократије, могу бити корисне као средство притиска, али до одређене мере и границе, када прелазе у своју супротност, која носи опасност од ескалације и када се могу отети контроли. Зато су позиви типа "Марш на Београд" или "Јуриш на Дедине", бременити опасношћу од радикализације понашања, која може да изазове и непожељне последице. Јер, власт то неће гледати скрштених руку и настојаће да те активност спречи, због чега може доћи и до физичког конфликта између организоване силе с једне стране, и демонстраната, с друге стране. Тако може доћи до проливања крви, до жртава и уопште нежељених последица. Не треба олако узвиквати те пароле и терати народ да иде и решава политичке проблеме на такве опасне начине. Политички интереси и политички конфликти у сваком друштву, а свако друштво је конфликтно, најбоље се решавају у парламенту или изборима.

Били сте зет Слободана Милошевића, словите за доброг познаваоца његове личности. Има ли шансе да наш Председник поднесе оставку?

Не бих улазио у то шта значи некога одлично познати. То Вам је као кад једног дана мушкарца схвати да уопште не познаје сопствену жену. Колико ја уопште познајем Слободана Милошевића? Мислим да је он човек који има легалистички приступ, што му је као правнику блиско, у разумевању и схватању своје политичке и државничке позиције. То се може видети и из неких изјава челника владајућих политичких странака које су дали ових дана, а који сматрају да до промене власти може доћи само путем избора, а не методама улице. Друго, све време се тврди да је ова власт легално изабрана на изборима, чиме потенцирају њен легитимитет. По томе би се дало закључити - ако је власт легално изабрана на изборима, онда је она и смењива на изборима, а не на улици, односно да ова власт није успостављена насиљем, револуционарним методама или анархијом, већ легално. Стога мислим да се не поставља питање оставке Слободана Милошевића, већ питање нормалног изборног поступка, где ће од резултата избора, били они редовни или привременни, бити могућа промена односа снага у Савезном парламенту, јер он је тај који бира шефа савезне државе. Када Милошевић више не буде уживао подршку парламентарне већине, аутоматски неће бити изабран на функцију на којој се сада налази. У случају његовог пораза на изборима, уверен сам да ће он, како налаже демократска процедура, да се повуче са власти, иако га чека тужба у Хагу, пред међународним Судом за ратне злочине. Ја чак мислим да ће се он на ту тужбу одазвати, јер нема чега да се плаши, ако није крив, а он као правник зна за принцип презумпције невиности, који значи да је човек невин, све док се не докаже супротно.

ИЗБОРИ СУ ЛЕГАЛНО РЕШЕЊЕ

Ни народ, ни међународна заједница више не деле задовољство Милошевићевом владавином...

Очигледно да међународна заједница није задовољна перформансама садашњег шефа наше државе, што је још један неповољан фактор за његов опстанак. Уосталом, ако није задовољна њиме, онда није ни спремна на

контакте и сарадњу с њим, а ни са његовом државом и народом, без обзира колико тврдили да нису против народа, већ само против власти. Такав став има и конкретне материјалне последице по државу и њене грађане, чега смо сви свесни.

Вероватно знате да је Зоран Ђинђић у последњем затражио оставку Слободана Милошевића, у року од 15 дана. Да ли је овде реч о маркетиншком егзибиционизму председника Демократске странке или је у питању истинска увереност у такву могућност?

Мислим да се у том захтеву прлази од претпоставке, а то је Ђинђић и појаснио, да нема промена у овом друштву док је Милошевић и ова гарнитура на власти, односно да би било какви превремени избори, уколико би их организовала актуелна власт, а која персонификује Милошевића, опет били намештени и не би одражавали праву демократску волју грађана. Због тога је, по мишљењу Ђинђића, цондитио сине љуа нон да се Милошевић уклони, да би се формирала привремена влада, која би организовала праве, слободне, демократске изборе. Но, нисам уверен да треба ићи са тим механизмом привремене владе. Мислим да је у интересу развоја плуралистичке демократије у Србији и Југославији пожељно да актуелна власт представља континуитет неке нове власти, те нема разлога да ова власт не припреми изборе, наравно ако се обезбеди да буду равноправни и фер. Сличан став има СПО - треба укинути Закон о информисању, променити Закон о изборним јединицама, ослободити медије, успоставити контролу, која је важан фактор у спровођењу избора... Наравно, не треба ОЕБС да организује и контролише изборе, али су неопходни посматрачи, који ће видети да ли је ток избора у реду или није. Да не буде као на претходним изборима. Када виде да нису добро прошли, нападају изборне услове и говоре како је дошло до крађе гласова. Када се одређују за изборе, странке треба да знају да ли су услови добри или нису, односно да ли је могуће спровести ефикасну контролу.

Да ли себе видите као актера политичког живота?

Не, ја само желим да наставим своју дипломатску каријеру, која је последњих осам и по година сторнирана, маргинализована вољом актуелне власти, а директно учешће у унутрашњој политици ме не интересује.

НЕ ЗНАМ КО САВЕТУЈЕ МИЛОШЕВИЋА

Кажу да Председник Милошевић нема ни шири, ни ужи круг пријатеља, односно да има само апарат својих послушника, који немају никаквог утицаја на доношење његових одлука. Ко, заправо, саветује Милошевића?

Мислим да није тачна теза да Милошевић нема пријатеља. Мислим да их има, као и сваки други човек. Имајући у виду његов утицај и моћ, мислим да има чак далеко више пријатеља, макар ставили те пријатеље под наводнике, него неки други људи, за којима обично људи не пате да им постану пријатељи, јер немају користи од тога. По дефиницији, у пријатељству увек постоји и интерес. Мене је то сазнање "убијало" када сам га постао свестан, негде у средњој школи, јер сам пријатељство схватао као идеалну, безинтересну категорију. Но, у свакој љубави, као и у пријатељству, постоји рационални део, а то је интерес - да се "дружиш" и све друго што иде

уз пријатељство. Ја збиља не знам ко га саветује, никада нисам седео с њим у његовом "ратном" кабинету, нити са њим делио пословне тајне, па да знам како функционише тај механизам власти. Да сам га ја саветовао, сигурно не би завршио у Хагу. Ко га саветује у његовом приватном делу живота, то је мање битно.

У књизи "Комунистички рашомон" пишете: "Моја бивша ташта, која је себе увек сматрала главом породице Милошевић, после мог развода са Маријом, дуго ме је прихватала као пријатеља куће. Али, када сам у лето 1992. године рекао Марији да ми се више не јавља, Мира је на питање неких њених другова из ЈУЛ-а: "Шта је са Николом?" жустро одговорила: "А, тај је завршио своју каријеру!"

Показује се да је, изгледа, баш то разлог за моје проблеме у каријери, јер од марта 1991. године, од мог повратка из Лондона, а то време коинцидира са прекидом свих односа са мојом бившом супругом и њеном породицом, да сам од тада потпуно маргинализован у професионалном смислу. У протеклих осам година нисам ангажован као професионалац, као дипломата у дипломатској служби Југославије. То ми намеће закључак да се то догађа вољом највише власти у држави, пошто једино она има утицај на спољнополитичку службу, то

јест дипломатију, где сам формално у радном односу и док та власт не промени према мени такав став, или док се власт не промени, очигледно неће се ни моја ситуација изменити.

МАРГИНАЛИЗОВАН ОД ВЛАСТИ

"Са оваквом дипломатијом може све да се учини, осим да буде још лошија, написали сте у једном свом писму упућеном Милану Милутиновићу. Шта је најдрастичније што сте доживљавали као дипломата непожељан у СМПП-у?"

Проблем је нешто тврдити, а немати конкретно опипљиве чињенице. Кад те власт маргинализује, онда су то такве методе да стално размишљаш - јесте или није. Мени је било потребно пет година да схватим да сам маргинализован, да према мени постоји такав став. Када сам се 1991. године вратио из Лондона, нормално је било да добијем нови

радни распоред, да наставим да радим.

Но, тада су ми рекли: "Сачекај да се распадне она Југославија".

Онда се 1992. године у априлу формирала нова СР Југославија, а они кажу:

"Чекај да се формирају органи нове државе и ново Министарство иностраних послова, па ћеш и ти да будеш распоређен, то јест радно ангажован". У томе је протекло го-

дину дана и кад су коначно формирали СМИП, пријавио сам се на интерни конкурс за нека атрактивна руководећа места, као што су портпарол или руководиоца Управе за штампу. Скоро сви су ускоро били распоређени, а мене нису узели у обзир. Тада сам полако почео да схватам да немам потребну подршку, конкретно од своје матичне републике, Србије, а њен је Председник био мој бивши таст. Онда је дошло и до неких организационих промена у МИП-у, па су ми рекли: "Ово је само про форме, а до праве организације ће доћи након тога". Међутим, прошло је време санкција и ембарга, нормализовали смо односе са светом, људи су одлазили на премештаје у иностранство, бивали распоређени у СМИП-у, а ја видим да ме очигледно сви заобилазе и прескачу. Зато сам одлучио да покренем питање свога статуса у дипломатији, тако што сам преко штампе почео да покрећем питања из области дипломатије, да бих и на тај начин скренуо пажњу на себе. Прва објашњења у вези са тим имао сам са Владиславом Јовановићем, који је тада био савезни министар иностраних послова. Ја сам га заправо тада преко штампе "опачио" због његове изјаве у медијима да су санкције "техничко питање" и да ће "да прођу за 5-6 дана". Наравно, то сам дрско потписао својим именом. Текст је био објављен једног петка, а већ у понедељак ујутру имао сам поруку да се одмах јавим министру на рапорт. Том приликом рекао ми је: "Ако не престанете да пишете по новинама, избаћићу вас из СМИП-а, а ако престанете, послаћу вас у иностранство већ у септембру". То је било 12. јула, за Петровдан. Ја још увек седим у Београду, а он већ неколико година у Њујорку. Том приликом рекао сам отворено: "Ја вас не познајем, господине министре, као што уосталом ни ви мене не познајете", (збиља сам га тада видео први пут). "Немам ништа лично против вас, али

то што сам писао и где помињем ваше име, то је уствари институција министра спољних послова и СМИП. Вероватно сам то радио због тога што сам незадовољан својим положајем и да бих скренуо пажњу на свој проблем", а он ми је на то рекао: "Ја то потпуно разумем" и тако смо се разишли. Једно време сам сторнирао своје писање, али у септембру нисам отишао у иностранство. Крајем године на том месту га је наследио Милутиновић.

ПОСЛУШНИЦИ УМЕСТО СТРУЧЊАКА

У писму које сте послали најудицајнијем брачном пару, насловљеном са "Драги моји...", између осталог сте написали: "Ови 'идиоти' који руководе установом где примам нешто што би требало да буде плата, покушали су отворено да ме шикарирају..." Да ли сте имали неку конкретну заштиту од породице бивше супруге?

Моја бивша ташта Мира Марковић ми је једанпут рекла: "Никола ће да буде амбасадор када први Србин дође за министра спољних послова". Мислио сам: "добро, ајде - ако то није Владислав Јовановић, онда је то вероватно Милутиновић, који је јачи српски кадар"... Њега сам знао од пре, био ми је шеф, радили смо заједно, те сам мислио да ће он наћи неко решење, кад буде био у прилици.

Међутим, он је јурио друге ствари, био је наводно презаузет. Када је коначно дошло је до контакта између њега и мене, покушавали смо да нађемо неко решење. Међутим, његов приступ ми није био одговарајући - сада је он био у близини Милошевића, а ја као некакав отпадник, док је раније било обрнуто - те је тако дошло и до ескалације конфликта који је предмет преписке и коначно књиге

"Смрт југословенске дипломатије".

Да ли Вам се у основи није допао Милутиновићев приступ, између осталог, и због тога што; како пишете у књизи, (у последњем писму упућеном њему), питате га конкретно - "у коју категорију људи себе сврстава, пошто све дели на идиоте, кретене и будале"?

Не, не патим ја од тога! Свако има право да ме доживљава како хоће. Он тако сврстава људе и мени то не смета. Једноставно, доживео сам као непријатност његов приступ људима, који је својствен можда лошијој верзији комуниста - они као хоће да ти учине нешто што је теби јако важно и битно у животу, али из сажалења, а ја уопште то нисам желео, нити се осећам да сам у таквом положају да неко треба да ми чини услугу или милостињу. Сматрам да сам прошао кроз сасвим нормалан развој школовања и стручног усавршавања и да после 20 година каријере и зрелости коју поседујем, представљам квалитет, који би требао да буде адекватно и валоризован. Али, знате како је у нашем друштву - коме треба дипломата, уз то образован и стручан?!

Залагали сте се да на права места у дипломатији дођу прави људи.

Да, због интервјуа који сам дао "Нашој борби" и чији је наслов био "Послушници уместо стручњака", надрљао сам. Јер, то је критеријум - ко кога зна и "иди ми, дођи ми", а мене то не занима. Знао сам врло утицајне људе, па то нисам никада користио. Доћи ће време када ћу ваљда некоме требати и овакав кав-кав сам!

Како сада стоје ствари са југословенском дипломатијом, с обзиром да смо, ево, недавно изашли из рата?

Изгледа да је југословенска дипломатија збиља доживела оно што сам написао као наслов своје књиге - нажалост, југословенска дипломатија постоји само формално, суштински је мртва. Јер, када смо прекинули дипломатске односе са САД, Великом Британијом, Немачком и Француском - самим тим смо потрли смисао и потребу постојања дипломатске службе као канала комуницирања са спољним светом. Тако она сада постоји да би одржавала везе са Северном Корејом или Анголом у Африци, "Занзибаром и Тангањиком", (односно Танзанијом) или са неким другим земљама које ја не потцењујем, али које збиља не могу да буду у приоритету наших националних и државних интереса, а да се запостављају односи и везе са државама од којих итекако зависи наша садашњост и будућност, као што је зависила и прошлост. То су првенствено велике европске земље и САД и међународне организације као што је ММФ, Светска банка, Светска трговинска организација, ОЕБС као европска регионална политичко-безбедносна групација... То има за последицу стање у којем се наша држава налази, а то је да смо проглашени за светског парију, затим да смо изоловани од читавог света, да нам је ускраћена могућност економске и сваке друге сарадње. Тиме нам је ускраћена и економска основа за биолошки опстанак нације, односно доведена је у опасност даља егзистенција народа и државе.

Због тога је југословенска дипломатија дефинитивно мртва. Надам се да ће промене, које предстоје укупном југословенском друштву и држави, подразумевати и најозбиљније организационе и кадровске промене у југословенској дипломатији, како би била оспособљена за њено отварање према свету и борбу за адекватнији међународни положај Југославије, односно сарадњу са свим мирољубивим земљама, и у обостраном интересу.

ЈЕДИНО СЕБЕ СМАТРАЈУ ГЕНИЈИМА

Током 1993. године на Ваш ауто бачен је "Молотовљев коктел", на паркингу испред Ваше зграде. Починиоци тог дела никада нису пронађени. Рекли сте да сте се тада први пут уплашили за свој живот.

Тада сам се збиља уплашио, јер сам из аутомобила изашао буквално пар минута пре тога. Помислио сам две ствари: најпре, да је то могло да ми се деси док сам седео у аутомобилу, а потом, да то није ствар случајности, јер кад неко баца Молотовљев коктел, онда је то ствар организоване активности. Значи, неко те фокусира као циљ, прати, покушава да услове за ту акцију прилагоди могућностима извођења, припреми средство за извођење и реализује акцију... Тај неко је вероватно морао да дође аутом, да има саучесника, али и налогодавца, да сачека да се деца која се ту играју разиђу, да то уради и да оде, малтене, без очевица. То ме је озбиљно забринуло, јер је значило упозорење. На Западу, атак на материјално добро, јесте атак и на личност. Зато сам то схватио као најозбиљније упозорење - данас "Молотовљев коктел", сутра можда нож, пиштољ, кашкичар... Једно време се дешавало да идем улицом, гледам људе у очи, мислим да ли ће неко да приђе и да ме избоде... Избегавао сам мрачна места где могу да се десе такве ствари. Осећао сам се небезбедно у свом рођеном граду, у својој земљи. Доста дуго то осећање страха и угрожености владало је мноме, поготово што је то коинцидирало са временом сиљних неразајшњених убиства људи из разних структура, не само криминалаца, и у том мраку може да се деси да човек - нестане. Врхунац је коинцидирао са ликвидацијом Кундака, и иако је био блискији, од мене, са мојим бившим таштом и таштом. Њега су из милоште звали "наш Зоћа" или "Злоћа", тако некако, а мене "онај идиот", као што остало називају и све остале људе, јер једине себе сматрају генијима.

То ме подсетило на реченицу коју Вам је Марија једном рекла, а коју је наводно чула од своје мајке: "Сада смо права власт, имамо људе који могу свакога да среде". Шта мислите, колики је реални утицај Мире Марковић на актуелну власт и догађаје у земљи?

Њен утицај, као и утицај сваког другог ко би био на њеном положају, мери се и сагледава институционалним и ванституционалним утицајем, који она може да испољава. Институционални утицај је преко политичких организација и форума у којима је присутна, а ванституционални онај који испољава кроз неформалне контакте са факторима од власти и утицаја. Њен утицај је вероватно значајан и велики, пошто располаже са значајним и великим могућностима да своју политичку вољу артикулише према центрима власти и моћи у држави и друштву. А то није, како се обично мисли, само њен супруг, већ и једна влада, друга влада, скупштине, партије, министри, политичари... Иза свега што се догађа у политици стоје људи, јер само човек може да буде носилац политичке воље и моћи.

РЕЖИМ ЈЕ У ДЕФАНЗИВИ

Шта Вам говори Ваше политичко и дипломатско искуство - шта је могући концепт даљих дешавања овде, у Србији?

Све је више извесно, а и видљиво, да је политичка опозиција у Србији и Југославији, након незахваљног искуства које је имала у протеклом десетогодишњем периоду своје политичке борбе, схватила да уситњена, посвађа-

на, међусобно антагонизирана и атомизирана, не може да постигне задовољавајући успех, односно свој програмски циљ - освајање власти. Више нема сумње да ће коначно доћи до обједињавања опозиције и да је то само питање дана. Сматрам да је нужно да дође до историјског сучељавања блока опозиционих демократских и блока владајућих, недемократских странака. На нејединству и разбијању опозиције више ни режим озбиљно не ради, јер процењују да нема могућности да ефикасно постигне тај циљ. С друге стране, режим се очигледно налази у дефанзиви јер сагледава све мање могућности да разним средствима и методама које му стоје на располагању, преокрене ток догађаја у властиту корист. "Мислим да је довољно искристалисано и јасно да се војска неће мешати у унутрашње политичке сукобе и да неће применити силу. Међутим, остаје још увек доста нејасан статус милиције, која је најјачи стуб Милошевићеве власти, али и ту има знакова да више ни та полиција не може да се користи тек тако, да кажем, олако према демонстрантима, митингашима, протестантима, односно у политичким борбама. Мислим да сви ти елементи своде даље политичке процесе ка привременим изборима, који ће се сигурно одржати до краја ове године - најављен је датум, 7. новембар. Владајућа коалиција ће изаћи на изборе као патриотски блок СПС, ЈУЛ и СРС, иако радикали тврде да ће изаћи самостално. Велика је могућност да опозиција победи на тим изборима, иако је тренутно однос између владајућег и опозиционог блока у равнотежи. У интересу је владајуће структуре је да што пре дође до тих избора, те су зато намерно и предложени за почетак новембра, док не почне оштра зима и лоши временски услови, који ће се одразити на услове снабдевања енергијом, грејањем и другим животним условима становништва, што би могло неповољно да делује на бирачку масу, на коју озбиљно рачуна та патриотска опција. Зато би опозиција требала озбиљно да схвати и искористи ову понуду за привремен избор. Прави је тренутак да се изнуде уступци од режима, само да се избори не одлажу после 7. новембра. Гласноговорник победничке коалиције "Што горе, то боље", Шешел, озбиљно је упозорио да нема пробијања овог изборног рока и да би у том случају на реду били тек редовни избори следеће године.

КОСОВО НИЈЕ ИЗГУЂЕНО

Полемисе се са повратком Војске Југославије и снага безбедности на Косово. Да ли је Косово изгуђено, с обзиром на чињеницу да је сторниран суверенитет СРЈ на том простору?

Косово није изгуђено. Оно је по резолуцији 1244 Савета безбедности Уједињених нација под неком врстом протектората међународне заједнице. Тренутно је суспендован суверенитет Србије и Југославије над Косметом и још увек траје фаза "инсталирања власти" Уједињених нација на Косову. Мислим да је слаба страна у томе што смо истицали у Рамбуеју - да постоји опасност безбедносног

Вук је харизматски лидер

Вук Драшковић је, без сумње, харизматски лидер, популистички трибун, који ужива подршку у делу народа. Њега ће вероватно историја обележити као истинског "краља тргова и улица". Међутим, показује се да није у тесној вези одазив људи на митинзима, на којима Вук збиља плени својом појавом, харизмом и говорничком вештином, са бројем гласова на изборима. Очигледно да наклоност на митинзима нужно не одражава и број гласача. Људи одлазе на митинге као на забаву, њима је све то као циркуска представа - тиме се задовоље, а после, кад треба да се одреде на гласању, онда се, нормално, поводе за интересима. И то је добро када се грађани поводе за интересима и гласају за оне који су им оставили утисак да ће више задовољити њихове интересе, њему поклањају своје поверење и свој глас. Код Драшковића се стално појављује тај раскорак између медијске и стварне популарности.

вакуума, да она није уклоњена и да за последицу има недовољно присуство безбедносних снага КФОР-а и међународне полиције која још увек не може безбедносно да покрије све зоне и џепове. Такво стање је оставило простор за дивљање терориста ОВК и криминалних банди које долазе из Албаније. Очигледно постоји благонаклон став Америке у смислу одржавања услова у којима се спроводи етничко чишћење неалбанског становништва и које води етнички једнонационалном Косову, односно има за тенденцију успоставу чисте албанске власти, без поделе и учешћа других етничких заједница, на првом месту са Србима. То је онда први важан корак ка коначној сепарацији. Мислим да ће тај процес морати хитно да се заустави, како би дошло до успостављања институција на паритетној основи и вратило се расељено становништво, укључујући и албанско и неалбанско. Мени уистину није баш јасно зашто је морао да се суспендује суверенитет Србије и СР Југославије на Косову, када је идеја споразума и у Рамбуеју била да Албанци добију висок степен аутономије у оквиру суверенитета шире државне заједнице, то јест Србије и Југославије. На Косову су потпуно анулирани органи Србије и Југославије. Тамо се као државни орган једини појављује Комитет за сарадњу са КФОР-ом, као орган Савезне владе, што је сасвим у реду, а Привремено Извршно веће, које је такође државни орган, практично је нестало, као и остали органи власти који су се разбежали са повлачењем војске и полиције. Мислим ипак да је требало да на Косову буду присутни и функционалну регуларни органи српске и југословенске власти и да КФОР искључиво комуницира са њима. Интересантно је и гледиште неких аналитичара наше "невеселе збиље", који сугеришу да би ово био прави тренутак да Председник Милошевић демонстративно поднесе оставку на функцију шефа савезне државе у знак протеста због флагрантног мешања САД у унутрашње послове његове државе, чиме је онемогућен да проводи своја суверена овлашћења, нарочито у заштити својих грађана на Косову и Метохији, а поводом критика које се упућују на адресу КФОР-а, који се сматра одговорним за безбедност неалбанског становништва на Косову. Тиме би се одаслала алармантна порука и упозорење америчком и светском јавном мњењу куда води агресивна политика њихових влада.

ДР ЈОВИЦА ТРКУЉА, ПРОФЕСОР
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Алтернатива није човек, него принцип

“Доиста, што је веће закљичање на њромене у Србији и СРЈ, стварних њромена је све мање. Штавише, њромене се најчешће своде на питања “ко?”, тј. како да оде Милошевић и дође Ђукановић, оде Марјановић дође Динкић, оде Булатовић дође Аврамовић и сл. Да сјаше Курта и узјаше Мурта. При томе се не схвата да су њромене личности нужне, али не и довољне за излазак из кризе. Јер, алтернатива није човек него њринциј. Принципи да нечије одржавање на власти зависи од квалитета његовог рада а не од макијевелистичке технике владања.”

• **Мирјана КАЛИНИЋ**

Мислите ли да је дошло до потпуне поларизације у друштву на оне који су за промене и оне који су против? Или је та равнотежа поремећена у нечију корист? Да ли само бити за промене може да доведе до промена?

Тачно је да је дошло до поларизације у друштву на оне који су за промене и на оне који су против. С тим што се то на појавној равни приказује изокренуто као у мрачној комори. Наиме, они који се на сав глас декларишу за промене, заправо прижељкују задржавање постојећег стања и своје удобне позиције у њему. И обрнуто, највише су и објективно и субјективно за промене они који љуте и трпе, без шансе да политички артикулишу свој захтев за промене, за излазак из беспућа.

Данас се у Србији готово сви слажу да је судбоносно питање за српски народ управо питање промена. Реч “промена” постала је преко ноћи најчешће употребљавана магијска реч са исцелитељским дејством, нова политичка бајалица која све исцељује. Слично некадашњим политичким бајалицама (“криза раста”, “плурализам самоуправних интереса”, “правна држава”), данас се бројним “променама” и разноврсним “прометањима” бајају и издају рак ране Србије. У магијском обреду вербалних ритуала све је више званих и незваних, лекара и надрилекара који се промећу у исцелитеље и нуде рецепте за спас Србије. Њихова лозинка је: “промене”. Више од монетарне прети нам инфлација “савеза”, “већа”, “удружења”, “комитета”, “дирекција” и сл. тела за промене.

Искуство нас учи да када су свима уста пуна “плурализма”, “правне државе”, “промена” и сл. бајалица, када политичари почну да их изговарају до додијалости и бљутавости - онда је сигурно да од тога нема ништа. Доиста, што је веће закљичање на промене у Србији и СРЈ, стварних промена је све мање. Штавише, промене се најчешће своде на питања “ко?”, тј. како да оде Милошевић и дође Ђукановић, оде Марјановић дође Динкић, оде Булатовић дође Аврамовић и сл. Да сјаше Курта и узјаше Мурта. При томе се не схвата да су промене личности нужне, али не и довољне за излазак из кризе. Јер, алтернатива није човек него принцип. Принцип да нечије одржавање на власти зависи од квалитета његовог рада а не од макијевелистичке технике владања.

Невоље и сурвавање Србије у протеклој деценији су толико дубоки да се излаз не може пронаћи у површним козметичко-персоналним променама. Рат, бомбе, беда и прогони последња су опомена свима нама, српској политичкој елити посебно, да се коначно пренемо из страшне обамрлости и да погледамо у очи погубији нашег народа и државе. Србија данас наликује на тешко хаварисани аутобус који су неодговорни и пијани возач (власт) и сувозач (тзв. демократска опозиција) својом сулудом вожњом сурвали у амбис. У том амбису су несрећни страдалници - тешко поврећен српски народ коме су полумљени удови и отказују витални органи. Многи га већ сматрају мртвим те му одузимају територије и богатство као да је покојни.

Ово сучнавање с незнањем, борба за голи живот и опстанак присиљава нас да се саберемо, да се напакон дозовемо памети и егзистенци-

јалном уму, те да не поновимо грешке из своје страдалничке повести и не повучемо потезе са несагледивим трагичним последицама.

Има ли излаза из историјског њорсокака и беспућа?

Као што у медицини криза може да има два епилога: болест или смрт, или оздрављење и живот, из нашег беспућа назирју се два пута која воде различитим правцима.

Један пут је наставаљање бауљања у тунелу који води ка даљем разарању, пљачки и изолацији Србије, ка Србији сиромаштва, беде, клептократско-партијске државе, владавине олоша и мафиократије; ка Србији у којој као у њеним мутним рекама злато тоне а смрад испливава на површину. На политичкој сцени те Србије и даље ће бити ташти и сујетни политички пигмеји, недорасли времену. То је пут нове голготе Србије са већ виђеним сценама зла, насиља, превара и погубељи и добро познатим успутним станицама: Теразије-Крвопролиће-Рат-Разарање-Масовна погубија. На крају тог пута је међународни протекторат над народом који није способан да управља собом, те му је неопходан старатељ док не одрасте. А то значи губљење националног суверенитета, даљу фрагментацију Србије и погубељ српског народа.

На другој страни је пут који води излазу из беспућа. Јасно је да ни власт ни тзв. демократска опозиција не могу извести земљу на тај пут. У својој улози возача и сувозача на путу Србије у провалију, они су обесмислили и укаљали сваку политичку идеју; потпуно изгубили кредибилитет. Са њима народ је у позицији да бира између зла и горе.

Први корак на том путу изласка из кризе и основна претпоставка демократског препорода је консензус свих релевантних политичких снага о мирном изласку из кризе и принципима на којима почива Србија као политичка заједница (прво у форми округлог стола снага препорода, а потом између њих и власти). Следећи корак су слободни и фер избори као основни легитимни начин промене власти, јер је очигледно да тзв. прелазна влада не може бити формирана на основу компромиса власти и опозиције. Најзад, трећи корак је формирање надстраначке владе стручњака коју ће сачињавати потпуно нови људи чији је задатак да земљу изведе из кризе. То су људи који су свој углед и капитал стекли знањем, радом и храброшћу. Они су расути у свету или живе по-нижени у својој домовини, јер нису хтели да погазе своје достојанство и част, да се упрљају пропалом политиком. Пре и изнад свега то морају бити стручни, поштени, професионални, млади (25-45 година), модерног сензибилитета, вредни, одлучни и храбри. Они би морали да покажу спремност да су у овом тешком тренутку спремни да се ангажују на изласку земље из кризе а не да им основни циљ буде власт и лични утицај. У току свог мандата од четири године НВС извела би земљу из кризе, укључила је у Пакт за стабилност и отворила путеве ка међународној интеграцији Србије.

КАКО ПОБЕДИТИ СТРАХ

Кажу да је изласком на улице побећен страх, односно да је савладана психолошка баријера да се ништа не може учинити. Ипак, већина људи се понаша у стилу: “Издрижи све па ће се, ваљда и ага уморити”. Како објашњавају ову пасивност и апатичност, очекивање да други реше њихове проблеме?

Није нимало случајно да вам се у објашњењу апатиче већине људи у Србији намећу асоцијације на патријархална времена, на аге и бегове. Јер, ми живимо у друштву које је у бити патријархално и ауторитарно, у којем не постоје

појединци као освешћени субјекти, грађани, већ недорасли, несамостални и неосвешћени поданици (раја), или, у бољем случају, привесци апстрактних колективитета (класе, нације, државе). Они су навикнути да буду вођени и препуштају се вођама, неспособни и без воље да самостално и независно одлучују о својој судбини, а о судбини друштва да не говорим.

Девиза њиховог пониженог живљења је, доиста, "Издржи све па ће се, ваљда, и ага уморити". Али, будући да се наше аге и бегови у својој задржлости, власти и обиљу, тешко умарају, ту девизу нужно прати корелат изражен у црногорској пословици: "Не дај Боже што се трпјет може"! Ако ни у чему другом, балкански народи могу бити шампиони у трпљењу и погибељи. Након НАТО бомбардовања Срби су главни кандидат за шампионску титулу, тако да ће се ускоро говорити "Не дај Боже што Србин трпјет може"!

Док су срећнији народи у својим процесима модернизације и демократизације смишљали Фордове и сличне траке прогреса које су их водиле ка модерном друштву и политичкој власти у границама права, ми смо на брдовитом Балкану упорно задржавали институције предмодерног (па и предполитичког) друштва; рају, кметове, вазале, сизирене, везире, султана... и само усавршавали покретну траку "Балканске демократије" која односи једне и доноси друге аге и бегове. И тако у бескрај.

ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ И ПОЛИТИЧКА АРЕНА

Некада се говорило "рат је сувише озбиљна ствар да би се препустио генералима". У политици је пуштена крилатица "политика је сувише озбиљна ствар да би се препустила политичарима". Тако су се, ваљда, у политички живот укључили интелектуалци. Како су се они снашли у тој причи?

Катастрофално лоше.

Иначе, у тој крилатици да је "политика сувише озбиљна ствар да би се препустила политичарима" има пуно истине. Посебно ако се мисли на политичку власт због које се гине, убија и губи људски лик. Она је, како је приметио Меша Селимовић, дух из Аладинове лампе који служи свакој бу-
д а л и

која га држи. Одвојени не представљају ништа; заједно коб су овога свијета. Поштене и мудре власти нема, јер је жеља за моћи безгранична. Човјека на власти подстичу кукавице, бодре ласкавци, подржавају лупежи, и њихова представа о себи увијек је "љепша него истина". Ово зло неограничене власти у политици подједнако разорно делује и на појединца и на друштво, тако да може у потпуности да унесрећи и уништи не само човека већ и државу, нацију. Мудри народи су релативно рано схватили које опасности прете од овог зла власти и политичара као злих волшебника. Зато су они одлучно приступили зауздавању политичких моћника и стављању власти у струге оквира права и демократских институција. Резултат тога је чињеница да се моћном владару најмоћније земље тресу гаће пред институцијом суда или конгреса.

Међутим, зло разобручене власти у Југославији, посебно у Србији деведесетих, био је сигнал водећим српским интелектуалцима да уђу у политичку арену где им није место и где су показали невероватну трапавост, сличну албатросу кад се спусти на земљу. Уместо да ограниче и промене власт, власт је променила и ограничила њих. Као научници и уметници сагорели су попут лептира на пламену свеће. Већина њих би могла да констатује оно што је својевремено резимирано закључио Слободан Јовановић: "Био сам најгори председник најгоре владе". На срећу српске науке и културе он је пре уласка у политику написао петнаест томова књига и тиме обезбедио место у Пантеону српске културе.

Ипак, највеће зло није улазак водећих српских интелектуалаца у политичку арену. Најгоре је то што они нису одрадили свој посао, нису урадили оно што су по свом занату и професији морали да ураде - да као научници, уметници, ствараоци понуде стручне и компетентне одговоре на изазове времена. Напротив, они су се показали, једнако као политички пигмеји, да су недорасли времену, националним циљевима и потребама.

Парадигматичан пример за то је Меморандум САНУ из новембра 1986. године, радни материјал о политичким, економским и друштвеним приликама у Југославији и положају Србије и српског народа. На оштре критике тадашње официјелне власти, из САНУ је одговорено да је то "радни материјал и недовршен текст"! Тај материјал који је очито претендовао а буде "српски национални програм", и после тринаест година је још увек недовршен. Зашто? Ако су икада у тежбеној повести Србије српски интелектуалци морали да понуде одговоре на српско национално питање морали су то да ураде у протеклој деценији у којој је Србија проживљавала државну трагедију и нову голготу.

ПРВО СОБОМ ПА СВЕТОМ

Колико су збрци на релацији "позиција-опозиција", као и унутар опозиционих редова допринели наши истакнути интелектуалци, чести саветници председника странака или идеолози партија? Растко Мочник је закључио да интелектуалци нису положили испит и да се не могу назвати интелектуалцима?

У историји Србије улога саветника владара, нарочито у тешким, судбоносним временима, поверавана је најумнијим српским главама: Доситеју, Вуку Караџићу, Илији Гарашанину, Јовану Цвијићу, Михаилу Пупину, Слободану Јовановићу, Борђу Тасићу, Михаилу Илију итд. У нормалним земљама то је и данас случај. На жалост, током последњих деценија у Србији је, општом инфлацијом и девалвацијом, понављајући девалвиран позив саветника чија је улога сведена на неку врсту дворског лакеја или дворске луде. Да су српски лидери имали саветнике попут Бержинског, Дебреа, Михника и сл. сигурно је да они не би вукли тако катастрофалне потезе са несагледивим трагичним последицама.

Пошто Србија данас не оскудева у бројним саветницима различитог ранга: од интелектуалних вазала до великих везира политичких моћника (који, иначе, најбоље савете дају онда када нису у могућности да дају лоше примере) - њој су потребни више но икад аутономни, компетентни и критички интелектуалци и њихови објективни и истинити судови.

Са оценом Растка Мочника о интелектуалцима се у потпуности слажем. Он, заправо, варира чувену тезу Жилијана Бенде о издаји интелектуалаца, јер су националистичким страстима и имбецилним политичким одлукама прибавили интелектуални и морални ауторитет, те тако постали промотори мржње и рата. Ја идем корак даље и тврдим да је у Србији деведесетих година на делу не само издаја интелектуалаца већ и аутокомпромитација. Јер, улазећи у политичку арену и политички се ангажујући (као квази лидери странака, вазали и лакеји политичких моћника, политички камелеони и кетмени који мењају политичке и теоријске ставове као кошуље, и најзад, као пришипетље разних фондова и фондација) - они су изгубили сваки кредибилитет и компромитовали ипак скромни углед интелектуалаца у Србији.

Колика је одговорност учених људи у томе да су могли у једном тренутку нешто да спрече а нису? Крајем осамдесетих они су се осећали обавезним да изађу на сцену и кажу шта имају. Свако се нашао позван да објави своје визије за решење судбине света, посебно нације и државе.

Социолошко-политиколошки посматрано такви интелектуалци су "побркали лончиће" - помешали су теоријске школе и партије, кружок и парламент, хипотезу и нацију, теоријску конструкцију и државну границу. Заправо, прави одговор на ваше питање је из домена психологије, а за то се ја не осећам компетентним. Могу само да приметим да се Ласалова теза (по којој појединци који имају потребу да стално буду у политици и власти, на тај начин, по правилу, лече своју личну фрустрацију на јавној сцени) - у потпуности потврђује у политичком животу Србије.

Или, како то каже знаменити српски песник: "Онај који не влада собом хоће да влада светом". У том смислу, чини ми се, да је веома речит један графит који је за време недавног бомбардовања Београда био истакнут на једној посластичарници у Булевару револуције "Све ово је због пушења".

Што се тиче одговора на други део вашег питања о "месијанском синдрому" водећих српских интелектуалаца, мени пада у очи очигледна чињеница да што су они неуспешнији у спасавању својих дела од мериторног суда научне и уметничке критике, то се лакше промећу у спаситеље нације и државе.

Треба ли уопште подсећати на чињеницу да су у досадашњој историји човечанства највећа зла људском роду нанели управо највећи спаситељи, усрећитељи и поправљачи света.

КАКО СУ ХОРОСКОПИ ИЗ ДНЕВНЕ ШТАМПЕ ВИДЕЛИ ПРЕОБРАЖЕЊЕ

Лав је Лаву Стрелац

Према нережимским листовима, деветнаестој августу свим хороскопским знацима у судбини су стајале свађе и сукоби. Разлика је једино у томе што су знакови из "Гласа" били немоћни и пред опасностима које им ирете иако могу да захвале звездама што их знакови из "Блиц" нису тукли. Тамо су углавном били агресивни, и сами морали да одговарају за своје постојење.

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Астролог у "Гласу" поручивао је својим читаоцима да остану у затвореном простору или да се баве уметношћу и фамилијом. Ако баш морају напоље саветује им се крајњи опрез. Близанцима је најбоље да се затворе у четири зида јер су планетарни аспекти виолентни. Биковима је претила опасност од физичке повреде "или насртаја са стране, па се саветује избегавање јавних скупова и опасних места". Ваге су уместо личног савета добиле упозорење које важи за све: "Испада да данас многим прети опасност. Можда је то онај закаснио смак света. Ситуација је опаснија него 11. августа кад су сви очекивали чуда. Наоружајте се стрпљењем и будите опрезни". Опрезност је мајка мудрости, подсетили су Девике. Ракови да се баве хобијем и планирају летовање. Шкорпије су излази из "емоционалних небулоза" требало да потраже у "уметничком доживљају". Овнови стално мисле на најгоре. Стрелцима се препоручило да оду лекару пошто је могућ пад имунитета и општа слабост организма. Јарчеви су у ситуацији да се од околине дистанцирају, саветује им се да обрадују укућане. Водолије су упозорена да ће због нечега морати да се жртвују, а Рибе лажу због личне

користи, али нису криве јер их околина на то нагони. У "Гласу" једино Лаву није претила никаква опасност нити му се прикачило да је пасиван. "Нећете се либити да наметнете сопствену вољу околини. У последње време све вас доживљавају као тиранина". Савет Лаву: "Запитајте се да ли у томе има истине. Ватрени знаци не признају психичку лабилност".

У "Блицу" се очекивало да ће се знакови побити међу собом, па је савет дана био "контролишите страсти". Бикови су лоше воље и зачас се посвађају са особама из своје околине. Најбоља ствар коју могу да ураде, рекли су Раковима, јесте - да ћуте, јер су нерасположени, и непријатни за комуникацију. Лаву су могући сукоби и свађе са партнером, Шкорпијама несугласице са партнером. Стрелци да се чувају свађе. Јарчеви осећају унутрашњи немир па су несигурни у односима са околином. За Водолије је дан неповољан, склоне су свађама и свим врстама неприлика. Рибе би могле да уђу у конфликтну ситуацију како са партнером тако и на послу. Овнови да се чувају опасних ситуација јер су склони повредама. Близанци су такође имали прилику да се физички повреде. Девике боље да избегавају опасна места због повреда. Вагама се смешила саобраћајна несрећа.

СЛОБОДНИ СТРЕЛАЦ

Овогодишњи митинг опозиције био је емоционалан у сваком погледу, што су показали и дневни хороскопи из режимске штампе. Ранијих година ту би се нашли савети за активност у кругу породице, сва сила саобраћајки, громава, лоших међуљудских односа које вребају баш у дане митинга. "Политика" и "Политика експрес" овога пута нису ни очекивале да ће се њиховим читаоцима уопште излазити из кућа кад стигну до стране са хороскопом. Дотле би већ прочитали упадљиво обавештење "данас пензије", тек да се подсети од чега се живи. Ако не помогне, у оба листа објављен је идентичан текст о митингу. Потписан је само у "Политици" и то од државне телеграфске агенције која верује да је астролог: у "Политици" је опремљен наднасловом "опозициони лидери преобразили своја обећања", а у "Експресу" - "српска опозиција - од великих речи до полупразне митингашке трибине". Зато су астролози у "Политици" били сугестивни као психијатри и за мир у свету као краљице лепоте, а они из "Експреса" поентирали боље него резонери у Стеријиним комедијама.

За све Стрелце, међу којима је економиста Млађан Динкић, (под Стрелце се води и председник СПО, мада је рођен у неком претходном знаку), астролог-психијатар каже да "тешко може да прихвати туђе мишљење, али је пожељно да ипак има више вере у добронамерност људи који желе само добро особи рођеној у овом знаку. Стрелац је у стању да много запитује и да тражи да околина одговори на иста питања само због тога што није задовољан одговорима које чује. Покушава да испровоцира да се каже оно што он мисли. А то је немогуће. Сукоб лебди у ваздуху. Опрез". Резонер додаје да је познато "колико сте толерантни и прилагодљиви, а управо те особине су неопходне у тренутној комуникацији са вашим партнером". Лавовима, а такви су и председници ДС и СРЈ, кажу да "размишљају како да из-

бегну невољу. Лав ће морати доста тога да учини како би савладао све неповољне околности. Околина не разуме баш најбоље поступке Лава. Долази до непотребних расправа које само нервирају Лава а не доносе ништа добро. Жао му је због сукоба и жели помирење".

РАКОВА ОБРАТНИЦА

У Бикове спада бивша председница ГСС која је требало да говори на митингу. Колега из СЗП објаснио је да није хтела да јој пропадне пут у Колумбију пре него што је приведу због изјаве да ће "радити румунски метод" и додао, из нејасних разлога, да изгледа да је она већи материјалиста него што смо мислили. А астрологија каже Бику да "иако су вам астролошки аспекти још увек наклонени на свим животним пољима, па и на финансијском, требало би да поведете рачуна о својим трошковима. Ваш партнер је увек спреман да вам укаже на одређене слабости. Прихватите сугестије". У знаку Близанца је рођен и бивши шеф Војске који је основао опозициони покрет непосредно пред митинг на коме није хтео да се појави јер је опозиција несложна. "Близанци верују да је дошао прави час за предах. Доста су радили и сада желе да уживају у оствареним плодовима напора. Данас све чине како би забава била комплетна. Углавном осмишљавају време према својим жељама и прохтевима". А резонер ће на то: "Један изузетно буран и тежак период је иза вас. Научили сте много и исцрпљени сте. Третило би да што пре регенерирате свој енергетски потенцијал и да самоуверено кренете ка остварењу сопствених жеља и циљева". За разлику од Танјуговог текста који је прорицао да ће двојица "упорних (за говорника)", Зоран Ђинђић и Небојша Човић можда одустати од тога да се појаве на митингу, бивши члан СПС и СЗП је боље протрчао у хороскопу. "Рак се нада да ће се остали загрејати за предлоге које излаже. Рак много полагање на хармоничне односе и искрене договоре. Рак је веома веран и савестан". Резонеру је после овога остало само да закључи: "Изузетно вам прија што сте своју судбину поново узели у своје руке, јер сте савладали препреке".

ВУК ДРАШКОВИЋ

Председник Српског покрета обнове, Вук Драшковић, дао је 24. августа 1999. године интервју РТВ Студију Б. У разговору са Драианом Којадиновићем, директором и главним и одговорним уредником Студија Б, председник СПО је детаљно анализирао догађаје на политичкој сцени Србије, односе српског режима према Црној Гори и однос међународних мировних снага према етничком чишћењу на Косову које сироводи терористичка ОВК. "Српска реч" преноси интервју уз незнатна скраћења.

Много је питања, очекујемо много одговора. Господине Драшковићу, митинг опозиције одржан на Преображење изазива, свесни сте, веома различите коментаре. Стиче се утисак да већини грађана није јасно ни шта је био циљ овог митинга. Због тога Вас одмах на почетку питам зашто је Српски покрет обнове учествовао на овом митингу?

Због тога да бисмо подржали концепт прелазних влада Републике Србије и Савезне Републике Југославије и да бисмо на том митингу, пред тим великим бројем људи, затражили оставку, моментални одлазак у политички прошлост председника СР Југославије и обе владе. И једно и друго на том митингу смо и учинили.

Српски покрет обнове је формирање прелазних влада Србије и Југославије затражио још 10. јуна. Било би добро да нам објасните Ваш концепт прелазних влада?

Он је, веровао сам, већ увелико познат. Ми смо још 10. јуна саопштили следеће нашој јавности. У Савезној влади, у Републичкој влади, на челу Савезне владе, на челу Републичке владе, на челу савезне државе, на челу Републике Србије налазе се људи који су апсолутно изоловани од света. Они не могу нигде из ове земље да оду. Нико неће, од великог света, да дође овде, да са њима прича, ни о политици, ни о послевима. Захваљујући тој суровој реалности коју ми не можемо да променимо, сви ми налазимо се у изолацији, као држава, као нација, као грађани. Због тога је патриотска дужност ових људи да се повуку и да отворе простор да и у једну и у другу владу уђу људи који ће моћи да путују по свету, који ће да извуку земљу из овог међународног затвора и изолације. Како доћи до тих нових људи? Политичким споразумом, рекао бих патриотско-државотворним споразумом одговорне опозиције на једној страни и одговорних представника власти, на другој. Да једини критеријум буде тај да у владе уђу најбољи, најугледнији, они које хоће да прихвати свет и да им задатак буде да у најкраћем року, за два, три

месеца, али најкасније до краја ове године, припреме демократске изборе на свим нивоима у складу са демократским начелима Европе. То је био тај концепт прелазних влада који је усвојио Српски покрет обнове на седници свога Главног одбора.

То је у ствари било оно што сте изнели на митинзима Српског покрета обнове у Крагујевцу и Нишу. Због тих Ваших ставова жестоко сте нападани пре свега од режима, али, чини се, и од Савеза за промене. Како је онда дошло до тога да уопште прихватите заједнички митинг око прелазних влада са онима који су, практично, против тих прелазних влада.

Тачно је да сам дословце све ово говорио и на великим народним саборима СПО у Крагујевцу и у Нишу. И тачно је да је од почетка ова наша идеја дочекана на нож, како од режима, тако исто и од неких опозиционих групација, пре свега од Савеза за промене. Ми смо прихватили да учествујемо на митингу 19. августа пошто су пре неколико седмица представници такзваног Пакта за стабилност Србије, као експерти и као чланови групе Г-17 наших угледних економиста, затражили од Српског покрета обнове да подржи концепт прелазних влада који ће Пакт за стабилност Србије да предложи. Ми смо казали: како да не - па то је наш концепт.

Они су се сложили да имају готово истоветан концепт који је Српски покрет обнове предложио и после објашњавао на тим великим народним саборима. Питали су: да ли би Српски покрет обнове присуствовао на том митингу уколико би на њему присуствовали и други представници опозиције? Казали смо да пристајемо и то са великим задовољством, јер уколико сва опозиција стане иза тог јединственог програма око формирања прелазних влада, онда су велике шансе да натерамо режим тим великим притиском, или, ако хоћете - опозиционим јединственим наступом, да попусти и прихвати ове прелазне владе. Тако је дошло до тога да ми први прихватили учешће на митингу 19. августа.

СПО НУДИ НАРОДУ ОНО ШТО ЈЕ ОСТВАРИВО

Сетимо се, пре тог митинга лидере опозиције прима и Патријарх Павле. Рађа се нова нада. Да ли је тада заиста дошло до усаглашавања ставова међу вама?

Није. Ја сам изнео ставове Српског покрета обнове, а чули сте какви су. Представници Пакта за стабилност Србије су изнели своје ставове, а коначно они су и објављени у њиховом зва-

ничном документу у нашој јавности. Ти ставови су веома, веома блиски ставовима Српског покрета обнове. Сличне ставове на том скупу, колико се сећам, изнесе и господин Коштуница, господин Ракитић и господин Човић. Сличне, не баш истоветне. Остали су се, међутим, жестоко супротставили овој концепцији. Изнели су став да апсолутно не може да се подржи било која влада која би била резултат договора и да треба, заправо, на неком скупу, при томе није наглашено ни ко би му из опозиције присуствовао, прогласити неку владу и уз велике таламбасе и буку објавити њено формирање и затражити од међународне заједнице њено признање, затражити да та влада шаље амбасадоре у свет и затражити од Европске уније и САД да одмах неколико милијарди долара пошаљу тој влади на рачун, овде или у иностранству, како би та влада неким тајанственим каналима плаћала пензије, социјална давања и тако даље. На том скупу неки учесници су јасно казали да то спада у домен не политичке фантастике, него детинарије и неозбиљности, да ничег сличног у свету није било нити нешто слично може да постоји. Та друга страна која је на томе инсистирала, морам да кажем, била је глува на све примедбе и напосто је саопштила став да ми народу у овом тренутку треба да понудимо нешто што ће бити јако, јако атрактивно без обзира што је нереално, без обзира што је неоствариво, нешто што ће народ да заголици и распали. Ја сам рекао и у Патријаршији, а и пред новинарима пред Патријаршијом после састанка, да је СПО једна велика и одговорна политичка партија која жели да нуди реалне, оствариве пројекте и да не можемо никад подржати пројекте по којима се болесник, а Србија је болесна, ми смо тешки болесник и као нација и као држава, нуди нека безвезна пилула само да бисмо могли да лажемо народ: ево понудили смо ти нешто, попиј, иако то не значи ништа.

Но, упркос томе СПО одлучује да учествује на овом митингу. Зар се тада нисте плашили да не дође до збуњености, можда и до разочарења у опозиционој јавности?

Плашио сам се, наравно, али, верујте ми, није било избора. Ја нисам имао слободу избора какву је имао господин Коштуница, који је уз све примедбе које је саопштио ту пред Патријархом истог дана, колико се сећам, одржао конференцију за штампу и поштоме рекао - не могу да учествујем на митингу 19. августа, напосто, тамо се чују неке ствари које су смешне, које се не могу подржати, нереалне су. Нисам имао ни слободу избора коју је имао члан Савеза за промену, господин Вук Обрадовић, који је из истих или сличних разлога храбро иступио и рекао да неће да учествује на митингу 19. августа. У јавности нико није њима замерио што нису присуствовали томе скупу. Али замислите да Српски покрет обнове, симбол антимилошевићевске борбе од 90. године, водећа странка опозиције, одбије да учествује на митингу, да подржи прелазне владе, да подржи концепт који је сам Српски покрет обнове предложио. Како бих то ја могао да објасним народу? С друге стране, сами представници Пакта за стабилност Србије код Патријарха записују тобоже и неке примедбе, дају реч да ће до 19. августа да дође до усаглашавања ставова да сва опозиција на томе скупу наступи са јединственим пројектом прелазне владе. Ја сам веровао и надао се да ће до тога усаглашавања ставова и доћи. Веровао сам да тај митинг не губи смисао упркос чињеници што су се у међувремену, од дана његовог заказивања до дана његовог одржавања, десиле неке промене. Режим је тврдоглаво, инајдијски одбио политички договор, реконструисао Савезну владу по своме, створио паралелну владу Републике Србије са Момиром Булатовићем на челу изазивајући нове и ужасне невоље и могуће расколе и сукобе са Црном Гором, а највише је да ће по истом рецепту са радикалима да реконструире и републичку владу. Ја сам ипак веровао да ће озбиљност и одговорност опозиције до 19.

августа, велики број људи који ће доћи на скуп, ипак моћи упркос томе да присиле режим да одустане од ове инајдијске политике и верујем да би то тако и било да је 19. августа, на Преображење, одговорно сва опозиција иступила са јединственим пројектом. Што до тога није дошло није кривица Српског покрета обнове.

АД ХОК УЛИЧНА ВЛАДА

Господине Драшковићу, да ли сте очекивали да ће неко вечерас ометати пријем нашег разговора. Управо ме упозоравају да су се одмах на почетку Вашег интервјуа појавиле сметње из свих делова града, а јављају се гледаоци и из Смедеревске Паланке и осталих градова. Они који могу да сметају очигледно да раде пуном паром, али и Ви и ми смо на то навикли...

То им је посао, антинационални и антидржавни. Знате шта, седам дана након што је заустављено бомбардовање и агресија на Србију, прве паре које је дао народ у фондове да се нешто ново и модерно увезе за Србију, ови који ово раде, који ометају Студио Б, потрошили су на куповину прислушних уређаја. Е, за то они имају пара. За ометање имају пара, за наопак пројекте имају пара и имају памети, ако је то памет. Ипак ће нас неко чути.

Господине Драшковићу, иако сте саопштили да нећете говорити на овом последњем митингу, ипак сте говорили. Видели смо како је било. Зашто сте ипак одлучили да се појавите? Неки Вас оптужују да је то био можда маркетиншки потез. Како Ви то видите неколико дана после тога?

Тешка, тешка срца кренуо сам ка говорници и никад од 90. године, а говорио сам на стотинама и стотинама митинга, тако смрачен нисам кренуо ка говорници. Напосто, било ми је непријатно што идем да говорим кад сам дао и народу и себи чврсту веру да нећу да изговорим ни реч. То је било моје најискреније опредељење. Међутим, ко је могао и претпоставити да члан Председништва СПО-а Спасоје Крунић неће моћи да изговори такорећи ниједну једину реч. Због чињенице да Крунићу није дозвољено да говори, због чињенице да Српски покрет обнове самим тим није могао да саопшти своје ставове око прелазне владе морао сам, напосто, изаћи да говорим. А морао сам да изађем да говорим и из разлога што је формални сазивач Преображењскога скупа у свом говору апсолутно одступио од концепта прелазних влада који је објављен у штампи, који је он саопштио пред самим Патријархом и положио се за онај концепт коме су се и представници Пакта за стабилност и сви остали ругали код Патријарха да је неозбиљан, детинаст и да представља продају магле народу и нуђење нечег што је неоствариво. Неочекивано, онај који сазива скуп у име експерата, саопштава пројекат који нема благе везе са оним што је понудила та група и саопштила јавности. Наиме, понудио је да на улици опозиција формира владу и да не сме да буде политичког договора око формирања владе стручњака.

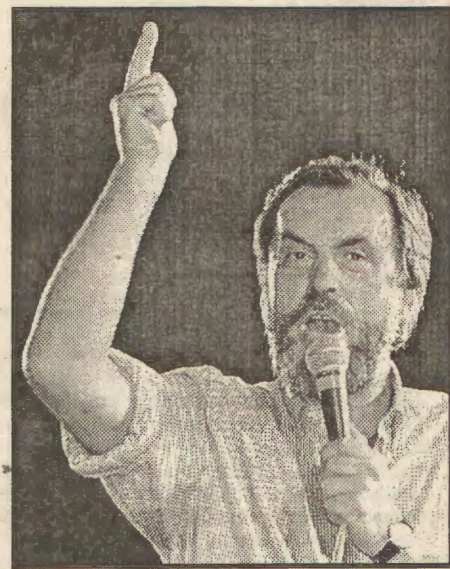
НИСАМ НА ГОВОРНИЦУ КРЕНУО ПО АПЛАУЗЕ

Када сте се појавили неки су и звиждали. Како сте се осећали тог тренутка? Искрено реците.

Искрено, како бих другачије него искрено. Ја нисам на ту говорницу кренуо по аплаузе. На ту говорницу сам кренуо да саопштим ставове СПО, које сам морао саопштити, и да кажем истину. Чињеница да је било оних који су негодовали спада у домен нормалног. То није био партијски скуп СПО-а, то је био вишепартијски скуп и чињеница је да је било много, много више одобравања него што је било неодобравања. И то је, за име Бога, демократија. Да сам кренуо да тамо ловим, на тој говорници оне вечери пред оноликим бројем народа, јефтине поене,

шта сам све могао да изговорим. Тамо су неки казали: "Дајемо рок Милошевићу петнаест дана да одступи". И онда народ каже - браво. Ја сам могао да кажем: петнаест дана, па то је много! Ко ће га трпети још петнаест дана. До ујутру да одступи! Не буде ли ми ујутру поднео оставку идем лично да га хватам у кревету, да га извлачим из постелје и доведешу га овде. Али нису ово времена за позориште, нису ово времена за продају магле народу, нису ово времена да би се саопштавале неке ствари који могу за тренутак да очарају а иза њих стоји празнина. Ово је тренутак када политичари морају да народу говоре сушту истину и када морају да га упознавају са реалношћу па без обзира да ли ће народ тиме бити очаран или разочаран. У сваком случају огромна већина присутних поздравила је ставове Српског покрета обнове које сам изнео на том митингу, а мислим да је после мог наступа и разумела да оно што је дотле предложено не спада у домен нечега што је могуће, нечега што води у добро и ка добру и због тога је бар две трећине, по неким и три четвртине присутних после тога напустило митинг.

Индиректно поменусте Зорана Ђинђића - он је дао рок петнаест дана и рекао да ће у

противном Савез за промене, да га цитирамо, "запалити и парализовати Србију". Шта уколико народ почне сада мало да одбројава, ево већ три дана је прошло?

Ако бисмо се сада присетили шта је од почетка 98. односно од краја 97. године Савез за промену поставао као ултиматуме и као рокове онда бисмо се запрепастили. Милошевић је током 98. године требало да падне 17. пута! По концепту Савеза за промене Милошевић је током 98. године морао 14. пута да се суочи са по 300.000, па 500.000, па милион, па два милиона, људи на улицама који ће га отерати. По обећањима Савеза за промене током 98. године четири пута требало је да се одрже ванредни избори. Рокови после обустављања агресије НАТО пакта су плуштали један за другим. Али то нико није памтио, нити је неко бележио. Ово су одговорна времена, када ако нешто кажеш онда то мораш и да извршиш. Сада је дат рок од петнаест дана да Милошевић падне. Можда је то и искрено, можда је то и могуће. Ја покушавам да оборим Милошевића од 90. године, на разне начине, у парламенту, ван парламента, у затвору... И ево га још на власти. Ако постоји неки начин који зна Савез за промене да се заврши тај велики национални посао, користан по нацију, за наредних петнаест дана, први ћу им честитати и после тога ћемо имати демократске изборе.

Господин Млађан Динкић је најавио да ће сутра пред Патријархом бити потписан документ о формирању прелазне владе Србије.

Да ли ће представник Српског покрета обнове ићи на тај скуп и потписати тај документ?

Не. И мислим да и ти који најављују да ће да иду код Патријарха да не би требало да оду или би требало да одустану јер није часно тог нашег честитог и старог Патријарха да уведе у овакве подвале и овакве преваре.

САХРАНА КОНЦЕПТА

Ако се не вaram Ви сматрате да је концепт прелазних влада дефинитивно сахрањен на последњем београдском митингу и да сада опозиција преостаје једино да бори за хитне и ванредне изборе на свим нивоима.

Ја сам рекао да је изгледа да том митингу сахрањен концепт прелазних влада. Нажалост, изгледа да јесте. Режим неће политички договор, ни прелазну владу. Један део опозиције неће прелазну владу на једини могући начин на који се долази до прелазне владе. Ја сам и даље за тај концепт и мислим да би било хиљаду пута боље да нам ванредне демократске изборе припремају прелазне владе Србије и Југославије, него садашње владе. Мислим да ни сада не би било касно за ове прелазне владе уколико би сва опозиција одговорно затреса један једини захтев: хоћемо договор око прелазних влада, хоћемо да се уклоне с места људи из влада који не могу да оду нигде у свет и да нас извуку из међународне изолације и када би се, то посебно истичем, званични и највиши представници Црне Горе храбро и одлучно обратили, не српској опозицији, већ грађанима Србије, да у име очувања заједничке државе траже да места Црној Гори буде дато оно што Црној Гори припада, да се поштује равноправност Црне Горе са Србијом. То значи да се места Булатовић повуче, да Савезна влада падне, да мандат за састав нове савезне владе припадне владајућој партији у Црној Гори и да делегација Црне Горе заузме своје место у Већу републике Савезне скупштине. Ако би, ево сутра, овако хтела одговорна опозиција у Србији, ако би сутра овако храбро и одлучно наступили челни људи Црне Горе, сигуран сам да бисмо немо брзо имали ову прелазну владу. Али већ нико. Изгледа да неће ни Црна Гора. Дигли су и они руке од тога. Послали су неку платформу о редифинисању односа - као да се најбоље не би о тој платформи расправљало ако би премијер био онај који следије Црној Гори и ако би се формирале ове прелазне владе које би истовремено веома брзо и са ла-

коћом припремиле услове за демократске изборе на свим нивоима. Према томе, ако је концепт прелазне владе мртав, он није мртав зато што то жели СПО. Ми смо очајни због тога, што једну велику прилику нису неки разумели или нису хтели да разумеју и тако су је олако разбили.

Многи подржавају тај концепт ванредних

избора, али многи се плаше: ко ће да броји гласове, које изборне услове опозиција треба и мора да избори овога пута када су у питању избори?

Ја ћу говорити у име Српског покрета обнове. Моја обавеза је да водим, док сам на челу СПО-а, рачуна о две вредности. Прва вредност - интерес Србије и интерес мога народа. Томе морам да служим. Друго - да гледам интересе моје странке, да гледам интересе Српског покрета обнове. Српски покрет обнове после свега сматра да треба притиснути свом снагом режим и тражити ванредне изборе, хитно и на свим нивоима, али изборе који ће бити по демократској процедури. Шта то значи? То значи да не можемо да идемо на изборе никако док је на снази овај накарадни Закон о информисању, јер у изборној кампањи уколико ви нешто кажете о политичком супарнику или противнику можете да одете у затвор, да вам забрани политичку странку, да вас избаци из избора, да вас новчано уништи... Нема слободе говора. Како да идете на изборе без слободе говора, без слободе штампе? Не можете! Значи - Закон о информисању мора бити променен. Надаље, апсолутно морају да буду деблокирани државни медији, а пре свега државна телевизија. Зар са оваквом државном телевизијом сме да се прихвати одлазак на било какве демократске изборе? Не сме! То мора да се промени, да се договоре правила о једнакоправној заступљености политичких партија уз разлику, наравно, између парламентарних и непарламентарних у току предизборне кампање и да се пронађу инструменти који ће заиста гарантовати да ће то тако бити, а не као до сада. Ми се договоримо, а онда постоје нека већа, неки одбори, па можете да се жалите кадији за оно што прекрши кадија... Напросто, постоје правила ОЕБС-а. И та правила морамо да применимо овде. Треба да уравнимо изборни систем. Имамо пропорционални изборни систем кад су у питању избори за републичку и савезну скупштину, а већински изборни систем на локалном нивоу. СПО сматра да треба имати чисти пропорционални изборни систем и на локалном нивоу. Сматрамо да на изборе треба позвати ОЕБС, да од почетка расписивања избора све буде под надзором ОЕБС-а, па до завршетка избора. Коначно, што се тиче броја изборних јединица ја морам да кажем да, што се нас тиче, ми ту немамо неке нарочите захтеве, ми смо велика партија, у овом тренутку сигурно партија број један у Србији, нама партијски интерес налаже да нам заправо већи број изборних јединица и одговара. То одговара великим партијама. У сваком случају, ја могу сада да кажем, па нека се дрвљем и камењем неко баца на мене, што се Српског покрета обнове тиче - нисмо за Србију као једну изборну јединицу. Зашто би СПО радио против своје партије, а при томе радио против своје државе? Србија као једна изборна јединица значила би заправо нове етничке поделе унутар Србије, нове опасне конфликте по националној основи унутар Србије, а, коначно, није ни у државном, ни у националном интересу да сутра у парламенту имате двадесет партија од којих ће четири партије држати 99% посланичких места, а оне остале ће заправо само да и даље уносе неред на опозиционој политичкој сцени у Србији. Но, не постављамо око броја изборних јединица, сем ово што сам напоменуо, никакве ултиматуме. Нама садашњи број изборних јединица не смета.

ОПШТИ ИЗБОРИ ПО ПРАВИЛИМА ОЕБС-А

Војислав Шешел, то знамо, заговара изборе само на локалном нивоу, а Војислав Шешел често говори оно што Милошевић мисли. Значи, уколико понуде само локалне изборе, да ли се прихвата или не?

Што ми га Ђура. Значи, хоћу прво по мојим изборним правилима, под мојим накарадним Законом о информисању, под мојом државном теле-

визијом да организујем изборе на локалном нивоу, да претем власт на локалном нивоу, како бих после са тог локалног нивоа могао још већу изборну превару да починим заказујући изборе на републичком и савезном нивоу. Од те кајде нема фајде. Рекао сам им у име Српског покрета обнове да забарете ту причу. Избори ће бити на свим нивоима и избори ће бити демократски. Биће демократски и морају бити демократски. Наравно, не могу бити демократски као што су у Холандији, као што су у Великој Британији или Сједињеним Америчким Државама, али да се мора поштовати она суштина ОЕБС-ових начела, онога што је најбоље Гонзалес, када је овде долазио после оне изборне крађе, представио. На томе ће Српски покрет обнове да инсистира.

Како се год окрене односи су веома затегнути. Господине Драшковићу, све се чешће помиње и могући грађански рат у Србији. Да ли је та опасност по Вама заиста реална?

Ја је не бих прецењивао, али је, Бога ми, не бих ни потцењивао. За грађански рат је, знате, увек потребно имати две стране. Једна страна у Србији је спремна за грађански рат. То је режим. Режим је показао од несреће Крајине до још несрећнијег Косова да нема те цене коју није спреман да плати, да нема те несреће у коју није спреман да гурне милионе људи да би се очувао у седлу, да би се очувао у својим фотељма. Према томе, сасвим је сигурно да би сваки насилни поход на режим, режим готово једва и дочекао и да се нимало не би либио да прихвати изазов грађанског рата и највеће српске националне несреће, веће од свих досадашњих несрећа које су нас снашле. Но, срећом нема друге стране. Нема с ким да започне то крваво коло. Због тога се неки и овде и у иностранству труде и, комбинују како да пронађу ту другу страну јер им је јасно да те друге стране не може бити без Српског покрета обнове. Напросто, на овој другој страни Србије постоји једна велика снага, аутентична, антирежимска од 1990. године, дисциплинована, храбра, жестока када треба да буде жестока, а то је Српски покрет обнове. И због тога се праве разне стратегије, да се нађе најбоља тактика да се Српски покрет обнове увуче у нечије пројекте, да потекне крв Србијом... Нешто је од тога процурело и у јавност. Недавно су у Црној Гори, неки црногорски лист, мислим "Бијести", објавили нешто са неког таквог састанка где је предвиђено да се Српски покрет обнове по сваку цену увуче у овај пројекат да обави прљави посао. Ја само могу да им кажем, без обзира ко су они и без обзира колико они комбиновали и без обзира каквим триковима прибегавали, Српски покрет обнове у те прљаве и крваве послове, које би желели да обаве у Србији, никада увући неће.

Да ли сте успели да препознате ко покушава да вас увуче у те прљаве послове?

Није овде ствар у препознавању, овде су у питању чинице, ја о томе нећу из одређених разлога да сада причам у јавности, али могу да вам кажем да је на седницама Председништва и осталих органа странке о овоме до у детаље говорено. Наша странка је упозната са тим пројектима. А ко хоће те пројекте овде, није тешко ни наслутити. Зна се ко то тражи на овој другој страни. Ова прва страна је јасна - они памети немају, они би за час гурнули Србију у рат. А на овој другој страни немамо снаге, мада би и они желели да почне грађански рат. Нема снаге. Зато избацују рецимо парола о румунском сценарију. То је легитимна парола. Имају право на то да кажу - хоћемо, ето нема другог начина, хоћемо као у Букурешту. Пробали смо ово, пробали смо оно, хоћемо као у Букурешту. Али немају право да рачунају да ће то уместо њих да уради Српски покрет обнове. Изјаве - Букурешт, па онда беже у Црну Гору, беже изван земље. И по сценарију који треба по њима да се догоди, оног момента када би почео грађански рат у Србији они би сви побегли поново у иностранство и чекали да се та касапница заврши и да онда дође НАТО пакт

преко мртве Србије, да пређе преко закрвљених Срба, да прегази као миротворац и да на тенковима НАТО-а дођу ти, заправо, који желе да Србија уоплови у грађански рат и који отворено, брата, имају концепт и зашто то крити - нећемо изборе, нећемо политички споразум, хоћемо пуч, хоћемо насиље. Па, изволите господо, то је легитимно, али, Бога ми, то нећете чинити са Српским покретом обнове. Ако то хоћете онда мушки станите на чело своје војске и крените. Ја нисам 9. марта 1991. године заказао демонстрације па побегао у иностранство. Не! Него сам био први када је кренула полиција на народ. Добио сам први батине и отишао и затвор. И 1993. године сам први полио батине, чизме и кундаке, заједно са својом супругом. Тако се мора. Ако у нешто уводите друге људе, онда морате бити на челу тога, а не као кукавице и лицемери позивати друге људе у несрећу, а онда када запрети опасност бежати.

СПО НЕЋЕ БИТИ УВУЧЕН У ТАЈ ПРЉАВИ ПОСАО

Да ли у тим намерама да се СПО увуче у неке прљаве послове учествује неко са Запада?

Учествује. Учествује, али знате колико сам се ја лично и цео Српски покрет обнове залагао за последњих десет година за победе европских и америчких принципа демократије у Србији. Ви знате колико смо чинили све да до оне агресије на Србију не дође, а кад је до агресије дошло, колико смо чинили све да се нађе неки компромис са агресорским владама. И напokon, када је нађен, веровали смо онемо што су јавно говорили. Веровали смо да ће отпоштвати ту Резолуцију УН, да ће успоставити владавину права, да ће заштитити на исти начин свакога грађанина на Косову, да ће разоружати албанске терористе и да ће нама овде, проевропским снагама у Србији, показати на примеру Косова како се чак и у тако ужасним и драматичним тензијама и сукобима и нараслим мржњама може да успостави и помирење и заједнички живот и опоравак и напредак. Шта су нам показали? Показали су изгледа да су тамо дошли да доврше злочин над Србима који се планира од Призренске лиге у прошлом веку, да обесрбе Косово, да прогнају Србе са Косова, односно да буду покриће и штит за највећи злочин над српским народом на Косову. Да заправо буду покриће и штит за успостављање албанске, велике исламске државе на Балкану, што и чине. Показују нам сада да би требало после свега српске куће на Косову обележавати посебним знацима, да би тобоже знали које куће да штите. Значи, жуте траке на српске куће. Значи, сутра ће неко да предложи жуте траке или неке знаке сваком појединачном Србину на Косову, да будемо обележени у својој рођеној земљи. Хвала на таквој демократији. Ја сам и даље за принципе европске демократије, јесам за принципе америчке демократије, али за те принципе које ми показују на Косову - нисам, и у име тих принципа које спроводе на Косову нећу да следим ничије налоге да тобоже у име успостављања таквих принципа и у Србији треба овде да почне грађански рат и да ударимо ми једни на друге. Значи, мало нам је што нас сада доле бију албански терористи, мало нам је што доживљавамо све ово што смо до јуче, тобоже, у име тога да треба успоставити владавину европских начела на Косову, сви као нација и народ трпели, што су нам уништили земљу, поубијали хиљаде невиних људи, него сада треба у име чега насадати на неке нове провокације и захтеве да треба да се овде побијемо између себе, јер не признају ништа друго. Ако кажете - демократски избори, за име Бога подржите демократске изборе, онда кажу - не може, нећемо демократске изборе. Нећемо изборе у Србији. У Србији хоћемо само да потекне крв. Хоћемо само насиље, хоћемо само пучеве. Е, па нећемо! Е, па нећемо им то дозволити! То одбијам, па нека кажу шта год хоће. Режим у Србији

је мој непријатељ. Режим у Србији, у име народа у Србији, мора да падне, али не да при том падају српске главе! Како то онда избећи? Па, борбом за демократске изборне услове. Режим у Србији треба да се смењује на исти начин на који се смењује режим у Америци и Британији и на који се, надам се, ускоро бити смењен режим и у Британији и Америци. Доћи ће неке нове гарнитуре, неки нови људи. Ето, хоћу то да вам кажем. Невероватно је када ступите у контакт са неким од њих, када им поменете време агресије они се љуте, кажу - није то била агресија. Него шта је било? Хуманитарна помоћ, можда? Не, не то је била заштита принципа УН, борба против етничког чишћења... Сада показујете против чега је то била борба. Уверите нас у супротно. Када будете заштитили српски народ, када будете разоружали оне албанске терористе, када будете отпоштвали сопствену Резолуцију УН, када будете поштвали Србе на Косову као што поштујете грађане својих земаља у Британији и Америци и штитили њихов имовинску, породичну и сваку другу част - онда ми причајте је ли била агресија или није била агресија!

Господине Драшковићу, Ви сте за време агресије НАТО пакта по свим светским медијима, где год сте могли, жигосали ту агресију и злочине и бранили српски народ и Србију. У томе се слажу сви наши грађани. Неки лидери опозиције, тога смо били сведоци, имали су сасвим другачији однос, једноставно нису били у земљи. У име принципа да су они против Милошевића побегли су из Србије, неко у Црну Гору, неко и даље, директно или индиректно, подржавали су рушење Србије и убијање невиних грађана. Да ли Вам после свега сметају разни захтеви да опростите Зорану Ђинђићу његово држање у време агресије? Нису ли неки морални разлози утицали на Вас када сте саопштили да нећете говорити на овом последњем београдском митингу?

Па, право да вам кажем било је и тога. Тешко је тако било напрасно пристати, после свега како се понео према српском народу и Србији за време рата, да му будем некаква амнестија и опроштај. Тешко ми је то било, али није то било одлучујуће. Одлучујући су били они разлози које сам изнео. Без обзира на то шта ће неко да каже, не могу да прихватим да се може у име принципа - ја сам опозиција режиму, прихватити да мораш бити опозиција својој земљи и да подржаваш агресора и бомбе које падају на твоју земљу и твој народ. Ја то никада нећу учинити, па нека разочарам кога ћу разочарати. Нећу разочарати своју савест, оно што у себи носим и као човек и као Србин. Не могу да разумем, заиста, недавно је био скуп некакве Социјалистичке интернационале у Бечу да представници Савеза за промене који су били на том скупу скоче на ноге и френетичним аплаузом поздраве улазак у салу Пантели Мајка, премијера Албаније у тренутку док наш народ, српски народ на Косову и Метохији доживљава највећу Голготу од када живимо на Косову и Метохији. Ја јесам за односе брзога помирења и успостављање дипломатских односа са Америком и Европом, ја јесам најљубији противник Слободана Милошевића и његовог режима, али у име тога што сам противник Слободана Милошевића и његовог режима нећу да будем лакеј Пантели Мајка и да скачем на ноге поробљивачу мога Косова и убици мога народа на Косову. Неке границе и пред Богом и пред човеком и пред Црквом нашом и историјом морају да постоје. Ако се те границе прећу онда ја не знам шта још мора да се каже и шта више није дозвољено у овој земљи?

ЗБОГ ЈЕДНОГ ЧОВЕКА ГАЗИ СЕ ЈЕДАН ЦЕО НАРОД

Стално говорите о Косову и то врло отворено. Шта ће бити са Косовом?

Не знам. Оно је већ практично обесрбљено. Доле нас је било до пре два или месеца 250.000-300.000. Сада се не зна колико је Срба. По не-

кима нема више од 50.000, а по неким нема, чак, ни 30.000. Знам да су то данас највећи сужњаци, највећи несрећници и мученици у целој Европи. Нема народа коме је данас толико тешко као што је српском народу на Косову. Тешко му је јер у својој рођеној земљи одлуком Савета безбедности УН његовој држави одузета су права да га брани, а снаге УН које су стигле неће да га бране, него та моћна светска машинерија, заправо, подржава злочин над српским народом на Косову. Нешто се мора предузети. Нешто се мора чинити. Ја право да вам кажем не могу да спавам. Срамота ме, тешко ми је да говорим. Зар ово да доживим и да се у овом проклетом времену родим да се ово догађа са Косовом пред очима целе Србије, немоћне, свезане, порушене, међународно изоловане. Нешто се мора учинити, а шта учинити и како им помоћи? А морамо им помоћи! Ево, сад у Ораховцу хапсе их, прете новим хапшењем ам мученици не предају оружје. Не знам да ли сте били у Ораховцу. Срби су горе на брду око цркве, нека једна енклава, не спавају и на смену држе страже, јер ако их не држе доћи ће одоздо албански терористи и побити их. Сада им одузимају право и на одбрану, на самоодбрану. Ако се овако настави ми ускоро на Косову нећемо имати ниједнога Србина, али нека то онда падне на савест западних демократија и САД, али тог тренутка више неће важити ни Резолуција 1244. Пружајућу покровитељство албанским терористима да доврше велики злочин над Србима, од тренутка када злочин буде довршен, па на даље, трупе из САД, Велике Британије, Француске, Немачке и других земаља биће на Косову искључиво у функцији етничког чишћења, у функцији подржавања геноцида и у функцији рушења Повеље УН и темељних принципа међународног права и хришћанског права, Божијег права и темељних начела наше цивилизације. Хоће ли они то себи да дозволе? Ја верујем да неће. Верујем да су и они заробљеници наопаких стратегија њихових политичких вођстава која су повукла знак једнакости између режима у Србији, односно једног човека и целог српског народа и који мисле да се ради освете једном човеку или групи људи може овако сурово газити и убијати један народ и да се могу овако сурово газити темељи света у коме живимо.

С друге стране Србија и Црна Гора су, чини се, све удаљеније. Шта ће бити са државном заједницом?

Изнео сам малопре начин на који би све то могло да се реши. Брзо и лако. Бојим се међутим да ствари крећу драматично у опасном смеру. Видели сте да ЈУЛ и овај режим су сада и очи пребацали на потиљак, пошто иначе гледају само у прошлост, пошто су слепи за будућност овога народа и државе, и да у Црној Гори незадовољни не признају црногорску скупштину. Сада су кренули у прошлост, неколико векова уназад, и Црну Гору деле по племенима. И већ ових дана чујете да су племенске скупштине Роваца, Бајића, Паштровића, Васојевића донеле одлуку такву и такву, готово да се припрема сценарио за велико зло и сукобе унутар Црне Горе. Напросто, не могу да разумем зашто и званични режим у Црној Гори на одређени начин наседа на ову стратегију и зашто не затражи оно што треба да затражи не од Милошевића него од Србије, па да види како ће цела Србија да каже: узмите и премијера и Веће републике, хоћемо да живимо заједно. Ако ви, браћо, кажете да треба да живимо заједно а да вам смета то што нисте равноправни - кажите због чега нисте равноправни, одмах ћете то добити. На тај начин би могла да се превазиђе велика опасност која се се надвија над Црном Гором и која се аутоматски надвија над Србијом и над нама свима.

Да потопиш "вијагру" нешто би се дигло

Радове на изградњи понтонског моста отворио је Бошко Перошевић, чије мување пред камерама РТС представља "најверније служење Слободану Милошевићу". Самим тим од моста нема ништа!

Мирела ПЕТРОВИЋ

Долазили су Руси, обећава Беч, заинтересовани су Словаци, пуни оптимизма за изградњу новосадских мостова, с времена на време и домаћи политичари различитог калибра (од локалних до савезних), једино је предузимљиви и контраверзни Милан Парошки урадио нешто конкретно и (по његову задругу) корисно. Док су остали остали у сфери наговештаја (услуг, вероватно, лицензирајући око цене и других услова изградње порушених ћуприја на Дунаву), Милан директор, Милан политичар, бивши посланик, председник странке, власник салаша, постао је бродар - закупио је (у кооперативној варијанти са извесним предузетником Вукашином Николићем) хидробус ЈРБ са 60 места и отиснуо се у нови бизнис. Пет динара по особи, полазак сваких 15 минута, ноћу на сваки сат. Математика лака и конкретна.

ОТВАРАЊЕ СПОМЕН-ПЛОЧЕ

Након рушења све три моста Новосађанима је лансирана и вест охрабрења: Руси ће Новом Саду поклонити друмско-железнички мост, и то у рекордном року. Онда је гост др Живорада Смиљанића, председника Скупштине АП Војводине, био Драгомир Карић, председник "БК груп интернешнел" и, како су забележили хроничари, изјавио: "Доносим добре вести од градоначелника Москве Јурија Лушкова. Руски стручњаци су спремни да приону на посао, треба бити ефикасан и кооперативан, ангажовати домаће снаге и стручњаке, мост ће се изградити врло брзо. Биће то друмско-железнички мост са четири коловозне траке, две пруге, стазом за пешаке. Звао би се Москва и био би завршен за сто дана".

У то време из "посредничке" мисије вратио се и господин Ненад Чанак, председник Лиге социјалдемократ Војводине и објаснио да је Беч спреман да Новом Саду подари један, двадесетак година стари, демонтирани мост као прву помоћ. Када ће он стићи само је питање односа наших власти према овом пријатељском и хуманом гесту, рекао је Чанак и устврдио да је екипа бечких стручњака била спремна да одмах крене за Нови Сад и на лицу места сними ситуацију, али да наше власти не дају визу!

Некако убрзо после тога нацији се обратио и председник Треће Југославије и "откривши једну тајну" обећао обнову порушеног моста код Бешке. То је обећање испуњено, рок је ударнички скраћен за четири дана, а поред оних петнаест метара асфалта и оградне офарба-

не у црвено подигнута је спомен - плоча (чија цена није поуздано утврђена) на којој пише да ћемо (морати) вечно да будемо захвални извесном добротинићу "Мистер Елраду"!

Спомен плоча, пардон, обновљени мост код Бешке на Дунаву, Европски коридор 10, свечано је пуштен у саобраћај, али неколико стотина хиљада људи који живе у Новом Саду, или њему гравитира, житељи Петроварадина, Сремске Каменице, Карловаца, Лединаца, Раковице, Буковца, Чортановаца... и даље сплаваре Дунавом и ту и тамо понеко, готово свакодневно, бућне у таласе велике воде, но због среће коју му је мр Елрад учинио већ због великих температура, кише и ветра као и због неподношљиве лакоће патриотизма.

Што се тиче Руса и баћушких обећања, које нам је Карић уручио, ствар је потпуно до краја закукулена, то јест, постаје мистериозна. Од обећаних 100 дана деведесетак је исцурело (а можда и више), а велики дивни поклон постаје све невидљивији. Кажу да је део кванташке пијаче рашчишћен да би се ту сместила конструкција, али ко још верује у то. Кажу Лале: да смо у Дунав бацили "вијагру" до сад би се нешто дигло из воде! Била је ту и делегација из пријатељске Словачке, као једна од многих, саучествовала у нашој муци и са великом дозом озбиљности и заинтересованости нагостила спремност да њихови стручњаци саграде понтонски мост на стубовима Варадинског моста. А шта ће нама словачки понтон-мајстори када ми имамо СПС и Ојданић генерала. Њиховим узимањем ствари у руке ето нама ћуприје за Нобелову награду! Пардон, пардон, за функцију и чин више!

ДУНАВ НИЈЕ МОРАВА

Но, шалу на страну. Зима нам куца на врата, а страх наш насушни од оног што нас може задесити сваким даном је све већи. Додуше, по-

чела је изградња понтонског моста који ће спонжирати Нови Сад са Петроварадином и осталим местима са сремске стране. При томе, председник (у сенци) покрајинске владе мр (др?) Бошко Перошевић у сусрету са аквизитер-бизнисменима из "Дијаспоре 99" каже да ће, парадоксално, мостове градити и порушене из воде водити они који су их рушили.

Не сумњамо у Болетове речи, али ајде да видимо ко ће преко зиме водити уморне и промрзле Новосађане из Дунава?

Светла позорнице су уперена уместо на "царски Беч" и понуђени поклон (да ли је баш поклон и колико ће коштати, детаљи нису познати) ка "Мостоградњи" где се "слаже" понтонски мост. Стручњаци те београдске фирме тврде да ће то бити стабилан мост који ће да понесе до 30 тона. Пројектован је тако да безбедно прати осцилације водостаја Дунава од осам метара, четири у порасту и толико у опадању. Чак ће моћи и да се отвори да се пропусти санте леда. Пешаци би наводно требало да се осећају сигурно, јер ће мост наравно имати и ограду. У време највишег водостаја мораће се рачунати и на успон на мост од готово 10 степени. А колико ће прелаза свима бити и пријатан остаје да се види јер ће мост, у зависности од тога колико је оптерећен и узбурканости Дунава, "вибрирати" и између пола и једног метра.

Но док се ова (пуштања моста у саобраћај у септембру) или нека друга варијанта не реализују, преко Дунава ћемо и даље скелама, чамцима или удобним и луксузним хидробусом. На обалама ће нас дочекивати чамције са узвиком: хоће ли неко преко?

Тек толико да се види да Новосађани нису најмање патриоте на овом тлу предлажемо: да Мистер Елрада уђе у Рибарску задругу господина Парошког, као кооперант, да заједничким капиталом увећају флоту хидробусаа (судећи по темпу извођења радова имаће времена за то) и развозе нас, рецимо до Београда или све до Текије низводно, то јест Апатина и Батине узводно, а кад зараде довољно пара да направе бар један прави мостић (без осцилација) покорном грађанству Новог Сада.

Радове на изградњи понтонског моста отворио је поменути Бошко Перошевић, чије манекенисање пред камерама РТС, како је оценила Лига социјалдемократ, представља најверније служење Слободану Милошевићу. У обраћању јавности ове странке каже се да самим тим од моста нема ништа.

Понуде за изградњу моста је било, пре свега из Беча, водили смо разговоре и са Италијанима, Мађарима, Немцима. И Грци су били спремни да помогну, а најприхватљивија је помоћ која нам долази из Словачке. Они су већ завршили идејни пројекат и раде главни. Били су спремни да то и финансирају и мислили смо да ће то да буде хуманитарна помоћ. То значи да би они сносили трошак од милион марака а други милион, колико кошта мост, био би регулисан кроз бартел аранжмане. "Наш амбасадор у Словачкој то није прихватио јер сматра да мост не може да буде хуманитарни", рекао је градоначелник Новог Сада и додао: "Град не учествује у изградњи тог фантомског понтонског моста, нико из Града није ништа питан, одлука је донета тамо где је донета и ја се сам плашим да ће први талас воде однети тај понтонски мост. Мост на Дунаву није мост на Морави где ставите два брвна и прођете".

Саћење жетве и жетва бонова

Др Милан ЂУРИЋ

Уредбом Владе Србије пензионери ће, уместо у динарима, добити три месечне пензије у новчаним боновима, и то за плаћање рачуна за електричну енергију, што представља ново кршење законских прописа о пензијама и личних права пензионера да редовно примају своје зарађене пензије, за које су, док су радили, у Фонд ПИО уплатили део својих плата и пензија, а које су ненаменски потрошене.

Непоштовање законских прописа у исплати пензија почело је у 1994. и 1995. години, када је Уставни суд Србије поништио одлуку Владе Србије о смањењу пензија, а Скупштина Србије Законом о изменама и допунама Закона о пензијско инвалидском осигурању запослених обавезала Фонд ПИО да мање исплаћени износ пензија од 2,2 милијарди динара исплати до 4. августа 1997. године. Пошто ову законску обавезу Фонд ПИО није извршио јер Влада Србије као гарант средстава за исплату пензија није обезбедила потребна средства, овај дуг треба повећати за износ девалвације динара према ДЕМ од 81,82% извршене 31. марта 1998. године. После извршене корекције стари дуг из 1994. и 1995. године износи 4 милијарде динара, односно 3,2 просечне месечне пензије.

СВЕ МАЊЕ И МАЊЕ

У немогућности да обезбеди потребна средства за исплату пензија, Влада Србије не придржава се законских рокова о исплати пензија сваког 5. и 20. у текућем месецу за претходни месец и проналази нова решења како да смањи износ пензија. По налогу Владе Србије мења се статистичка методологија за израчунавање просечних нето плата и зарада запослених, на тај начин што се просек утврђује на бази укупног броја запослених, који су примили и који нису примили плате и зараде у обрачунском месецу. На основу података за децембар 1996. године просечне плате и зараде су снижене за 30,4%. Иако се пензије усклађују динамички са кретањем просечних нето плата и зарада запослених, јер су пензије и плате две независне економске категорије у реализацији, супротно законским прописима пензије су у јануару 1998. године смањене за 12,8% а остали износ смањења извршен је путем замрзавања пен-

*Исплата пензије у облику
иотврде за плаћање струје,
уља и дрва представља нову
Шешељеву превару
пензионера*

зија на најнижем нивоу у 1997. години у износу од 908 динара и у 1998. и 1999. години у износу од 1051 динар. Са променом статистичке методологије пензионерима је мање исплаћено у 1997. години 2,5 милијарди динара и у 1998. години 4,3 милијарде динара, што укупно износи 6,8 милијарди динара, односно 5 просечних месечних пензија. У 1999. години настављено је кршење законских прописа и пензије се исплаћују на нивоу јуна 1998. године у просечном износу од 1051 динар, са кашњењем 4 месеца у исплати.

Непоштовање законских прописа о пензијама довело је до тога да 740.000 пензионера данас прима пензије испод просечног нивоа од 1050 динара и да у оквиру тога 105.000 пензионера прима пензије до 470 динара и 370.000 пензионера до 700 динара. Како данас живе пензионери може се оценити упоређењем са трошковима живота двочлане пензионерске породице. Према извршеним прорачунима, трошкови исхране износе преко 1200 динара, месечни рачуни за електричну енергију од 250 до 400 динара, рачуни за стамбене, комуналне и ПТТ услуге око 300 динара, а укупни трошкови минималног животног стандарда преко 2.700 динара. Подаци показују да преко 60% пензионера у Срби-

ји не може са својим пензијама да набави биолошки потребне количине хране, да би одржали голи живот. Шта је са осталим животним потребама и лековима које, на жалост, морају да купују у приватним апотекама, одговора нема. Закључак се намеће сам по себи, пензионери данас у Србији доживљавају социјално економску катастрофу, живе у бедности, гладују и умиру од глади и болести за које не могу да набаве лекове.

НИШТА ОД ДОГОВОРА

Влада Србије уместо да новчаним боновима исплати стари дуг из 1994. и 1995. године што је јасно речено потпредседнику Владе Г. Шешељу приликом разговора делегације пензионера 10. априла 1998. године, одлучује да три редовне пензије за 1999. годину исплати у новчаним боновима за електричну енергију, угаљ и дрва. Г. Шешељу је јасно речено да новчани бонови долазе у обзир само код исплате дугова у пензијама, а редовне пензије се морају исплаћивати у новцу. Састанак је завршен изјавом Г. Шешеља: "Сложити смо се око варијанте. Ако држава нема пара има бонова, значи пребијање. Једну фазу припремамо пре жетве. Другу фазу можемо спровести тек после жетве" (стенографске белешке објављене у новинама СРС "Велика Србија", бр. 518, април 1998, стр. 47) Жетва је прошла, а исплата старог дуга у новчаним боновима није извршена.

У јавним захтевима достављеним Влади Србије пензионери су предложили да се новчаним боновима могу плаћати рачуни за електричну енергију, стамбене, комуналне и ПТТ услуге, порез на имовину и сл. а не само за електричну енергију. Пошто је Влада донела уредбу о исплати пензија за мај, јун и јули 1999. године у виду потврда за плаћање струје, уља и дрва која је у супротности са Уставом Србије и Законом о пензијама, пензионери ће се обратити Уставном суду Србије за оцену законитости одлуке Владе Србије.

Пензионери остају при раније донетим јавним захтевима да се редовне пензије исплаћују у новцу, а стари дуг се може исплатити и у новчаним боновима да би могли исплатити своје дугове по рачунима за струју, стамбене, комуналне и ПТТ услуге.

Влада Републике Србије доноси

УРЕДБУ

О НАЧИНУ ИСПЛАТЕ НЕИСПЛАЋЕНИХ ПЕНЗИЈА И НОВЧАНИХ НАКНАДА У РЕПУБЛИЧКОМ ФОНДУ ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 1.

Овом уредбом уређује се исплата неисплаћених пензија и новчаних накнада у Републичком фонду за пензијско и инвалидско

Члан 8.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

05 број 110-3146/99

У Београду, 25. августа 1999. године

Влада Републике Србије

Потпредседник,
др Војислав Шешељ, с.р.

Све за ме, отвори се

Оно што се у цивилизованим и уређеним државама, уз пригодно и неизбежно пропагандно објашњење, решава најједноставнијим могућим повећавањем или смањивањем пореских стопа, код нас је одавно идеологизована политичка наука која у нечасној радњи отимачине анимира креативни потенцијал малтене целог владајућег естаблишмента. А да све то, заправо, има смисла потврђују и жртве, грађани, који из једне у другу плъачку улазе с таквим еланом као да су после сваке од њих све богатији а не све сиромашнији. Поратни финансијски колапс и сваковрсна међународна изолација принудили су владајућу клику да по ко зна који пут баце око на једино преостало место где је још увек могуће наћи не много али довољно за лагану властоносну инфузију до прве следеће прилике - џепове грађана. Подсетимо се, укратко, на сличне карачке кампање одраније.

Сматра се да је у последњих двадесетак година, мимо регуларних финансијских канала, од грађана измамљено (читај отето) преко 25 милијарди марака. Крајем седамдесетих држава је са рачуна лаковерних а на своје инкарсирала око 350 милиона марака у идиотској акцији "купите себи радно место". Власници девизних средстава и "повратници" из иностранства били су, као и увек, у предности над динарским муштеријама. Не треба наглашавати да су нуђена "радна места" која или нису ни постојала или јесу али су као сувишна била спремна за укидање. Огромна већина оних који су себи купили радно место остали су убрзо потом и без радног места и без пара.

Уследила је велика акција "одузимања незаконито стечене имовине". Процена је да је узето једва је два 50 милиона марака, јер је све прекинуто кад су грешком неког надобудног члана неке комисије на тапет дошли политичари, иницијатори идеје. Из средстава која су десет година по Закону о санирању последица земљотреса у Црној Гори (1978) "добровољно" и "солидарно" издвајали сви запослени и пензионери у Србији - нестало је, тачније није испоручено Црној Гори, готово 1,5 милијарди марака. Гро тих пара пресушен је на друге стране када се Милошевић појавио на највећој политичкој сцени Србије. Зајмом за привредни препород Србије отето је, то је одавно и дефинитивно потврђено, око 500 милиона марака (исповљава се да ће укупно бити враћено не више од 5-10% те вредности), а део дат у натури, злату, сребру и драгоценостима, највећим делом је растурен по приватним "фондовима" бројних организатора и пропагатора Зајма.

Даље, у процесу распадања претходне Југославије још увек владајући режим обогатио се за око три милијарде марака тзв. старе девизне штедње, дакле пара углавном обичних грађана. Од тада па до краја 1993. хиперинфлацијом је од грађана узето додатних 4-5 милијарди марака, и то без Јездиног и Дафиновог учинка, који приносе још 2-3 милијарде "грађанских марака" приде. У сувом кешу шуставам. Почетком дејства Аврамовићевог Програма држава је променила начин плъачке, а Програм и Аврамовић требало је да послуже

Просто је фасцинантно колико је у овој земљи уложено знања, енергије и људских векова у измишљање и реализацију начина да се од грађана узму (читај отму) њаре које им никада неће бити враћене и за које се никада неће сазнати куда су отишле.

као институционално покриће. У следеће две године девизно-монетарним ударима од грађана је отето око 500 милиона марака, унутрашњим санкцијама (шверцом дефицитарне робе, оробљавањем масе ситних шверцера, таксама, акцизама и сл) још око 1,5 милијарди, према "објављеним случајевима" препродато је разних врста хуманитарне помоћи из иностранства за око 100 милиона марака, а само 1995. и 1996. је легално "преузето" од сељака, у трансакцијама са пшеницом, на пример, више од 500 милиона тадашњег динара. Уследило је потом беспримерно ангажовање монополиста (ПТТ, Електропривреда, Нафтна индустрија, комуналци, РТС) који су фантастичним ценовницима, мућкама и казнама "за не-

чак 60 апсолутно безгрејних, фрижидерских дана (што због рестрикција струје, што због недостатка плина или мазута, што због хаваријских кварова) наплаћено је, на пример, од грађана као да су били под сахарским сунцем. Готово је немогуће израчунати колика је фактички отета сума у питању, коме је и за шта отишла, јер ни комуналци нису блистали са платама. Поуздано се једино зна од кога је узета. У то време НИС је, на пример, из властитих извора успевао да подмири незајажљиве потребе тек владајуће елите и рата у Босни, а за екстра-профит по формиране читаве бригаде дилера, шверцера, десперадоса и других професија, које су током три године санкција од румунског, бугарског или украјинског бензина купаљеног по цени од 0,45 до 0,80 марака "правиле" онај за улице по цени од две, три па и пет-шест марака. Сматра се да је управо НИС-у погодовало спречавање шверцерске тржишне конкуренције која би цену бензина тада била усталила на највише 1,4-1,5 марака онда кад је она била најмање три. Лако је и беспотребно доказивати да је власт имала чист интерес да нафта што касније почне да пристиже регуларним каналима, јер је уз мањи посао надлежног монополисте, дакле и уз мање трошкове, имала исти или већи приход од властитих грађана. И тако даље.)

Уласком Војислава Шешеља у Републичку владу, пре годину ипо дана, количина идеја како да се од грађана узму већ узете паре расте геометријском прогресијом. После чувене Уредбе о финансијској дисциплини, која је била толико накарадна и карикатурална да су је се и аутори са задовољством одрекли, следи још чувенија, "популарна" уредба о "пререгистрацији црногорских таблица" која је, по замисли аутора, требало да утера држави и целих милијарду динара, али је учинак био неупоредиво тањи. Потом "војни порез", па административне таксе, таксе на жалбе, жалбе на молбе, молбе за таксе и све тако редом. Нема дана да из Владе не потекне нека идеја како да народ финансијски добровољно подржи ту исту Владу и њен аморфни буџет. Кад јој понестане идеја како да отме паре, а ваљда је и пара све мање, рађају се идеје како да влада не изврши своје обавезе. Тако су пензионери са својим боновима за "којешта и покатакд" још добро и прошли јер су могли проћи као девизне штедише којима то што (не)ће им бити враћено по слову закона с краја 1998. (не)ће им бити враћено (ни) до 2011. године.

Конечно, тако се и могло догодити да потенцијални финансијски Срби-дародавци, приведени из иностранства да у склопу "Дијаспоре 99", својим примером и пред Слобом самим, покажу шта је то финансијски патриотизам (читај финансијска подршка опстанку режима), готово и не трепну пред очекиваним патриотским обавезама. Прокоцкани Зајам за привредни препород Србије од пре десет година свима је био пред очима. Али, они су имали избора. Ово је, ипак, прича за оне којима власт не омогућује никавак избор.

(С.Б.)

извршавање обавеза" једноставно отели од грађана најмање пет милијарди марака по тадашњем званичном курсу, мимо онога што су заиста њихови трошкови. (Тих година ПТТ је "рекламирао" краткорочне инвестиционе планове вредне више стотина милиона долара, иако се државни врх клео да нема ни пребијене крајцаре. Одакле? Знају грађани који су опседали поштанске шалтере жалећи се на телефонске рачуне који нису приличили ни интергалактичком а камоли међународном ПТТ саобраћају. Комуналцима смо воду плаћали као да је дестилују и филтрирају из морске и то у Кувајту, а током само две грејне сезоне, 1994/95. и 1995/96, кад је просечна температура у становима са централним грејањем, и у данима кад је грејања уопште било, била за огромних седам степени нижа од прописане,

Хрватска граница кроз српски кафић

Мимо Дејтона и маја, мимо матице ријеке Уне, како је то реџулисано Анексом 2 и дојунама ове новобосанске библије, њредставници експертских тимова за разграничење Босне и Херцеговине и Републике Хрватске сложили су се да спорни дио иранице код Српске Костајнице, "најсјеверозападније" иранице Републике Српске, треба да иде по старој, тзв. АВНОЈ-евској ираници. Ова вијест је у Српској Костајници изазвала буру неодовања, која се ни дана данашњеи не стишава.

Миладин МИХАЈЛОВИЋ

Споразум о граници између Хрватске и Босне и Херцеговине парафирани су Фрањо Туђман и Алија Изетбеговић у Сарајеву током параде назване Пакт о стабилности југоисточне Европе. Послије се испоставило да је српски члан у Предсједништву БиХ Живко Радишић ту био присутан само због сликања за историју. Његов "просвјед" Анти Јелавићу, хрватском члану у тројном БХ Предсједништву, још нико није видео. Послије је предсједник Народне скупштине РС Петар Ђокић рекао да је "споразум оборив, условљавајући то добросусједским намјерама". Остоја Кременовић, потпредсједник владе РС и главнокомандујући у тој експертизи око Српске Костајнице говори да "нема разлога за страх", а на сваку озбиљнију расправу и медијску презентацију овог проблема само одмахује рукама уз ријечи "осим мене".

ПРЕСЕДАН СА МНОГО ПОДВАЛА

У укупној дужини ријеке Уне међудржавна административна граница БиХ и РХ пресеца ријеку Уну на 13 мјеста. У оној заједничкој држави СФРЈ то и није био неки проблем с обзиром да су биле евидентирани на мапама и никада нису биле утврђиване на терену нити су када обилежаване као међудржавне границе.

Сада је то спор око 45 квадратних километара, с ове стране Уне, на које хрватска има претензије.

"Када је у питању разграничење у области Српске Костајнице све политичке партије које дјелују на подручју ове општине јединствене су. Од 7. јула све странке су се сагласиле и инсистирају на томе да је једино праведно рјешење, и за једну и за другу страну, Дејтонски споразум са припадајућим мапама, гдје је граница дефинисаноматичом ријеке Уне. На крају, то је у Охају потписао и Фрањо Туђман, а потписали су и представници Срба, Хрвата и Бошњака из БиХ", говори Млађен Ђенадија, предсједник општине.

"Не могу да схватим Живка Радишића и није ми јасно зашто није уложио вето на које је имао право. Мада смо годину ипо дана упозорававали на овај проблем, нисмо саслушани и представници РС у комисији за разграничење су неприпремљени ушли у цијели овај процес. Грађани Српске Костајнице не да су затечени и збуњени овом ситуацијом, за њих је ово велика даја, да се дио РС, дио БиХ, даје без њихове сагласности." Ђенадија Сматра да би Република Српска пуно боље прошла да је овај цијели процес препуштен међународној арбитражи него што је постигнуто радом међудржавних комисија за разграничење РХ и БиХ. На подсјећање да овај уговор треба да буде ратификован у Парламентарној скупштини

БиХ узвраћа да та "овјера" уговора не одлаже његово извршење. Уз то, заобијена је СРЈ као један од гараната Дејтона, што је преседан који може имати далекосежне последице.

"Овдје је то урађено са површином од 45 хектара, отвара врата за неке будуће "корекције" граница од 45 квадратних километара".

СЛЕДИ ТУЖБА ПРОТИВ "СВОГ"

Коментаришући приједлог амандмана који регулише разграничење у области Српске Костајнице када су у питању снаге безбједности и јавног реда Ђенадија каже да то није озбиљно рјешење, јер то не кочи Хрватску да пређе са грађевинском оперативом на ову страну Уне, да ту постави своје царинске службенике". Због тога најављује и "тужбу коју ће ова општина поднијети против Остоје Кременовића, српског члана комисије".

Одсијецање приступа ријеци Уни у централном дијелу града, онемогућавање слободне пловидбе ријеком Уном, те проблеми око измјене урбанистичке концепције града и измјештања комуналне инфраструктуре, заобилазнице магистралног пута Нови Град - Козарска Дубица, струјног далековода, канализационе мреже и свих осталих објеката, на подручју које се третира као спорно, били су аргументи који су давали наду за позитивно рјешење овог спора.

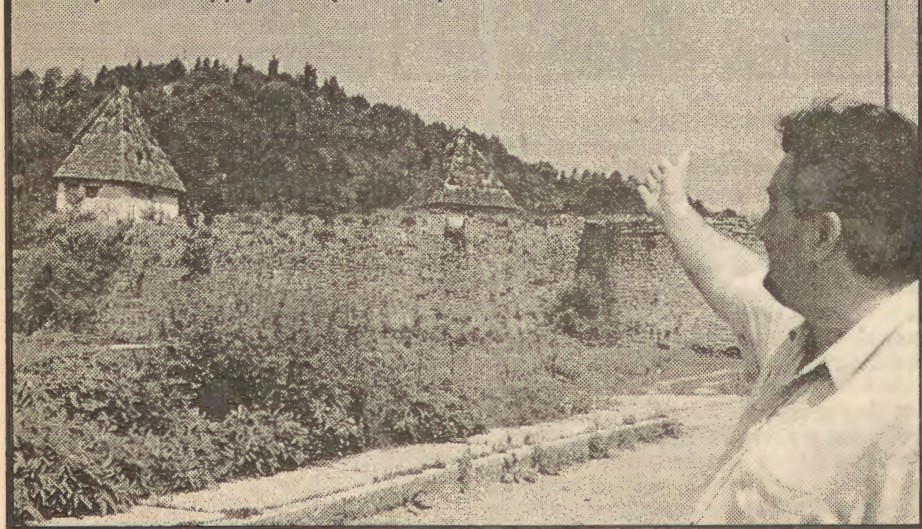
Скупштина општине је 8. јула усвојила Декларацију којом је дефинисала ставове, који су достављени свим релевантним институцијама РС и БиХ.

За овакве ставове Ђенадија има разлоге и чињенице из ближе и даље историје:

"Народ на овом простору је много тога запамтио и у Другом свјетском рату гдје је било много жртава усташког терора. Та је бројка, укупно на подручју општине, 1.848. цивила умерених на најсвирепији начин. Иначе, у граду имамо два гробља из тог периода са 2.600 жртава фашистичког, углавном усташког терора. И 1991. године након доласка припадника ЗНГ-а Хрватске у Хрватску Костајницу, немало послје тога дошло је и до првих сукоба и војног наступања хрватске стране према грађанима тадашње Босанске Костајнице. Прве жртве у Босни и Херцеговини десиле се у тадашњој Босанској Костајници. Практично, прије Сарајева у априлу и мају 1992. овдје је "пренет" рат из Хрватске", подсјећа Ђенадија.

Хрватски аргумент у овом спору је тзв. Зринска тврђава, Зрински град, коју хрватска страна третира само као хрватску тврђаву.

Млађен Ђенадија: спорно потраживање

"Међутим, и њихови извори говоре да то није тако. Примјера ради, књига инжењера Стјепана Радића од 1990. године, издана у Хрватској Костајници, под називом "750 година града Костајнице" апсолутно констатује чињеницу да је то тврђава хрватског народа, али и српског јер су у тој тврђави столовали у 15. вијеку кнежеви Бранковићи, Ђорђе и Јован, којима је у то вријеме Угарска дала тај дворца на располагање. С правом се може рећи да је то и тврђава бошњачког народа, и турског царства, обзиром да је ту турско царство 132 године држало тврђаву. Затим и француског у доба Наполеона, и аустријског и

угарског", подсјећа Ђенадија.

Млађан Ђенадија је прије потписивања овог споразума упутио и отворено писмо Алији Изетбеговићу, гдје га упозорава да став бошњачког члана у тој међудржавној комисији није исправан и није у складу ни са државним интересима БиХ. "Кад се има у виду нејединство у оквиру међудржавне комисије, односно дијела међудржавне комисије из БиХ коју чине господин Остоја Кременовић, Анте Валнета испред хрватског народа и Мугдим Чукле испред бошњачког, нелогично је да он гласа против интереса БиХ. Хрватски представник је, нормално, поступао сагласно интере-

сима своје матичне државе". Ђенадија не види ни један озбиљан разлог да разграничење код Српске Костајнице не буде у складу са принципима како је то утврђено на ријеци Сави. Спорна линија на Уни је 4100 метара, а површина је 45 хектара. Предратна структура становништва у Српској Костајници је била: 27 одсто Бошњака, односно тадашњих муслимана, и један одсто Хрвата. Остало су били Срби.

Досадашње активности странака у Српској Костајници, а посебно револт грађана, показали су да ће имплементација споразума о границама за које их није нико ништа питао још мало саче-

БЕЧКА КЛОПКА ЗА ГЕНЕРАЛА ТАЛИЋА

Оптужница тајна - хапшење јавно

У прошлу сриједу из аустријске престонице се око око 15 часова у Бања Луку вратила делегација РС која је због хапшења начелника Генералштаба Војске РС генерала Момира Талића напустила семинар о војној доктрини који је организовао ОЕБС.

Одмах након слијетања на бањалучки аеродром министар одбране Манојло Миловановић је изнио детаље хапшења генерала Талића.

"Семинар је почео јутрос. Нормално. Прву паузу имали смо у 10,30 часова. У току паузе један официр аустријске војске је позвао мене и генерала Талића да уђемо у канцеларију команданта академије гдје се семинар одржавао. Помислио сам да нас зове да генерали не би стајали на ходнику. Ушли смо. Са нама је ушао и генерал заједно са генералом по имену Карл Жан, који је иначе био и организатор семинара. Сјели смо, мада смо јутрос били примљени од тог истог генерала. Затим су у просторију ушла два човјека. Један од њих је упитао генерала Талића да ли је то он. Кад је Талић потврдио овај је узвратио ријечима да има налог судије једног бечког суда за његово хапшење.

Обојица смо скочили и питали због чега. Он је одговорио да не зна већ да је добио то рјешење. Тражили смо да нам га покаже. Рјешење је било на њемачком. Затим је преведено на енглески, а са енглеског на српски. У том рјешењу дословно стоји: "Није оптужен, али се хапси што је био командант Петог корпуса 1992. године и може бити оптужен за евентуална рушења хрватских кућа."

НЕМУШТО СЛИЈЕГАЊЕ РАМЕНИМА

На питање да ли је у име делегације РС реаговао на хапшење генерала Талића, министар Миловановић је рекао да је одмах тражио заштиту од команданата академије.

"Он је само слегао раменима и рекао да са судом нема ништа. Тражио сам заштиту и од генерала Карла Жана који је рекао да је изненађен. Вјерујем да је и био изненађен. Да се стварно ради о хапшењу сазнали смо када је полицајац, који је саопштио генералу Талићу да треба да га хапси, питао гдје су му ствари. Кад је Талић рекао да су му ствари у хотелу полицајац је узвратио да ће поћи за-

једно да их узме. Онда сам схватио да се не ради ни о каквој оптужници бечке полиције већ о међународној оптужници. Тада сам генералу Жану рекао да прекидам учешће наше делегације на семинару и захтијевао од њега да нам обезбиди повратак. Он је рекао да ће то бити тешко. Кад сам му рекао да ћемо се ми сами организовати да се вратимо, успио је да нам обезбиди мјеста у авиону који је полетио у 13,30 часова. На аеродрому у Бечу сам сазнао да је генерал Талић још у полицији и да чека разговор са судијом који је издао налог за хапшење. Ту смо

Ово што се десило је несхватљиво. Нико у Бечу није могао да ми објасни да се хапси неко ко није оптужен, већ зато што си био то и то. Према томе, сваки Србин сад може да буде оптужен за нешто" рекао је генерал Манојло Миловановић је на крају овог репорта о бечком хапшењу тврдећи да он лично није имао никаквих непријатности.

БАЊАЛУЧКИ "ФАКС-ОТПОР"

Исто као и након хапшења Радослава Брђанина, посланика у Народној скупштини РС, два дана се жестоко реаговало, да би сваког следећег дана тај вербални, углавном "факс-отпор" посредством медија у РС све више сплашњавао. У граду није забиљежено ни једно протестно окупљање. Можда је због тог страха и сав посао урађен у Бечу. Генерал Талић је, иначе, као ратни командант Првог, најјачег и најбројнијег корпуса ВРС,

уживао велики углед у војсци и у народу.

Борачка организација РС је овај чин хапшења означила као "понижење за цијели српски народ којим свјетски моћници више и не крију да су се многа злодјела над српским народом одвијала и одвијају у њиховој режији". Овим поступком жели се обезглавити српски народ, који је након вукидања" председника државе дошао у позицију да нема ни својом вољом постављеног команданта војске.

Два дана после Талићевог хапшења засиједо је и Врховни савјет одбране РС, којим је председавао Живко Радишић. Та "узурпација" Поплашене надлежности скоро да је више имала одјека него само обраћање и осуда од стране највише војне команде.

Врховни савјет одбране РС је енергично осудио хапшење начелника Генералштаба ВРС, те га оцијенио као "напад на Републику Српску и Дејтонски мировни споразум".

Пети дан после, нови догађаји и пријетње Хрватској као и најава оставке Хариса Силаџића бацили су Талићево хапшење у други план.

Мало медијске пажње је привукло писање сарајевског "Дневног аваз" по коме је Талић у Шевенингену смјештен на првом спрату на којем нема ни једног затвореника из тзв. "приједорске групе". Позивајући се на своје поуздане хапшење везе, пише овај лист, чувари Талића држе у строгој изолацији због ове групе у којој су Душко Тадић, Милојица Кос, Мирослав Квочка и Зоран Жигић, који би се по тим наводима радо напили Талићеве кр-

ви јер је он крив за њихову судбину.

Поп "свједочењу" извора "Дневног аваз" Тадић има и личних разлога да ликује, те је у част његовог хапшења све затворенике у Шевенингену частио пићем. Међутим, према ријечима портпарола Мисије УН у БИХ Дагласа Хофмана Талић није изолован у Хагу, чиме је демантовано писање сарајевских медија. Портпарол ОЕБС-а у Сарајеву је изјавио да ће и после овог инцидента бити настављена "сјајна сарадња са ентитетским војним представницима, што је најбоље потврђено на примјеру одлуке да се војни потенцијали смање за 15 одсто".

Ко је следећи становник Шевенингена. Из Босне се још једино у Хаг путује без визе.

кати.

"Не можемо препознати интерес Хрватске на овој страни Уне. На овом спорном подручју је живјела емо једна хрватска породица. Чак је и у садашњој тзв. Хрватској Костајници пред рат била апсолутна српска већина, преко 70 одсто. Тражио сам да се сусретнем с градоначелником Хрватске Костајнице али до сусрета није дошло", додаје Ђенадија подсећајући да овај непостојећи погранични спор има за циљ и обесхрабривање повратка Срба у Хрватску.

ОДЕ И КОСТАЈНИЦА

"Када су 1943. АВНОЈ-ем дефинисане границе, та граница је, нормално, ишла ријеком Уном. Послије, 48. и 49. када је дошло до обиљежавања, односно цртања мапа административних граница и разграничења катастара тај простор је укњижен Републици Хрватској. Из разлога српске добре воље и братствојединствене сарадње, јер и једна и друга Костајница су практично чиниле један српски град, нико томе није придавао посебну пажњу. У том смислу се сада хрватска страна позива на историју" појашњава Ђенадија.

Међутим, оно што је најјачи аргумент у српским рукама је историја српског страдања на овим просторима, и то углавном од комшијске, хрватске стране. То је и главни разлог отпора оваквом непринципијелном цртању граница са Хрватском.

Те 1941. кад су усташе дошле у Босанску Костајницу и кад је успостављена власт НДХ Зрињска тврђава је претворена у затвор. Ту су Срби мучени и убијани. Тврђава је била логор, може се рећи на неки начин и "нуклеус" логора Јасеновац на овом простору.

Мост између двије Костајнице је срушен када је пала Костајница с оне стране Уне, 18. на 19. септембар 1995. Године. Тада је покушан напад на српску страну Уне, мада је и она увијек била већински српска.

"Прелаз границе Републике Хрватске на десну страну Уне и припајање простора и дијела ријечног тока Уне Републици Хрватској значило би истовремено и стварање војног мостобрана односно подесног простора за напад и агресију на РС односно БиХ. Доказ тим чињеницама су историјски документи из Другог свјетског рата када је њемачка војска 1941. наступала тим правцем Загреб-Сисак-

Костајница-Приједор-Бања Лука. То се показало 91. и 95. године, када су 18. и 19. септембра припадници Војске Хрватске овим правцем наступали у операцији "Дрина 95". Хрватска војска је тада успјела створити мостобране код Новог Града и Козарске Дубице, али на овом простору није успјела проћи. И сада, једноставно, за зеленим столом, мирним путем, Хрватска покушава створити такве претпоставке".

"Шта они хоће! Да хрватски војник уђе са шаховницом и пушком у центар Српске Костајнице. Они хоће да граница пролази кроз сам кафић. Од једног поточића, који називају Унчица, од трага опкопа око тврђаве, од једне канализације хоће да направе ријеку. Логика здравог разума се противи када се овакви географски услови и сви други аргументи не узму за озбиљно. Осим, ако све то није смишљено за стварање претпоставки за лакше остваривање хрватског сна о границама Хрватске на Дрини", говори један Костајничанин молећи да му се име не спомине јер још има неког посла на оној страни.

Све ово можда и није далеко од истине узму ли се у обзир и хрватске аспирације и "погранични недоумице" око аеродрома Жељаве и великих нафтних магацина у личком калдрмском дијелу код села Тишковац. У самој Костајници јединствени су у томе да је Уна једина могућа граница. Не буде ли тако онда, практично нема ни Српске Костајнице.

ЕМИЛ СОЛДАТИЋ, ЗАСТУПНИК У ХРВАТСКОМ САБОРУ ИЗ ИСТАРСКОГ ДЕМОКРАТСКОГ САВЕЗА

Са Балкана волимо пљескавице

"Мислим да је погрешно прецизиран утицај телевизије. Туђманов националистички и бахати начин владања има поклопу у цивилизацији ове земље. Такво је поднебље и на вољу бирача има утицај поднебље, а не толико телевизија. Не може ме нико увјерити да ТВ може натјерати људе да иду клати друге људе. Наш проблем је што немамо довољну грађанску структуру друштва на овим просторима", каже наш саговорник, иначе генерални секретар ИДС.

Џ. КОПИЈАН

Како Вам данас изгледа Југославија и посебно Србија и да ли се тиме уопште бавите?

Сада видимо углавном само јад и биједу Србије. Нажалост, питање је - има ли у Србији демократске алтернативе. Кад размишљам како је све то почело, не могу да се не сјетим 1987. године, чувене Осме сједнице и онога што је Драгиша Павловић рекао. А он је рекао да усијане емоције стварају привид великих догађаја. И стварно, показало се да је био у праву. Јер Милошевић је на власт дошао из услијаних глава, а што је све даље било, знамо.

Да ли сте очекивали бомбардовање Југославије?

То се могло очекивати након озбиљне и упорне америчке пријетње. Али мислим да се могло и избјећи у Рамбујеу. Ја сам лично, до посљедњег трена очекивао да ће Милошевић извући неки херц из рукава. Тако је увијек чинио у задњи час. Овај пут то није учинио и мислим да је било потпуно сулудо дозволити да до бомбардовања дође.

Како су то доживели људи у Хрватској?

Као неку врсту повјесне правде, али без

посебног ликованја. Чак бих могао рећи да је ликованја најмање било код ХДЗ-оваца. Они знају да су у истом сосу у ком је и Милошевић и да ће и њих прије или послје стићи иста казна зато јер крше међународне принципе демократије. Једноставно речено, и у бомбардовању, као и у хашкој оптужници против Милошевића, Туђманови људи прије свега виде опасност по себе.

Истру Југословени виде као једини део Хрватске у коме има националне толеранције. Има ли југонасталгије?

А, чујте, ми смо овдје стварно отворени за све, како то воли рећи предсједник ИДС-а Иван Јаковчић - ми смо за грађански мир, а од Балкана волимо само гастрономске специјалитете. Ха, ха, ха. Ма, овдје Вам је скроз нератнички миље. Инзистирамо на двојезичности, због талијанске мањине, и све званичне документе штампамо на хрватском и талијанском. Имамо добре односе са свима и сматрамо да, без обзира на оно што се задњих година догађало, нема колективне кривице ниједног народа. Тако смо се понашали и за вријеме рата. Занимљиво је напоменути да смо ми, Истријани, били против рата и разарања, али је највећи мобилизацијски одзив у редовне јединице војске био баш из Истре. То

је важно рећи јер те наше јединице за собом нису остављале лоше трагове. Имам особно искуство јер сам два мјесеца провео у Косињу у Лици. То је био резервни положај, а средина мјешовита. Било је тамо Срба али смо ми својим опхођењем били добро примљени на обје стране и тамо су Срби и остали. Могу рећи да смо дали допринос да се, гдје год смо ми били, ситуација разријешу мирно.

ИСТРА ЈЕ ВЕЋ У ЕВРОПИ

"Од 1990. године до данас ХДЗ никада у Истри није победио. Од 1992. година ИДС је у Истри владајућа странка јер ми инсистирамо на свим другачијим вриједностима него ХДЗ. Ми смо за грађанско друштво, антифашизам, мултикултуралност, либерално господарство и социјално рјешавање друштвених проблема, што су, заправо, артикулиране жеље огромне већине грађана Истре. И баш зато што је Истра таква, толерантна за све, 1994. године је Истарска жупанија примљена у Асоцијацију скупштина европских регија. То је, заправо преседан јер је Истра у Вијеће Европе примљена прије Хрватске".

БОСАНЦИ ОСУЂЕНИ НА ЗАЈЕДНИШТВО

Да ли је Југославија могла опстати?

А, можда је и могла. Кључни моменат, када је било јасно да ће се бивша Југославија подијелити у пет неовисних држава, био је кад је Америка признала Босну и Хрватску. Тада се видјело да је САД потпуно промијенила однос према Србији. До тада се још могло маштати о јединственој Југославији. Али велика свјетска сила је стала иза стварања самосталних држава и ствар је била завршена.

Има ли реалних шанси да се на овим просторима створи и шеста независна држава - Црна Гора?

Ја не познајем довољно добро ситуацију и расположење у Црној Гори али нове подјеле су могуће. Уосталом за то постоје и претпоставке са стајалишта међународног права. Црна Гора има легитимно право на отцјепљење, а ствар је грађана Црне Горе да о томе одлуче.

Како гледате на поделе Босне и хрватске претензије на свој комад?

ИДС још раније није био склон подјелами у Босни. Могу рећи да се опорба у Хрватској противила војној интервенцији и подјели Босне и да је, по том питању, одиграла частну улогу. ИДС сматра да је Босна друга држава са којом треба имати пристојне и пријатељске односе, а да Хрватска треба бити заинтересирана само за Хрвате у тој држави. Наша странка, уз то, мисли да је дејтонско рјешење само провизориј и да право рјешење мора бити другачије. Нелогично је постојање оваква два ентитета. Република Српска једноставно овако не може функционирати. Имамо Пале на једној страни, Бањалуку на другој, а између је

Сарајево. Мислим да ће тек за годину-двје Босна бити права држава, али под међународном паском. Они су тамо сви једноставно осуђени на једну државу. Наравно, из нужде се не смије стварати врлина, али мислим да ће све ићи у том правцу.

Тамо ситуација још делује прилично нерешена и повремено врло напета. Шта мислите, колико ће тамо остати присутна међународна заједница?

За све је потребан процес. Треба најмање 10 година да се ствари доведу у ред. Сјетите се како је било још прије пет-шест година. У Сарајево се није ни могло путовати, људи су били по логорима. Данас се већ нормално живи и у Сарајеву и у Бањалуци. Заправо се за пар година пуно тога промијенило. Само, ми смо такви људи да хоћемо или све и одмах или ништа. То је балканска логика. Мислим да ће међународна заједница у Босни остати колико то буде потребно. Од пет до 10 година. То послје Дејтона и није неки претјерано дуги период са стајалишта тежине проблема. У свијету су се слични проблеми рјешавали и дуже.

НИ ХРВАТСКА БЕЗ "НАЦИОНАЛНОГ ЈЕДИНСТВА"

А шта је са проблемима у Хрватској. Хоће ли опозиција на следећим изборима победити Туђмана?

Следећи избори би, по уставном року, требали бити 26. 1. 2000. године. Осјећа се значајан пад утицаја ХДЗ-а и може се рећи да су избори 1997. године били "лабуђи пјев" за Туђмана и ХДЗ. Након тога се све више видјело да грађани власт схваћају као свој сервис и да однос према њој темеље на критици, а не на страхопоштовању. Мислим да следећа власт неће моћи бити једностраначка већ влада демократске алтернативе. Може се очекивати да ће

ПОВРАТАК ИЗБЕГЛИЦА

Какве су реалне шансе за повратак избеглица у Хрватску?

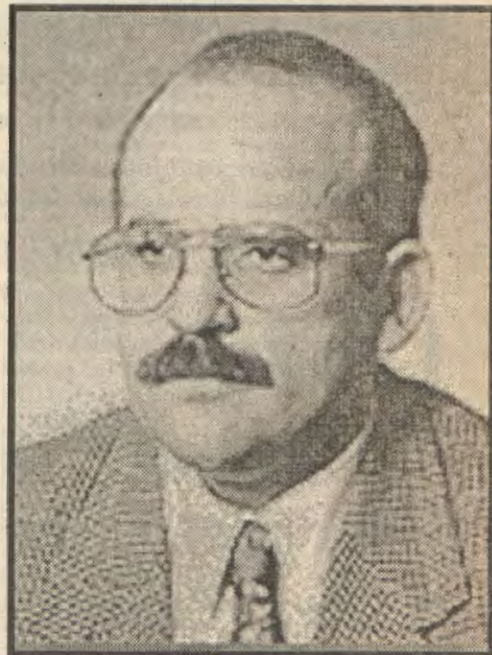
Требаће бар још пет година да се ствари доведу на праву мјеру. Чињеница је да се и не зна точно колико је грађана отишло. Претпоставља се да је током цијелог рата отишло око 300.000 Срба, а да их је прије рата било око 500.000. Дио је остао, дио се вратио (око 50.000), а дио се никада неће вратити јер не може прихватити нове околности. Има и оних који се не могу вратити због нечисте савјести. Мислим да их је реално за повратак заинтересирано око 100.000. Чињеница је да је и Хрватска у економској кризи и тешко је очекивати да се људи враћају, а да немају перспективу.

Туђман добити око једне половине гласова, па да ће више пута покушавати формирати владу уз помоћ мањих партија које би могао купити, као што је то већ раније радио. Могуће је и распуштање Сабора. Али на крају ће се морати формирати влада демократске алтернативе.

У Србији се утицај медија, нарочито државних и електронских, сматра јед-

ним од пресудних утицаја на расположење народа и коректност изборне трке. Шта ви мислите, колика је моћ медија?

Мислим да је потпуно прецијењен утицај телевизије. Она није толико важна. Туђманов националистички и бахати начин владања има подлогу у цивилизацији ове земље. Такво је поднебље и на вољу бирача има утицај поднебље, а не толико телевизија. Стварна база је у свим овим државама и у народима на простору бивше Југославије. Не може ме нико увјерити да ТВ може натјерати људе да иду клати

друге људе. Наш проблем је што немамо довољну грађанску структуру друштва на овим просторима.

Како бисте формулисали национални интерес Хрватске?

Повијесни процес стварања једне државе мора ићи уз стварање мултикултуралног друштва и ка глобализацији. Ко год је био против тога нужно је наишао на бојкот и сукоб са међународном заједницом. То значи да је Хрватска водила праведну борбу за своју државу али је неприхватљиво стварање националистичке државе. Мислим да је национални интерес Хрватске - стварање демократског мултикултуралног друштва које ће поштовати национална, вјерска и сва људска права. На хрватској опорби је задатак да најзначајнији дио свог програма посвети управо томе. Без тога се једноставно не можемо укључити у европске токове.

Шта су по вашем мишљењу позитивни, а шта негативни потези ХДЗ-а?

Тешко је код њих наћи позитивну ствар. Стварање хрватске државе не може се приписати ХДЗ-у. То је напросто резултат повијесних процеса и залагања свих Хрвата. Могло би се рећи да све што је у Хрватској посљедњих година добро направљено, направљено је упркос ХДЗ-у. Чак је и међународно признање Хрватске било у вријеме Владе националног јединства.

Иста она војска, а ни налик њој

На Округлом столу који су на тему "Војска Југославије на размеђима кризе", 17. августа у Београду, организовали Центар за цивилно-војне односе (невладина организација из Београда) и ГСС - чула се и ова теза да "Војска Југославије није ништа друго него бивша ЈНА у "мањем њаковању", те би се стога могло рећи да она и није силазила са домаће политичке сцене, ња му ово садашње јотово најважније иступање челних генерала на политичком пољу дође, такође, као нормална појава. И обрнуто: "Војска Југославије нема више скоро никакве везе са ЈНА, она је у сваком пољуду, дакле и политичком и социјалном, нов квалитет".

Степе СИКАВИЦА

Одмах да кажемо: провучене кроз нашу оптику, обе тврдње из увода у текст једнако су тачне и једнако нетачне. Покушаћемо то да докажемо минијатурном компаративном анализом (ако за мачка није много вољујска глава!). Дакако, у нашем су фокусу политичка и социјална димензија двеју војски, а не њихови борбени (и други) параметри.

Као што смо више пута апсолвирали и у овој рубрици, ЈНА је била готово у апсолутном смислу политички субјекат у "политичком систему социјалистичког самоуправљања": имала је своју врло утицајну партијску организацију; њена војно-партијска бирократија је доносила концепцијско-стратејско-доктринарна документа о питањима одбране бивше савезне нам државе чије је провлачење кроз скупштинску процедуру било крајње рутинско и формално; та иста апаратура пројектовала је мастодонтску грађевину звану оружане снаге; одлучивала је о томе чиме ће и како те снаге бити наоружане и опремљене, када и како има да се употребе; надаље, у њеној су надлежности били алокација људских и материјалних ресурса намењених оружаним снагама, кадровска политика итд; и, с друге стране, васцело се ондашње југословенско друштво било утопило у милитантно море које смо из милоште звали концепција општенародне одбране и друштвене самозаштите. И, као што смо, најчешће, искусили - ништа нас није могло изненадити. Све до прве (не)прилике!

Осмотримо социјалну димензију.

ОДВОЈЕНА ОД ДРУШТВА

Бирократија ондашње армије сјајно је умела да мистификује улогу армије и њену посебност, властити, тј. војнички кодекс. Тако се армија "изборила" за сопствени систем школства (инкомпатибилан са цивилним), засебан систем здравственог и социјалног осигурања, засебан стамбени фонд, засебна војна одмаралишта, засебне тзв. економије, чак и ловишта, итд. И да не заборавимо: по врх свега, у надлежности војне сфере био је економски веома моћан тзв. војно-индустријски комплекс!

Што се тиче финансијских средстава, све до средине осамдесетих - када су Словенци све отвореније захтевали да им генерали по-

ложе рачуне за онолики трошковник, а Хрвати на том истом таласу само неартикулисано гунђали (остали су "патриотски" аплаудирали војсци) - армија их је имала колико год је искала. А на евентуална питања у скупштинској дебати приликом усвајања војног буџета, савезни секретар за одбрану потезао би одговор, примењив за све прилике: зар ви, другови и другарице, постављате таква питања када непријатељ не спава, него нам о глави ради, и он се налази свуда... (било га је чак и у Мехином подруму, иако Мехо, како познати виц каже, није ни имао подрум!).

Дакле, ЈНА је била политички и социјално издвојена из друштва и уживала у својој кули од слоноваче све док је Слободан Милошевић, уз сјајну асистенцију својих политичких пајташа из бивших Ју република, није разбио у парампарчад. Све до Газиместана 1989. године - када је војна делегација са генералом Вељком Кадијевићем на челу до-

шла на поклоњење млађахном српском војни - ЈНА је била самосталан субјект на политичкој позорници бивше Југославије, генералитет се уплитао у политику према властима виђењима и одлукама, и, дакако, у властиту корист!

Рекосмо, кад Слоба разара, он разара темељно. Ипак, неки тврде да војску бивше нам федералне државе није баш тако разорио, па да се она - поневши са собом "две трећине технике", "велики део инфраструктуре" и све друго "што се могло уграбити" - разместила на стешњеном простору Србије и Црне Горе, преименовавши се такође у трку у Војску Југославије.

Добро, има у томе добар део истине. Али, пошто је обавила главни део посла у Хрватској и Босни и Херцеговини, војска више и није била неопходна главном кормилару. Зато он њу, а након темељног кадровског "сервисирања", потискује на маргину друштва. То је тим пре могао пошто је за своје унутрашње потребе формирао паралелну војску звану - полиција Србије. Шта се дешава с Војском Југославије на политичкој равни?

КО СЕ КОМЕ УВУКАО

Увођењем вишепартијског система у политичку игру, Војска Југославије је била лишена властите партијске организације, а војни се професионалци нису могли уклањивати у политичке странке (сем оно у оном краткотрајном прелазном периоду, када је требало да се сви, по списку, учлане у СК - Покрет за Југославију). Али, то нипошто није значило да је ишчезао утицај владајуће партије премандурених комуниста у Србији (и Црној Гори) на Војску Југославије. Напротив, нарочито Социјалистичка партија Србије политички је загосподарила над Војском Југославије.

Пошто владајуће партије у Србији (једно време и у Црној Гори) никада нису биле истински заинтересоване за кључ-

не проблеме одбране - а то више није, као некад, у искључивој надлежности војске - то СР Југославија ни данас нема ни приближно прецизно дефинисане ни концепцију, ни стратегију, ни доктрину одбране. Све што у том смислу постоји није одмакло од пуже импровизације.

Додуше, владајућа номенклатура препустила је Војсци Југославије да се сама бакће ситним питањима техничке нарави. Али основни правци којима се под контролом држи оружана сила - као што је, на пример, кадровска политика у Војсци - чврсто су у Милошевићевим рукама. Зато се и не би требало чудити томе што му његов генералски - не кор, него хор - са честим соло нумерама Небојше Павковића и повременим Драгољуба Ојданића, Спасоја Смиљанића и Владимира Лазаревића - ево већ пуна два месеца пева песмице подршке, а обрушава се салвама оптужби на политичку опозицију у нас, која наводно насилно хоће да освоји власт, а тиме, као "експозитура НАТО-а и Америке", да "изазове хаос и крвопролиће", дакле оно "што нису могли да постигну агресивом!"

Зато је нетачна тврдња како су се генерали умешали у политику! Обрнуто, политика се увукла у Генералштаб који је постао слушкиња владајућег режима у Србији и СР Југославији. То је и опасно и нечасно и по Војску Југославије и по друштво, а језиком војне социологије (рекосмо то и у овој рубрици) то се зове политизација Војске Југославије.

БЛИСТАВО КО ВОЂА

Видели смо да је ЈНА и на социјалној равни (наравно, пре љубавног загрљаја са Слобом) изгледала царски. На шта личи Војска Југославије на том постаменту?

Војска Југославије наследила је солидно богатство и у области војног школства, и социјалног и здравственог осигурања, стамбеног фонда, војних одмаралишта, а више од 60 посто капацитета војне индустрије демонтирано је и премештено у Србију и Црну Гору. Али, све је то израбовано и, нарочито после НАТО-бомбардовања и ракетирања, добрим делом и уништено. Чак ће и чувена Војномедицинска академија врло брзо пасти на ниво оронолости домаћег здравства не прими ли хитно трансфузију? Али одакле да намакне новац?

Све време Милошевићеве владавине Војска Југославије тешком муком повезује крај с крајем и - "делећи судбину свог народа", како то воле да нагласе војни демагози - доспела је до касица, које се могу видети на пултовима наших празних банака, на којим (касицама) стоји просјачка молба: "Динар за Војску"! Зато не треба бити нарочито паметан да би се закључило како су врло релативне и борбена и ватрена моћ Војске Југославије којима се посебно ових дана маше у генералским естрадам наступима. Јер, она силна борбена техника, па све да је и истина да је остала такође није нетакнута након НАТО-удара, нити је

могла да се занавља, нити да се на ваљан начин одржава, данас више личи на гвожђурију него на респективне борбене системе.

Како се рат (изгледа неминовно) селио (неки тврде: враћао!) у Србију, тако је и Слободан Милошевић све више повлачио Војску Југославије са маргине ка друштвеном епицентру. Он се у овом потоњем рату, у рату против НАТО-снага, и номинално појавио у улози Врховног команданта домаће оружане силе, пошто је, је ли, добио непријатеља по властитој мери! Командовао је исто онако како управља државом! Треба ли помињати - успешно!!!

Понајпре је зато Војска Југославије, да како, заједно са народом, и извојевала онако блиставу победу (за разлику од ЈНА која није добила ни један рат!) над "најмоћнијом силом данашњег света", ма да је Врховни командант, наравно из чисте скромности, прогласио народ за хероја, док су три бригаде ВЈ са косовског фронта добиле по Орден народног хероја.

Из приложеног се, дакле, види колика је борбена вредност Војске Југославије. Пропорционално узевши, она је равна материјалној и духовној снази наше државе. И да одговоримо на дилему с почетка овог текста: ово је она иста војска, а ни налик њој.

ЉУБИША СПАСИЋ, ИНИЦИЈАТОР ГРАДЊЕ ЦРКВЕ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА У МЕДВЕЂИ, КОД ТРСТЕНИКА

Тајна крста Светог Јована Крститеља

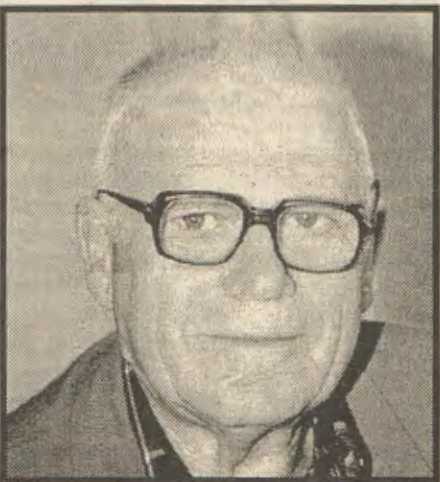
На Дивљем пољу, некад највећем саборишту Крушевачког краја, још у турско доба, порушена је црква посвећена усекованију Светој Јована Крститеља. По пророчанству једне пророчице, Крст Светој Јована Крститеља треба ло је ископати. Свакој ко је то одбио, иратило је ироклетство. У Медвеђи, код Трстеника, иради се нова црква Светог Јована Крститеља, која ће бити иста као црква "Ане и Аћима", она која се налази поред манастира Студеница. Јер, баш такву је сањао Љубиша Спасић, дугогодишњи члан СПО, иницијатор и донатор ирадње ове светиње. За завршетак радова иотребно је још 50.000 динара, иорука је за донаторе и сионзоре

Светлана ЂОКИЋ

На иницијативу Љубише Спасића, познатијег у свом крају под надимком Цина, у Медвеђи, селу у близини Трстеника, гради се црква Св. Јована Крститеља. Дугогодишњи члан СПО, Спасић је редован посетилац свих митинга које организује СПО, те је тако присуствовао и Преображењском, а наредног дана, са плановима и скицама будуће цркве, у кошуљи коју носи за успомену са митинга (нагореле нарамнице и рукави од ватромета претходне вечери), обрео се у редакцији "Српске речи".

ПРИЧА ИЗ ДЕТИЊСТВА

Дошао сам да вас обавестим докле смо стигли са градњом Цркве и да апелујем на

мале привреднике да одвоје новац да цркву догодине завршимо. Понудићемо спонзорима и донаторима уговор о спонзорству, месингану плочицу на зиду цркве, а у свим молитвама које се буду држале у нашој цркви, биће поменута њихова имена, каже Љубиша Спасић.

Градња цркве Светог Јована Крститеља започета је прошле године, а освећење темеља обавила су осморица свештеника 11. септембра. Трошкове изградње темеља (3000 ДМ) финансирао је Љубиша Спасић. О томе како је на себе преузео градњу цркве Светог Јована Крститеља, Спасић прича:

"Једне ноћи сањао сам да пловим Моравом и тако дођем до Дивљег поља, окремен се и иза себе видим цркву - била је бе-

ле боје, имала је столарију боје кафе. Када сам се пробудио, испричао сам свој сан свештенику из мог села Петру Вујовићу, који ми на то рече: "Пошто си ти био организатор за изградњу здравствене станице, водовода, асфалтног пута у селу, види како да саградимо и цркву"... Отишао сам онда код мојих сељана који су имали парцеле на делу где је требало направити пут до цркве. Пристали су да се прошири пут, да се одузме од њихових парцела - један домаћин је дао 340 квадрата свог земљишта. Када смо градили пут, неки су сумњичаво говорили да ми не можемо ни темељ цркве да направимо. Зато сам преузео да сам финансирам радове на темељу цркве".

Прошлог лета Спасић је позвао сељане да приступе помоћи око изградње и одзив је био одличан. Прикупили су довољно новца за куповину комплетног материјала за даљу градњу, али је сада понестало пара за дневнице архитекте и мајсторе. Црква ће коштати око 50 хиљада марака, а само за довод струје плаћено је 6000 ДМ.

ЈЕДИНИ ВУК МОЖЕ ДА СПАСЕ СРБЕ

"Оног дана 1993. године када су Даница и Вук Драшковић ухапшени и одведени у затвор, напустио сам Народну радикалну странку. По традицији својих предака деде и оца, учланио сам се у ту странку, решен да допринесем да се смени овај кобни режим.

Био сам члан Извршног одбора Народне радикалне странке, Председник општинског одбора у Трстенику и Председник одбора за сарадњу са династијом Карађорђевић. Али, препознао сам да је Вук Драшковић најхрабрији и најчаснији лидер, који треба да изведе Србију у часну будућност. Без Вука, нема нам болитка. Као верник, посетилац многих манастира и цркава, при сваком сретњу са Вуком, видео сам његову искрену душу. Својим понашањем и ликом Вук зрачи позитивном енергијом, у њему видим другог Светог Саву. Он једини може да спасе Србе."

"Црква коју сам сањао, биће иста као црква "Ане и Аћима", подигнута поред манастира Студеница. Она је задужбина Краља Милутина од пре 700 година и још увек је у одличном стању", вели наш саговорник.

Љубиша Спасић зна и за причу још из детињства: далеке 1927. године у Медвећу је дошла извесна Иносавна Богомољка из суседног села, Велике Дренове. Прорекла је једном домаћину, покојном Влајку Авакумовићу, да мора да ископа Крст од срушене цркве Светог Јована Крститеља, која се налазила на Дивљем пољу. Знало се да је ту црква постојала, да је била намењена усекованију Светог Јована и да је још у турско доба страдала. Близу Медвеђе постоји Дивље поље, које су звали Церњак. Између два светска рата ту је било највеће сабориште за Крушевачки крај. Када је открито богомољиште, на сабор, који се

одржавао сваког 11. септембра, људи су долазили фижакерима, ћезама, каруцама - хиљаде ходочасника. Обичај је био да се на Дивље поље обавезно дође са посним ручком. Тако је било чак и за време рата, када околне није било већих борби. А онда је 11. септембра 1948. године на Дивље поље дошао Ратко Здравих, управник сеоске земљорадничке задруге. На Дивље поље дојахао је на коњу и терао жене које су се окупиле на богомољишту. Коњ је газио преко цегера пуних хране. Оне су га молиле да стане, да то не чини. Тада је, те године, на Дивљем пољу престао народ да се окупља. После Брозове смрти, опет су оживела окупљања на том месту за које су говорили да има велику моћ, да су се ту многи излечили.

Желећи да се некомо одуже, да помогну да се на том месту сагради нова црква, многи људи су доносили грађевински материјал и остављали га, али је за покретање градње ипак био неопходан - организатор.

КАКО ПРОНАЋИ ЗВОНО

"Причу Иносаве Богомољке, Влајко је пренео својим укућанима и обавестио их да треба да оде и ископа Крст Светог Јована Крститеља", наставља Љубиша Спасић. "Његове две кћери су га наговориле да то не уради и он то није учинио. Обе кћери су се ускоро удале и обе, не дуго за тим, пронађене обешене. Оба сина Влајкова су почела да луде. Један је умро у душевној болници у Падинској Скели, а други, после доста година, у Топоници. Пет година након што је Влајку рекла да треба да ископа Крст, пророчица је исту причу рекла једном другом домаћину, Миодрагу Димитријевићу, те је овај, пошто је знао шта се догодило са фамилијом Влајка Авакумовића, отишао са својим братом Милојем и још неким људима до Церњака, да то обаве. Понели су мрсну храну и ракију. У поноћ су ископали Крст, а пред зору попили ракију и јели. Позлило им је, једва су остали живи. После им је Иносавна рекла да их је од сигурне смрти спасило једино то што су ископали Крст, јер би платили животом што су на том месту јели мрсно. Знајући да се те ноћи спремају да учине оно што није урадио његов отац, Влајков син, онај који није сасвим полудео, придружио им се и посма-

трао ископавање Крста. Поред Крста, пронађено је и звоно порушене цркве. Узео је звоно и бацио га у један бунар, који се налазио недалеко. Вратио се осталима и престао рекао да је из бунара чуо глас: "Да ти све пусто остане... Плакао је... После је сасвим полудео. Био сам дете, сећам се да смо бежали од њега..."

Бунар у који је бачено звоно, обрушавао се и сада га је готово немогуће пронаћи. Ипак, постоји могућност да се уз помоћ детектора за метал звоно пронађе, ископа и потом пренесе у новосаграђену цркву. Крст Светог Јована Крститеља већ се налази у дворишту будуће цркве. Поред њега људи пале свеће.

"Кад црква буде готова, унећемо Крст и написати да је, по његовом ископавању, почела градња наше богомоље. Велики проблем је што не можемо сами да финансирамо градњу до краја. Мештани Медвеђе би издвојили нешто пара, али је ово тешка година. Наш крај је много страдао - од рата, од велике поплаве, од земљотреса, падао је и град и оштетио куће и усеве... Само у једном засеоку мог села поломљено је 70.000 црепова. Наши из иностранства су долазили, оставили пара колико је ко могао, по 200-300 марака, по 100 долара. Помоћ од 50.000 динара сада би била довољна да подигнемо куполу цркве, да нам током зиме не пропаде грађевински материјал. Догодине, ако Бог да, планирамо да црква буде готова", каже на крају разговора Љубиша Спасић.

Ја стварао, ја и рушим

Мало је Крајишника о којима су колале њриче и лејенде, као што су код обична свијета настајале и њилеле се о Мили Деврњи, кордунашком сељаку, ратнику и бунтовнику.

Мр Миле ДАКИЋ

Миле Деврња рођен је 1908. у близини тремеће Кордуна, Лике и Цазинске крајине, у питомот селу Корански луг, уз бистру Корану која се тек отргла из личких и плитвичких стрмина. Бавио се земљорадњом, а рат му 1941. поново предодреди крајишку судбину по којој је "Крајина крвава аљина, с крви ручак и с крви вечера, свака крвава жваће залогје." Био је најбољих година, снажан, бистар, правичан и храбар. Одлучио је да се бори против хрватских усташа "мајара" који су већ у мају у Хрватском Благоша побили 520 Срба. Из строја пресуђених спасио се само Душан Никшић. У његову језиву причу српски народ није вјеровао. Проглашени су га лудим. Сви су се питали: "Како да држава убија своје мирне грађане?". Миле је ипак спадао међу оне који су повјеровали у Душанову причу. С неколико комшија бацио се у шуму и формирао своју устаничку групу, која ће ускоро под његовом командом прерасти у партизански одред "Кордунаски Љесковац".

Миле се у рату залагао за људску правду. Борио се већ 1942. против дуплих стандарда и казана за обичне борце и командни кадар. Унапређен је за шефа Обавјештајног одсјека бригаде у 8. кордунашкој дивизији. И поред функције и чина био је увијек у првим борбеним редовима. Његова борбеност је нарочито појачана послје серије масовних злочина на Кордуну из којих је изникла пјесма "На Кордуну гроб до гроба". Ратовао је на просторима Лике, Кордуна, Баније, Жумберка, Покупља, Беле и Цазинске крајине. Свој ратнички пут завршава у Илирској Бистрици, када су Срби за рачун Хрватске, отели од Италије Истру и дијелове Приморја.

НИСУ СЕ ЗА ТО БОРИЛИ

Стао је рат. Рађале су се нове бригаде. Миле је активни потпоручник само годину дана послје рата. Одлучио је да се врати у своје село с којим се срастао и које је волио. Његов брат, супруга и дјеца, по пропагандној шеми народне власти, већ су у колонизацији. Населили су се у Чоноплги. Супрузи није одговарала банатска вода, па се са својима најближима вратила у Корански луг. Почео је тегабан сеоски живот. Требало је обновити спаљену

крајине, који су се тих година масовно определили да су Срби. Миле је гутао све неправде свијета, али када је почело насилно формирање сељачких радних задруга, посебно послје је Резолуције Информбироа, Миле је почео размишљати о отпору. Југославенски комунисти су покушали доказати Стаљину да и даље изграђују социјализам, па су још кешће наставили с колективизацијом и насилним откупом сеоских производа. Знао је за официрске мензе, за привилегије оних који су близу власти, за гажење принципа да сви подједнако допринесу обнови и изградњи земље. Неправда се посебно сручила на Србе, којима су говорили: "Бар ви морате бити свјесни наше борбе!"

Почела је и насилна мобилизација радне снаге, за изградњу пруга, цеста, отварање каменолома и сјечу шума. Сваки дрвосјеча је морао дневно наравити пет просторних метара дрвета, сјекирама и ручним тестерама. То је превршило сваку мјеру издржљивости. Миле је трпио јер је видео да сви непослушни бивају проглашавани ибевцима. Такви су хапшени и одвођени на Голи оток. Често је у себи понављао: "За ово се нисам борио!"

Почео је Милан обилазити своје ратне другове. Сви су се сложили да се нису борили за неправде које су их снашле. Ови људи, све више окупљани око Миле Деврње, стварају колективно увјерење да постојећу државу треба рушити, да за њих није нити Резолуција ИБ, нити пракса Титове Југославије. Оформљено је језгро незадовољника који су тражили укидање социјализма и изградња друштва по узору на државу западног свијета. Миле је августа 1949. обавио разговор с Миланом Божићем - Плашчанином, у селу Црнаји код Цазина. Били су знанци из рата, првоборци, рођаци и пријатељи. Сазријевала је идеја о оружаном устанку, чији је циљ рушење власти коју су и они стварали и успостављање краљевине. Учестали су састанци на којима је ширена идеја о подизању устанка на просторима Цазинске крајине, Кордуна и Баније. Формиран је и Оперативни штаб од шест лица. За команданта устанка изабран је Милан Божић из села Црнаје, за замјеника Але Човић из штурлићке Платнице, за руководиоца сектора Кордуна Миле Деврња, а за чланове штаба

Мирко Радочај из села Фурајана, Миле Миљковић-Бранко из Црнаје и Хасан Кекић из Кладуше. Миле Деврња је тражио да се формира суд који ће судити комунистима. Крајњи циљ устанка је стварање државе по узору на запад. Договорено је да се ибевци не примају у устаничке редове и јединице. Припреме су биле толико тајне, да званичне власти нису сазнале за побуну све до њеног почетка. Договорено је да устанак почне 6. маја 1950. на Ђурђевдан. Договореног дана устаници су се скупили код Бегових кафана, недалеко села Ђоралића, а на Кордуну, Миле је окупио своје устанике код Жгеловог кућишта, у општини Слућ. Послје почетних успјеха у омасовљењу, заредала је стихија славља, пијанчевања и плјачке. Комунистичка власт је брзо реаговала и угушила устанак у крви истога дана. Миле се покушао спасити бијегом преко Словеније, у Аустрији. Издан је, према неким свједочењима, од својих ранијих присташа, Радочаја и Пашмуге, којима због тога није суђено. Ухапшено је око 700 људи, међу којима је био и Миле. Суђено му је пред Војним судом општине Слућ. У истрази се Миле Деврња држао јуначки. Признао је своју руководећу улогу и захтјев за рушење социјализма, за рачун државног уређења западног типа и српског краљевства. На крају је додао: "У своју одбрану немам ништа навести, већ се осјећам потпуно кривим, за све што сам изјавио у записник, тј. свјесно сам пошао на пут издаје ове власти и свјесно сам радио на организовању с циљем насилног обарања постојећег државног уређења и народне власти у ФНРЈ."

ПОСТАО СИМБОЛ ПОБУНЕ

Власт је организовала јавно суђење у Здружном дому. Пред судом је стајао 21 бунтовник, 16 Срба и 5 Хрвата, на челу с главнооптуженим Милом Деврњом. Оптужница их је теретила да су "под паролом борбе против социјализма у нашој земљи и борбе против народне власти, а за успоставу монархије и старог друштвеног уређења учествовали у оружаном побуну против народне власти..." Деврњи је придодата и оптужба за организацију побуне. Пресудом од 7. јуна 1950. Миле Деврња и Беуковић Никола-Беук осуђени су на смрт, стрељањем, конфискацију целокупне имовине и трајни губитак грађанских права. Миле је смирено саслушао пресуду и изјавио: "Слажем се и нећу се жалити!" Цазински суд је изрекао 16 смртних пресуда. Сви су се жалили, па и Никола Беуковић, само је Миле Деврња остао јавно уз своје циљеве и смишао своје побуне против почетака комунистичке власти у Југославији. Стријељан је 22. августа 1950. у шуми Козјачи, недалеко Карловца.

Времена су се низала, а легенде о Мили Деврњи, његовом херојству и јунаштву су колале Кордуну и Цазинском крајином. Неки су овај устанак незадовољних бораца 2. свјетског рата прозвали "Цазинско бундом", али је у народу више запамћен као "Деврњин устанак". О овом несвакидашњем бунту народа сарајевска "Свјетлост" је 1991. објавила књигу Вере Кржишник.

Кукић, под насловом "Цазинска буна 1950". Била је то забрањена тема, али се баш због тога ширила и множила. Миле је постао симбол борбе против државног насиља, неправди и оличење отвореног неслагања са чудовишном колективизацијом и експериментисањем с људима. Непрекидно је говорио пред својим пријатељима: "Државу коју сам стварао, имам право и да - рушим."

КАКО ТО ВИДЕ ОНИ

Џорџ Сорос

Цео регион - ни као Холандија

Милошевић се повукао пред војном преомо-ћу НАТО и можемо сада са олакшањем одахнути. Да бисмо могли да оправдамо нашу интервенцију, мораћемо сада да обезбедимо лепшу будућност не само становницима Косова, него и целог региона, не изумимајући и остатак Југославије.

Не можемо настављати у гашењу криза када негде избију, нарочито када наше реакције могу да изазову тако озбиљне, нежељене и штетне последице. Зато морамо доћи са позитивном, конструктивном визијом, која би била носива, са визијом у којој се некада родила Европска заједница.

Балканске земље не могу бити обновљене само на основу националних елемената. Већ смо били сведоци појаве да покушаји конститусања етничких хомогених земаља могу водити као невероватним зверствима, људским страдањима и деструкцији. А поврх тога је у овом случају реч и о непрактичном решењу. То што ће остати од Југославије после одвајања Косова, још увек представља област у којој живи 20 до 25 процената нерспске популације. Једини пут ка миру и просперитету је зато стварање отвореног грађанског друштва у којем држава игра мање доминантну улогу а границе губе значај. То је у исто време пут који је некада изабрала Европска заједница.

ЕТНИЧКИ ИЛИ ГРАЂАНСКИ КОНЦЕПТ

Били смо сведоци борбе између етничког и грађанског концепта друштва. У Југославији је грађански концепт био поражен и Југославија се зато распала. У западној Европи, напротив, грађански концепт је тријумфовао, и интеграција Европе налази се у оштрој супротности са дезинтеграцијом Југославије. Европска заједница зато треба да рашири свој заштитни кишобран над целим регионом.

Сам регион треба да буде посматран као много већи него што је бивша Југославија. Зато треба да у регион буду убројани и Албанија и Бугарска, а требало би да буде отворен и за земље као што је Румунија или Молдавија. Више никада не смео поновити грешке које смо направили у Босни. Реконструкција Босне се није могла довољно развити зато што је њена територија сувише мала а различити државни ентитети, од федералних до оних локалних, престано у све гурају своје неувек чисте прсте.

Пакт стабилности за јужну Европу који је био потписан у немачком Келну 10. јуна доноси сјајну почетну тачку. Заснива три радне групе (столова): за демократизацију и људска права; за економску обнову, развој и сарадњу; за питања безбедности. Језгро плана, које је било створено на основу докумената Центра европских политичких студија (CEPS) састоји се у четири међусобно повезана корака:

1. Земље учеснице би најпре требало да интегришу своје царинске зоне, прво у оквиру југоисточне Европе, а затим са заједничким европским тржиштем.

2. Европска заједница би требало да погођеним земљама компензује губитке од царинских прихода, и то из свог буџета. Те надежде би требало да изразито надвисе губитке у поменутим приходима, што би собом донело снажне стимулансе ка сарадњи. Оптерећење буџета Европске заједнице за ове трансфере у регионе годишње би досезало пет милијарди еура. А то се перфектно уклапа у буџет за Европу 2000, који је већ био изгласан у Берлину.

3. Све субвенције биле би стриктно везане за напредак у грађењу услова за развој отвореног друштва; слободни избори, независни медији, владавина закона, транспарентност, рушење политичких интервенција у економ-

ЗАВЕРА КЛЕПТОКРАТИЈА

Новац за рат и новац за мир

Циници би мирне душе могли рећи да је рат на Косову и Метохији и бомбардовање Југославије између осталог функционисало као врста експеримента, чак и великог продајног вашара оружја и ратовања. Know-how са свих аспеката посматрано: од теоријског до практичног, од стратешког до тактичког, од припрема јавности за рат до предвиђене победе. Препустимо војним теоретичарима и економистима рата да осветљавају та питања: занимају нас питања мање сурова, а то су питања новца за мир. Србији (не Косову и Метохији, не Црној Гори) та су средства одречена из политичких разлога. Може се сумњати да би и после евентуалне смене власти у Србији онај ко је лако одрешо кесу за рат тако лако одрешо кесу за мир, јер сумње иду тако далеко да се помишља и на то да се рат многим више и сасвим конкретно исплати од мира...

Исто је тако могуће да и власт демократскија од ове данашње у Србији не би избегла оно што се може назвати *завером клептократије* - не само овдашње, него и оне која новац "даје". Новац се да за економски развој (у форми дугова), затим углавном ишчезне у познатом правцу, подељен између донатора и "приматора", а дугови остају држави која се изгледа само у том случају лако поистовећује с народом.

Зато ваља пажљиво прочитати чланак Џорџа Сороса и нарочито је важно његово запажање да је некадашњи успех Маршаловог плана био заснован пре свега на приватним инвестицијама које су следиле замашну помоћ. У ондашње време када је производња и продаја произведеног била важнија од спекулативног капитала који се данас често не може увхватити ни за главу ни за реп, мање се крало него данас. У данашњим реформама у бившим социјалистичким земљама до сада се показало да је најнефикаснија сарадња приватних

инвеститора са домаћим капиталом, фирмама и знањем (наравно, ако је била реч о искреним програмима од обостране користи).

Пример речит за све: joint venture немачког Фолксвагена и чешке Шкоде, заснован на позитивним тежњама, омогућио је прави бум и донео велике профите (реалисти ће рећи: и неизбежност клептократије и приватне инвестиције, јер сви морају добити своје парче колача).

Пажње је вредно залагање Џорџа Сороса да Европска заједница буде великодушна према југоисточној Европи када је реч о пољопривредним производима (да не настоји на иначе строгим мерама заштите својих произвођача), јер је то грана привреде која ће на дуге стазе у овом региону бити доминантна (у следећем столећу ће те забране пасти саме од себе, јер ће храна и вода као дефицитарни производи бити апсолутно тражени).

Наравно, читалац у Србији може само уздахнути над добродушном оценом истог аутора о правом стању грађанског и етничког концепта у бившој Југославији. Западна демократија и капитализам опстојали су и развијали се до сада између осталог и зато што су упркос свим заблудама и грешкама на крају уважавали чињенице. Чињеница је да је етнички концепт победио у етнички чистим државама насталим на тлу бивше Југославије (а које су се клеле у грађански концепт), а да је етнички најразноликија средина садашња Југославија, оптуживана да је једини кривац за етничке сукобе (не умањујем тиме кривицу оних који су у Србији олако одлучивали о употреби силе). Док се та државна и политичка питања не рашчисте, а то ће најалост трајати дуго, ни новац за мир неће тако лако пристизати у подручје могућих нових сукоба...

Александар ИЛИЋ

ски живот.

4. Уз помоћ Европске заједнице би ове земље на крају могле бити способне да пређу на еуро (или немачку марку пре него што еуро ту буде заведен) као заједничку валуту.

Овај систем би најпре створио област слободне трговине, сличне Бенелуксу. Чим би Европска заједница била задовољна тиме како су савладана питања царина, примила би целу област у Заједничко европско тржиште. Трговина земљорадничким производима који су главни ослонац региона, могла би остати ограничена, али би Европска заједница свакако морала показати одређену меру великодушности да би овај план имао некаку шансу за успех.

ХОРИЗОНТ БУДУЊНОСТИ

У хоризонту предвидљиве будућности, рецимо, од две године, цела област би могла бити пуштена у Заједничко европско тржиште. У даљој будућности би ове земље, једна за другом, могле постајати равноправни чланови Европске заједнице.

Бугарска већ јесте кандидатска земља; њено учешће у овом плану би јој зато могло помоћи да испуни захтеване критеријуме за ранији пријем у чланство. Хрватска би такође померила своје припреме за то да постане кандидатска земља и то знатно напред. То важи и за Србију која би морала да организује своје изборе уз асистенцију OSCE да би ти избори могли бити признати као важећи, а Милошевић би се тада веома тешко могао одбранити од свих притисака демократизације. План би тако довршио оно што бомбама није могло да се учини.

Царине немају само задатак да одвајају поједине земље; државе као њихови носиоци у исто време су потенцијални извори корупције. Укидањем царинских плаћања умањила би се способност и могућност влада да интервенишу у економски развитац. Државе би, наине, морале да се боре за наклоност инвеститора, уместо да постављају све више препрека њиховој активности како то чине данас. Почетни прилози из Европске заједнице били би умножени бројним приватним инвестицијама. А то је управо она чињеница због које је Маршалов план био тако успешан.

Предложени план за стварање отвореног друштва у југоисточној Европи донео би земљама чланицама Европске заједнице одређене нове трошкове, али у сваком случају њихова висина би била мала, јер је цео регион мањи од Холандије - ако га меримо, наравно економским параметрима. Трошкови тешко да би могли превазићи оне који су дати за војну и хуманитарну интервенцију; наравно, добици би били неупоредиво већи.

DNES

превео Александар ИЛИЋ

Јан Махачек

Цена југословенског рата

По завршетку рата на Косову појављују се, сасвим разумљиво, многе студије, у којима се аутори труде да израчунају колико је заправо

тај рат коштао. У економској штампи је недвосмислено највећу пажњу пробудила заједничка оцена две значајне инвестиционе банке - Salomon Smith Barney i Merrill Lynch. По њиховој студији целокупни трошкови рата на Косову износе између 35-38,5 милијарди еура (с обзиром на садашњи курс 0,98 еура за долар, износ у доларима је у начелу сличан). Шта све заправо економски аналитичари уобрајају у трошкове?

Реч је о муницији и војницима, исхрани и становању, смештају и храни за избеглице, помоћи државама суседима Југославије и процени трошкова реконструкције свега што је било уништено ратом и бомбардовањем. Постоје, схватљиво, и другачије процене. Тако ће, на пример, према процени потпредседника Европске инвестиционе банке Волфганга Рота трошкови рата бити за још десет милијарди еура већи, а официјална процена београдске владе је чак двоструко већа.

УПОРЕЂЕЊА И КОНТЕКСТ

На први поглед реч је у сваком случају о астрономској суми. Све изгледа, међутим, другачије, ако наведене бројке ставимо у контекст, како је то на пример учинио амерички дневник The Wall Street Journal. С обзиром на то да је реч о снажној међународној иницијативи, реч је у ствари о изненађујуће јевтинијој акцији. Реч је, наине, о пуке две трећине суме коју је прошле године скупила групација - Међународни монетарни фонд, Светска банка и владе развијених земаља за спасавање јужнокорејске економије, а грубо и о истој суми која је прошле године била употребљена за спасавање и макроекономску стабилизацију економија Индонезије или Бразила.

Могу се, међутим, употребити и донекле приземнији примери. По Wall Street Journal-у реч је о 64% цене коју је недавно платила фирма Оливети да би могла да освоји већину фирми Telecom Italia (ту је била реч о такозваном непријатељском преузимању, или hostile takeover). Реч је о пукој половини тржишне вредности фирме Microsoft Била Гејтса и о пукој трећини суме коју је америчка телекомуникацијска фирма AT & T потрошила за аквизиције других предузећа само од новембра 1997. године. По представници фирме Merrill Lynch реч је о знатној суми за поједине националне буџете, али за више националних економија и за светска финансијска тржишта то није велика сума. Претпоставља, на пример, пуких 0,25% сабраног грубог националног производа свих чланских земаља чланица НАТО заједно.

ТРЖИШТА НИСУ УЗДРАНА

Због чега се заправо инвестиционе банке уопште баве сличним проценама? Разлог је по Њалл Стреет Журнал-у очигледан: потребно им је да знају у којој ће мери рат у Косову утицати на привредни раст у западној Европи, у којој ће мери расти новонастала тржишта (emerging markets) и трговински односи у Европи. Поред тога, желе и да утврде како ће све то имати последице за индустрију наоружања и трошкове за наоружавање.

У сваком случају, рат је релативно мало погодио западноевропске економије. Цена нафте, непокретности и тржиште акција нису били уздрмани, а пад еура у односу на долар

има пре свега другачије разлоге. Такође и новонастајућа тржишта нису претрпела штету. Никакво бекство са тржишта акција није се догодило, курсеви акција су напротив у времену у којем су бомбе падале - расли.

Као што видимо са табеле коју смо приложили уз чланак, рат у Персијском заливу био је најмање два пута скупљи од рата на Косову. Наине, реч је о томе на који је начин рат

био вођен. Тиме што је НАТО избегао копнени рат, чисто војни трошкови сведени су у начелу само на гориво, муницију и боље плате и премије за војнике него што је случај у мирnodopско време. Рат у Персијском заливу је поврх тога уздрмао финансијска тржишта, као и тржишта сировина, јер је тај рат вођен у области са најбогатијим налазиштима нафте.

Њалл Стреет Журнал сматра да је најважнија поука рата на Косову садржана у чињеници да је већина земаља НАТО превише снизила своје трошкове за одбрану. Европски чланови НАТО су прошле године на одбрану трошили у просеку 2,2% грубог националног дохотка, (пре петнаест година то је било 3,6%). У исто време су амерички трошкови за одбрану пали са 5,4% на 3,2%. После конфликта, наводно, може се видети да ће пре свега европске државе морати више да инвестирају у велике транспортне авионе, хеликоптере, противавионске ракете, сателите и другу технику.

Respekt

Прево Александар ИЛИЋ

ТРОШКОВНИК ЗНАЧАЈНИХ РАТНИХ СУКОБА ДВАДЕСЕТОГ СТОЛЕЋА (У МИЛИЈАРДАМА ДОЛАРА)

Вашингтонски Међународни институт за стратешке студије (International Institute for Strategic Studies) објавио је у вези са сукобом на Косову процене трошкова значајних ратних сукоба у двадесетом столећу.

Први светски рат	2.850
Други светски рат	4.000
Корејски рат	340
Вијетнамски рат	720
Рат звани "шест дана" између Арапа и Израела	3
Рат Јом кипур	21
Рат у Авганистану	116
Рат између Ирака и Ирана	150
Фалкландски рат између Велике Британије и Аргентине	5
Персијски залив	102
Рат на Косову	39

Милутину по полутину

Не знам да ли зајадни економски стручњаци најбоље или саветују нашем председнику да као бојат човек по ловином "свој" бојатства ревитализује Србију, али шта јој да смерају мени то личи на ону народну: Милутину по полутину. - Како сам у белом свету доживела фудбалски меч који бивши Југословени не могу да игају као обичну међународну утакмицу. - Јежи Косински: "Обојена птица" ("Мангарин", Београд 1999).

Развијени свет који земаљску куглу премашује авионом једноставније него што се ми пребацимо с краја на крај све скученије нам државе која поседује тенденције даљег уситњавања, дошао је до закључка да је свет мали, попут сјајног романисијера Дејвида Лоца ("Мали је свет", Београд 1992, "Српска књижевна задруга"). За разлику од њих ми смо, сводећи се на смешне мере и занемарујући светске релације, дошли до закључка да смо ми велики и у том мегаломанском походу тешко да нас неко може разуврити да смо у заблуди. Недавно је наша банкарка Борка Вучић ову шашаву тезу и јавно формулисала. Пошто јој је, као и стотинама других из ове наше владајуће врхушке, забрањено да помоли нос изван државних граница, изјавила је да јој свет и не треба јер он наводно долази код ње, ваљда да се поклоним пред тако ингениозним умећем отимачине новца и стварањем мреже канала да се тај новац изнесе из опустошене земље.

Банкарски се свет духовито поиграо са нашим новопеченим богаташима. Паре су примили, јер се новчаницама не гледа у зубе и не испитује злогласно порекло, али су сумњиве власнике тог на брзину стеченог капитала затворили у резерват ваљда се надајући да ће им ту народ пресудити. Народ, међутим, као да сматра да је отимачина друго име за владање, тј. нормална појава коју само луд и глуп не би искористио. Народ се заправо диви умешности својих лопова и дерикожа, или у најбољем случају ужива у светској превари која их је начинила богаташима без новца. Сиромашан народ тешко може да схвати да је то у хокус-покус варијанти отишао из земље заправо његов новац. Како сиротиња раја да доведе у везу своје личне губитке (плата, пензија и осталих бедних припадљности) са милијардама долара које су стекле ноге и одлетеле у светске банке?

Никада нисам успела да разлучим да ли свет заправо подржава Слободана Милошевића или уистину сматра да он треба да оде са кормила ове бродоломничке државе. Читам у једним озбиљним новинама сценарио по коме ће господин Милошевић, који је веома богат човек - а ја свету у том погледу верујем, јер они увек прецизно знају колико ко лове има ако друге ствари и не знају - одвојити преко Русије део свог богатства да обнови и економски оснажи државу. Да ли то свет саветује Милошевићу да нам врати део нашег новца и тако ојача као тобожњи дародавац, реформатор и милосрдник. Ако господин Милошевић лично поседује толико новца да пола његове имовине може избавити државу, зар није лицемерно тврдити да би давањем тог новца председник постао добротвор и доказао свој патриотизам? Зар није логичније помислити да је једноставно превише узео, јер за десет година се толики новац поштено не зарађује чак ни да је господин био идеалан председник. А ако неко неумерено узима, а онда пола врати да би остао на власти и поново узимао, како се то зове? Лукавство можда, али нипошто добротворство и родољубље.

Има нечег црнохуморног у тој тези о ревитализацији Србије, посредством мајчице Русије, председниковом имовином. Подсећа ме ова прича на ову стару народну: Милутину по полутину. Ако смо, наиме, сви ми дали председнику - сликовито речено - пола од оног што нам

је припадало, а многи су богами дали и све јер су нестали из живота или отишли у туђину за његовог председниковања, онда је врло логично, по теорији великих бројева, да је дотични господин врло богат човек како нас свет извештава. И сада Милутин враћа пола ономе преживелом и преосталом делу да би уопште имао киме да влада, а пола му наравно остаје јер нема ни пола нас од којих је пре деценију читава игра са полутинама и започела. Ако нам на овај начин свет врати оно што нам је на различите форе и фазоне деценију узимано, па ако се још од нас буде тражило и очекивало да будемо захвални за ову широкогрудост било коме, показало се да је економија најдуховнија наука у овом веку. Можемо тражити и ауторска права на овакво устројство добити, јер оно је изгледа утемељено управо на нашој народној изреци: Милутину по полутину.

ПРИВИДНА ВИТАЛНОСТ ЈАТА

Две и по хиљаде километара удаљена од Београда, са још четрдесетак људи који се углавном међусобно не знају или површно познају, гледам утакмицу Југославија-Хрватска. Заправо, гледам реакције нашијенаца и слушамо њихове коментаре, јер утакмица је таква да се нема шта гледати. Али ако је фудбал лош, а сви признају да јесте тим пре што и Хрвати играју лоше, онда је околни фолклор још занимљивији и израженији јер сви - покуњени, изнервирани и љути - занемаре најважнију споредну ствар на свету и неоптерећени лаичким професионализмом, који је наша главна бољка у свим областима, испоље друга своја интересовања и опсесије. Скуп је, наравно, патриотски а како хране за патриотизам у облику голова нема, прераста у митинг који би се могао назвати критичким (врло условно). Критика без тежишта, негирање у магли, дисонанције као основно обележје, једном речју све оно што нас и иначе краси као (п)лутајуће незадовољнике који и када исто или слично мисле различито изражавају своје ставове.

Нестанак струје права је кулминација која природно причу са терена игре измешта у простор друштвене збиље. Јато се раштркава на оне који практично мисле (припремање за после-

ратну београдску зиму), оне који теоретишу (све су комбинације у игри али разрешења на помолу нема), оне који су практично равнодушни а теоријски забринуте (деца, наши житељи у иностранству, имућни грађани спремни да плате у свакој варијанти). Већина на крају, у складу са пучком забавом од које је све и кренуло, очекује расплет као разрешење драмске интриге. Која се сила умешала у нестанак струје, како ће се представа завршити, какво ће бити званично објашњење за инцидентну ситуацију, није ли можда стадионски мрак политичка игра ноћи наредног дана за који је заказан митинг?

А онда туристички живот тече даље. Утакмица и контраверзни митинг смештају се у прошлост, а тешка зима у неизбежну будућност. Препричавамо како је наш човек, у хотелу Демон у Анталији, неки дан мртав хладан извадио из џепа 25.000 ДЕМ у кешу за мали тепих, а потом на кукњаву своје животне сапутнице дао још отприлике толико за њено злато. Људе углавном иритира немарно држање нашег девизног милионера (простачко испољавање економске моћи). Оно их више интригује од порекла овако разбациване имовине и чињенице да из таквог богатства миришу рат, пљачка, махинације, корупција. А заправо је у Анталију бануо неки мали Милутин који је од своје околне искамчио или отео полутину. Спретни представник нашег виталног јата долетело у топлије крајеве.

"ОБОЈЕНА ПТИЦА" ЈЕЖИ КОСИНСКОГ

Недавно сам на овим страницама писала о сценама насиља у литератури и на филму подстакнута различитим приступима читалаца и гледалаца. Изнела сам закључак који није нов ни оригиналан, али ми се чини веома важним и надасве актуелним када је реч о овој теми. Наиме, описи насиља су нека врста нужног дуга истини, а како је људска историја препуна суровости и злочина избегавати их зарад осетљивих душа значи лагати, што је и у животу и у уметности недопустиво и нечасно. Чини се да није тешко препознати дела у којима је насиље само себи циљ, израз фантазије иавитоперене свести, и тада га ваља подврнути критици.

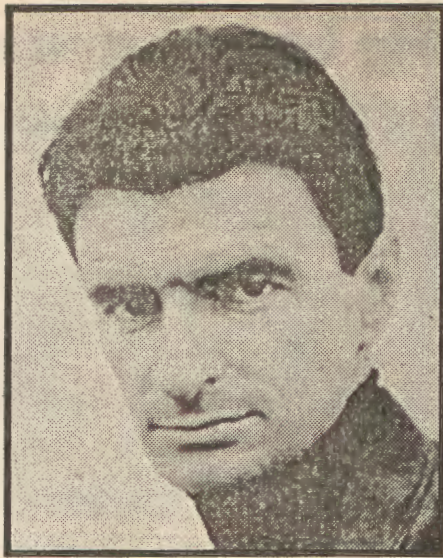
Када сам, сасвим другим поводом, овако размишљала нисам ни слутила да ће ускоро прочитати изузетну књигу која је можда један од најбољих примера за размишљање о овој теми, књигу која је узбуркала духове и дигла прашину како у Европи тако и у Америци јер је оличје суровости од које се нормалном човеку зауставља дах и леди ум; а ипак се заснива на чињеницама, и то оним које се догађају усред Европе и у овом веку, дакле на месту и у времену пред којим нико од нас не може затворити очи а да тако и сам не чини злочин.

Роман се зове "Обојена птица" и написао га је, не енглеском језику и живећи у Америци, полски Јеврејин, наиме Пољак, Жежи Косински. Роман говори о судбини шестогодишњег дечака кога родитељи покушавају сачувати од страшне смрти у логорима одвајајући га од себе и шаљући га на село где му се убрзо, стицајем трагичних околности, губи сваки траг. Све списатељске визије пакла су наивне према ономе што доживљава и проживљава у наредних шест година у сопственој земљи дечак који припада народу одређеном за одстрел. Суровост коју испољавају сељаци настањени у мочварама и забитима источне Европе, њихово незнање, сујеверје и песимизам, њихов начин живота сведен на животињска нагона и сирову борбу за опстанак, као да припадају неким давним, дивљачким временима и ритуалима. Ирелевантна је количина аутобиографског у овој бруталној романсијерској причи. Дечак је у почетку сведок, а његово сведочење легитимно укључује сва могућа невероватна сведочења људи који су се нашли у нацистичкој клопци и зверствима свих других војски које су Европу ослободиле од монструозне нацистичке силе.

Косински показује да се у ратном вихору људи не понашају другачије од животиња, премда то понашање морамо окарактерисати као горе јер се губи оно што људску врсту разликује: свест и савест. Безброј је примера зла које није причињено у страху, самоодбрани или из било које врсте нужде, већ напросто због уживања у злу. Злочинство нема везе са узрастом, полом, националном припадношћу, оно је просто машинерија којој је рат почетни замајак и која се потом шири, умножава, усавршава губећи разлоге и мотиве као што су одбрана, освета и слично, хранећи се само мрачним задовољством у измишљању све страшнијих мука за случајне жртве. Чак ни прибављање користи ни пљачка нису мотив јер никаквог иметка у селима по којима се потуца главни јунак и нема.

У литератури није реткост да се приповеда из угла детета, дакле из свести која је по дефиницији наивна и невина. Косински, међутим, изванредно уверљиво приказује како се та свест брзо мења и како нагон за самоодржањем хитро чини да се забораве све цивилизоване навике, норме и односи. Градски дечкић, ушущкан у родитељску љубав и бригу, васпитаван сликовницама, бајкама и питомим причама, врло брзо напушта и заборавља знања која му више ничему не служе и прихвата нова искуства која му могу помоћи у новим условима пакленог живота.

Пошто су одрасли иницијатори рата, Косински је очигледно желео да сву њихову застрашујућу бесмисленост и непотпуност прљавштину романсијерски сагледа детињим очима, јер стара је истина да су управо деца највеће жртве сурове игре у коју се човечанство пречесто упушта. Тешко да би се могао тако неповратно и сликовито обрачунати са сељацима у властитој домовини, са црквом и сваком идеологијом, да их није сагледао детињом свешћу која верује док јој искуство не покаже праву слику ствари и односа у свету одраслих.

Када се дотакне понор, када душа огруби а свест постане сабирни центар ужасних успомена и отровних искустава, нема више срећних расплета или је њихова могућност минимална. Када је дванаестогодишњак суочен са својим родитељима било је прекасно за срећу и повратак у малограђански породични миље. Само дечак и читалац који је с њим прошао голготу знају зашто се ратна сирочад скупљена у дом понашају онако како се понашају и отада тамна, осветничка, али и напросто злочиначка страна њихове природе избија када изгледа да за суровошћу више нема потребе. Отрове дечије душе бљују отров око себе, не бирајући жртве, или их бирајући по неким само њима знаним критеријумима у складу са својим трауматичним сећањима и призорима из пропашћеног детињства.

Никада нисам бројала колико сам књига прочитала у животу, али свака једноставна рачуница показује да их је до сада морало бити пет хиљада, можда и нешто више. Не могуће је категорисати утиске из различитих периода читања, чак је логично очекивати да се прекомерна пријемчивост за утиске временом губи под необичним теретом најразноврснијих читалачких искустава. Морам, међутим, рећи да не памтим када ме је нешто у толикој мери потресло и пољуљало као читање "Обојене птице". Нисам дабоме једина, нешто слично су за ову књигу већ рекли Луј Буњел, Артур Милер, Марк Конели и многи други. Нису призори зла,

премда уистину шокантни и упечатљиви, изазвали утисак бола и стида што је уопште могуће да човек човеку нанесе толико понижења и ужаса. Оно што ме је изненадило јесте начин на који Косински приповеда, мирно и сликовито, стрпљиво и детаљно, природно и неострашћено. За њега су сви ужаси и зла чињенице, а чињенице нешто што ваља изрећи без емоционалних коментара и бескорисних јадиковки. Он није тужилок ни судија, он се не понаша као жртва нити тражи закаснелу правду, он једноставно констатује да се у младости сусрео са поживинчаним човечанством, и да то није био свет изузетно већ неко сулудо правило од којег није вредело бежати нити се могло побећи. Мада роман Жежи Косинског превасходно делује својом аутентичном литерарном снагом, дочекајем је на нож врло прозаичним, исполитиваним, идеологизованим осудама. У домовини необјављен, нападан је познатим методом идеолошке критике као америчка поруџбина и ко зна све чија пропаганда која са историјском истином нема додирних тачака. Да иронија буде већа, ни жртве ни целати после рата нису више хтели да признају вредност ни документарност овакве приче. Једнима пресурова, другима преблага, једнима лажна, другима недовољно истинита, једнима највијачка, другима потказивачка, тек "Обојена птица" је годинама доживљавала судбину птице за нови одстрел. Поновила се централна метафора романа: када птицу из једног јата обојите и пустите на слободу, сопствено јато ће је усмртити јер изгледа другачије од осталих, што изазива неповерење, страх, мржњу и жељу за уништењем. Косински је био тај другачији примерак врсте; и у својој домовини и у свом новом станишту, тако је био само један од многих који не пристаје да се човечанство ћутањем прочишћава од властитих, и те како почињених греха.

Да није толико рата, толико злочина и греха и данас, и да не живим у окружењу новог пакла, можда бих према чињеницама у "Обојеној птици" имала локвиту историјску дистанцу. Али од њене књижевне снаге, од метафизике зла која зрачи са сваке странице ове књиге, не може бити дистанце. Понајмање док слично зло хара око нас и многи у њему учествују понављајући странице људске историје и исписујући нове.

Сваки наш Косински, свеједно да ли посведочио о братоубилачком злу које се запатило у нама за време другог светског рата, или о страшној мржњи каква се у разорним облицима испољила у два рата у овој деценији, био би подједнако и овде дочекан критиком која у име националне самоодбране затвара очи пред гадним истинама. Са горким искуством прогањеног писца Жежи Косински у предговору новим издањима своје "Обојене птице" вели да је можда не би ни написао да је знао колике ће невоље донети њему и његовим ближњима. У питању је основна дилема индивидуалисте који ствара за опште добро а сучи се са болном чињеницом да гола истина заправо никоме не треба: ни жртвама, ни целатима, па чак ни онима који су избегли да буду и једно и друго али би хтели да све забораве. Морални императив у изузетним појединцима, међутим, увек на крају савлада баријере и захваљујући њему чак и закопане истине кадтад изађу на видело. И мада литература у својој природи нема дужности и обавеза, она у извесним тренуцима преузима на себе тај терет да буде огледало и савест једног времена. Заговарајући уметничке аутономије такву литературу не морају ценити и волети, али поштовање према њој и њеним часним мотивима не би смело изостати.

5000

Не само да нам је на челу, него нам се попео и на главу.

Све је извеснији сусрет Милошевића и
Туђмана у Хагу.

Опозиција, кажу они, наставља НАТО
агресију другим средствима.

Како то, када су тврдили да су победили
НАТО?!

Како вођа може да оде, када се налази у
безизлазној ситуацији?!

Време је за промене...

Закључи власт и поче да мења опозици-
ју.

Нису сви верници против њега.

Јесте да су његови противници патри-
јарх, Синод и Српска православна црква,
али подршку му даје исламски муфтија.

Срби се деле на социјалисте и мазо-
хисте.

Иако прелази у све веће виле - има све
мање маневарског простора.

Изгубили смо свету српску земљу.

И угаљ, олово, цинк, сребро...

Одбраниће вођа Југославију.

Он тај хотел неће дати никоме.

Она води дневник.

Броји последње дане.

Сви њихови објекти изграђени у обнови
направљени су од стелт материјала.

Нико не може да их види.

Дирекција за обнову СР Југославије
примила је само три донације, што је
зачуђујуће.

Откуда и толико донација?!

Ни најстарији грађани Србије не памте
када су добили пензије.

Идемо корацима од седам милља.

Уназад.

Кад срушимо режим, почеће обнова.

Постали смо најсиромашнија држава у
Европи.

Али, и то је срећа.

Још увек смо у Европи.

Душа нам је у носу.

Зато им је лако да нас вуку за нос.

Дајте нам још једну шансу!

Знамо да ништа друго немате.

Остао је без зуба јер није држао језик за
зубима.

Србија је у затвору.

На изборима ћемо бирати управника.

Извукли бисмо се.

Али су нам њихове фотеље око врата.

Они који надвлаче коноп са светом тре-
бало би да га ставе око врата.

Албанци на Косову руше споменике
Вуку Караџићу, Његошу, Цару Душану,
Цару Урошу...

А да су поштени требало би да подигну
споменик Слободану Милошевићу.

Ако неће Милошевић патријарху, онда
хоће муфтија Милошевићу.

После мртвог мора упали смо у живо
блато.

Војска се повукла.

Генерали су унапређени.

Не дамо нашег председника Хагу.

Ми ћемо му судити!

Није истина да све стоји.

Пустили су нас низ воду.

Вођа не може да се повуче...

Пошто је отишао предалеко.

Тражио је промене.

И променили су му лични опис.

Где би ми био крај, само да сам почео?!

Потпредседник републичке владе
Милован Бојић изјавио је да лекови неће
покупети.

Како може да покупи нешто што не
постоји?!

Александар
ЧОТРИЋ

Нисмо за румунски метод.
Али још мање смо за колумбијски.

Генерал ВЈ Небојша Павковић добио је
стан од 150 квадратних метара у чију
адаптацију је уложено пола милиона
марака.

Како видимо, обнова се одвија веома
успешно.

Јесте да немамо шта да једемо, али смо
за разлику од свих других народа слобод-
ни, суверени и независни.

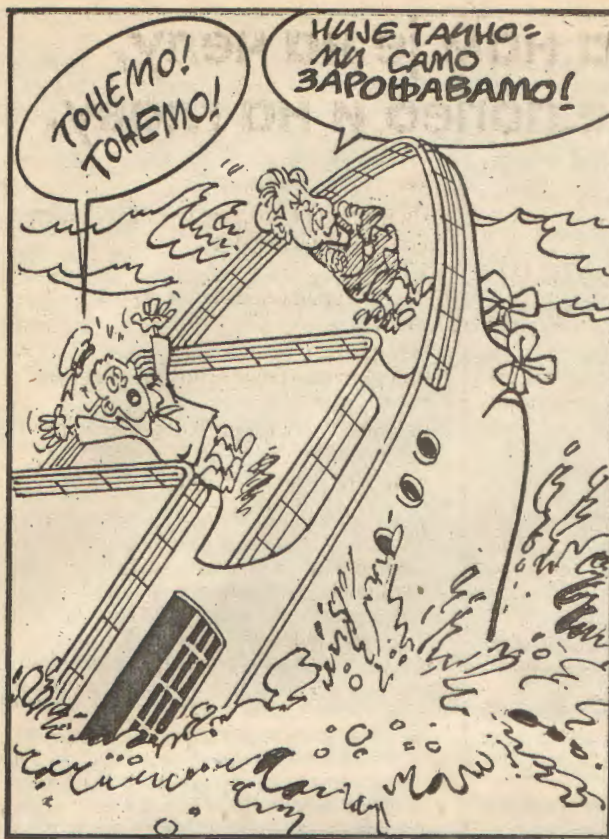
Вођа је све урадио да сачува Косово.
За Албанце.

Они се осећају као победници.

Ја сам, изгледа, безосећајан.

Наш председник ће се, ипак срести са
једним страним колегом.

Наша мржња не може да избије.

Зато што је дубока.

Држава то је ОН. И ОНА!

Истина се налази на средини.

Али ми имамо само левицу и десницу.

Они не могу нигде ван земље.

Стварно мислим да је најбоље да се баве земљом.

Руководиоци не могу нигде ван наше земље. Свет поново кажњава српски народ.

Социјалисти износе ставове у Србији. Све остало давно су изнели у иностранство.

Све можемо сами. То је карактеристично понашање за самоубице.

Било би нам жао да председник са породицом оде у Кину.

Жалили бисмо Кинезе.

Србија назадје јер неће да иде за онима који се налазе на челу.

Срби су борбен народ. Боре се за опстанак.

Нема ценкања око Косова. Дали смо га бесплатно.

Треба, кажу, променити систем. А зар овде има неког система?!

Милошевић се може уклонити силом или Милом!

Окренути смо будућности. Сналазимо се од данас до сутра.

Кад је реч о нашим противницима књига је спала на два слова: УН!

Њихове ћорак мисли смртно су погодиле стотине хиљада људи.

г Србија је на првом месту у Европи.г Рече обешени главом наниже.

Они који су ушли у владу нигде не могу да изађу.

Вођа болује за Косовом. Заболела га она ствар.

Србија је присутна на Косову. С времена на време.

Французи су имали краља сунце. Ми имамо мрак председника.

Помрачење сунца је било и прошло. Али, код нас још увек траје помрачење разума.

Ко нас је доведе довео даље треба да иде сам.

Напад на председника је напад на државу.

Ускоро ће се држава свести само на њега.

Вратили бисмо се ми на Косово, али нисмо га ни напустили.

Шешел мудро ћути. Најпапетнији је када не говори.

Срби сада све наде полажу у помрачење звезде.

У Србији је на власти РТС.

Непријатељ и даље води специјални рат против нас.

Мало, мало, па немачка марка скочи у односу на динар.

Ја им верујем да су најбољи лажови.

Може и председник да уради нешто добро за народ.

Треба да поднесе оставку.

Они нису страни плаћеници.

Напротив, они домаћи новац износе у иностранство.

Режим тврди да на Косову владају хаос и безакоње...

Што представља победу мировне политике нашег руководства.

Нас не плаши најављени смак света. Ми одавно нисмо део света.

Не можемо признати победу опозиције јер је познато да њу не подржава већина народа.

Супротно законима физике, мед и млеко теку према горе.

Није страшно само то што наши министри немају визе.

Они немају ни визију.

Ми смо најслободнији народ.

Због толико незапослених имамо највише слободног времена.

КУДА ГЕНЕРАЛИ

Главна одлика сваке армије и у чему су у читавом свету сличне је да су униформисане, наоружане и да имају команду. Првенствени задатак им је да штите границе своје земље и свој народ. Морају бити ван сваке политике. У противном, ако се понашају другачије, губе сврху због које постоје. Ако ли се пак сврстају уз какву, поготову диктаторску власт, постају војна хунта. Затим, улазе у отворени сукоб са сопственим народом.

Како по понашању, тако и по изјавама, генерал Ојданић и Павковић радо би злоупотребили свој положај стављајући се у ред браниоца овдашњег режима. Не схватајући реалност да су захваљујући баш овом режиму вођена четири непотребна рата у којима је српски војник и оно што га је у претходним ратовима одликовало - патриотизам, част и поштење - неповратно и за сва времена изгубљено.

Часни официри, који су надамо се, у већини, свесни су докле су доведени и веома брзо биће највећи противници ове власти. Опште је познато на каквом је нивоу борбена готовост наше армије. Осим голог патриотизма, ту више нема ничега. За последњих 10 година, овај режим ништа није улагао у нашу армију. Техника је већином превазиђена и одавно застарела. Добар број официра нема решено стамбено и egzистенцијално питање. Плате су им просечне и нередовне. Део официра живи од помоћи родитеља са села, док се други део бави нелегалном трговином тј. шверцом. После капитулације на Косову ионако свеопште тешку економску ситуацију у Србији, официри са нерешеним статусом уз претходне избеглице својим присуством су итекако отежали живот овдашњих грађана. У јагми за становима подигнуте су цене ионако високих кирија, тако да је радничка сиротиња у безизлазној ситуацији.

Још пуно тога могло би да се напише али и ово је доста, а о чему би требало добро да се замисле наши вајни генерали уместо што се баве дневном политиком и представљају се као главни гласноговорници пропалог режима. У овој земљи страдији одавно је свима јасно да је време одликовања прошло, зато нека добро размисле којим путем ће да воде своју војску "наши генерали".

На жалост, и они ће бити део наше историје.

Бојан Марковић, Прокупље

ГЕНЕРАЛИ, ЗАШТО ТАКО?

Десет година је прошло од оног Видовдана, видовданске прославе шест векова косовске раче, шест векова суза и патњи за давно изгубљеном славом.

Један човек је тога Видовдана 1989. године говорио и шта год да је говорио није тада било тешко говорити јер тада се слушало као што се жедном пило.

Ошамућен, наш народ разбуђен нагло и непромишљено из националне апатије и бунила слушао би тада сваку причу и било кога ко о заборављеним временима говори.

Није тада сметала многим ни звезда петокрака на поново развијеним заставама и као да су многи веровали да је ето она остала само на тим заставама, случајно, а да нови вођа и његов народ то несрпско семе управо ту на Газиместану закопавају заувек.

На жалост, та шака соли у рани српске душе управо је тога дана добила инфузију из грла

милион људи.

Било је лако тада бити Слоба-слобода и зато што тога Видовдана нигде у оној Југославији Срби нису паковали кофере, осим оних који су на летовања полазили.

Шта сада може рећи народу и шта сада говори после свега и језа ме хвата на упитну помисао - пре чега?

Лаж?

Нема данас на свету народа који је овако излаган, преварен и обманут.

Лаж, као средство владања постала је тужан начин живљења нације у самообманама и илузијама.

Лажови, у петокраким оделима добили су појачања у лажовима који за симбол имају осакаћеног двоглавог белог орла без круне, без душе.

Како да помогнемо свом народу, да у лажи мање верује и ништа не верује.

Помоћи ћемо тако што ћемо и даље све више говорити истину о себи.

Шта хоћемо, ко смо, какву Србију желимо и оно најважније: Ми смо део Србије, ми смо људи, обични људи ни много бољи ни много лошији него ви и хоћемо да и ви будете са нама да нас буде више да спасавамо Србију.

"Непогрешиви визионари", "вајари просперитета", "громаде патриотизма" немојте их звати да вам их показују.

Где год се окренете, браћо Срби, куда год да кренете Србијом и свим оним земљама где се стотинама година димило српско огњиште видећете њихова дела.

Визије пропасти и беде, слике грозоте у стварности и тужној садашњости, то су споменници које су оставили и које хоће још да остављају свом народу.

Трагични споменници погрешног веровања. Зато морамо рећи доста и зато мора доћи крај веровању да је ико под капом српском Богом дан да троши и арчи оно што су стотинама година стицали наши преци.

Зато и говоримо истину и ништа друго.

Зато и говоримо ових дана то што се мора рећи, па ма шта оно било.

Свом народу истину и ништа друго.

Нема више времена за даље арчење и уништавање јер они већ троше време и будући живот наше деце а на то нико нема право.

Бранити уништитеље је исто као и уништавати.

Зато генералима који прете има да се каже оно што морају да чују.

Нису њихове звездице која на брзину пришивају, ни њихова ордења која добијају за поразе важнија од будућности државе и нације.

Нису ни они ни њихов "врховни командант" водили никакав рат, нити су икога победили.

Народ и армија су патили и пате и даље. Док су они били у најсигурнијим склоништима, млади официри су страдали заједно са својим војницима и својим народом.

Зато немају право да прете и користе часне официре и армију за чување једног човека и његовог трона.

Није чак ни садашња несрпска заклетва отаџбини предвидела чување "леgitимно изабране власти".

Генерали морају да знају да, ако су неки добили од народа поверење да буду власт, то су добили на одређено време и под одређеним условима.

Зато нека ишчитају војничку заклетву и видеће да су је прекршили или су дозволили неком да је прекрши.

Територијални интегритет, целокупност и уставни поредак ове земље није нарушио народ већ њихов "врховни командант" и његова "леgitимно изабрана власт".

Играли су се и играју се и даље са народом али и са армијом па иако тога нису свесни бранитељи њиховог команданта и са њима самима.

Смеју ли генерали да погледају у очи својих

официра, официра и војника који су неприпремљени, сиромашно наоружани али храбри, личили на своје и наше деводе и њихово војевање.

Генерали који су их водили нису личили и неће личити овакви какви су никада ни на Степу ни на Мишића ни на шта не личе онако смешни и зајупурени у сред њиховог највећег домета, чувања "врховног".

Али господо генерали, није касно ни сада да преломите, да људско и официрско у вама победи, да кажете гласно и јасно: Нема више арчења, нема кршења устава, нема понижења народа и армије и да пређете тај досад непрелазан бедем који је између вас и сопствене армије и народа.

Дођите ту где вам је место и многе странице историје биће ваше.

Учинићете то јер последњи је час и верујте нам кад вам то говоримо као политичка странка, већ као ваши војници и ваш народ.

Нећемо да последња и најгора несрећа за нас буде српско - српски рат, нећемо и не можемо то својој земљи да учинимо.

Ми нисмо запретили никаквом силом. Ми не машемо тогузима и ми само тражимо да оду, мирно оду они који немају више шта да траже на местима где се сада налазе.

Силом претите ви, свом народу који ништа друго не ради него стоји на улицама градова по Србији и моли за спас.

Ваше генералске звездице ће ускоро у пензије или ће бити почупане, будућност ће вам зарђати, исто као и набрзину склепаног ордење а печат срамоте стајаће испод ваших имена уместо онога што сваки војник од заната жели; бесмртну част и народно сећање на велика дела и велике људе.

Млади људи ове земље готово сви су у протеклих десет година били војници, ваши војници и они траже од вас да их погледате у очи и заштитите.

Не смете претити свим војницима, већ станиште испред њих и учините како они хоће зато што они само то траже а ви им то дугујете.

Задужени сте код својих војника, јер су они гинули под вашом командом и вашим наређењем.

Све што сте хтели и наредили извршавало се и сада када се од вас тражи бар да се не мешате, ако већ нећете да помогнете, ви отвара те битку коју сте унапред изгубили.

Ви нисте положили заклетву "врховном команданту" већ отаџбини а ако она нестaje, смањује се, ви морате да знате своју дужност.

Не може вас све сменити, а ако то и учини пређите на ову страну нека буде сам "врховни командант" и ви спашене части и људског достојанства испунићете све своје заклетве.

Краљ Петар је у исто тако тешким временима као што су ова ослободио своје војнике и генерале заклетве дате њему и отишао у голготу са својим народом.

Овај, на жалост, владар Србије ослободио вас је заклетве дате отаџбини и народу а вео за вас за своју судбину и судбину своје "леgitимно изабране власти".

Ако заиста нисте свесни шта су све урадили од ове земље и ако нисте свесни њихових дела пођите и погледајте, биће вам све јасно.

Ако не желите да видите ако нећете да видите онда ето вам, чувајте га, њега и његове, а ми ћемо без вас, како знамо и можемо.

Да не буде забуне, да не буде неспоразума, можемо вам увек рећи једно што о армији говоримо десет година.

Желимо армију пуних магацина, пуних очних и пуних стомака.

За дух и патриотизам српског војника и официра се не бојимо.

Ми Армији то можемо да обезбедимо и Армија то заслужује а никада, сигурно никада Српски покрет обнове од армије не би тражио заштиту, нити то ико сме да тражи.

Онај ко од вас тражи да га чувате од сопственог народа не би требало да вас буде достојан, било ко да је он.

Зоран Илић, Београд

НЕ ГРАЂАНСКОМ РАТУ, ДА ИЗБОРИМА

Предизборна кампања је почела. Ова вест је незванично потврђена на митингу 19. августа, на Преображење и непосредно после митинга на РТС. Сваки пут кад се лева и екстремно десна странка обрнуће на Српски покрет обнове знамо да је кампања почела. Те вечери, СПО и Вук Драшковић отворено и синхронизовано су нападнути са телевизије и улице, а сутрадан преко редакције "Блица" и "Гласа јавности" (ваљда су се сви уплашили испитивања јавног мњења агенције "Партнер")

Кажу, наступ Вука Драшковића је био изрежиран. Зашто би то Вук Драшковић радио нико се није упитао. Знамо колики је његов углед у народу и у иностранству и сви његови ривали покушавају на разне начине да га наруше. У тоу нечасном послу, овог пута ударна цигла су аутори тзв. "Пакта за стабилност Србије". Схватили су и режим и више десетина странака обједињених у Савез за промене, који једнако имају снагу као странка "Јоги летачи", одакле долази опасност. Уз то непосредно пре митинга већи број вероватно плаћених Рома депо је картонске качкете Демократске странке и некакви приступнице на којима сва зла која су нас снашла приписују Црногорцима и Херцеговцима. Ваљда је сада јасно и Милу Ђукановићу и оним неколико милиона Црногораца и Херцеговаца (Срба) куда води тај пут, а исти аутори наведене приступнице заклинају се на савезништво са ДПС-ом.

На изборе господо, на изборе, па покажите снагу вашег концепта, јасна је порука Српског покрета обнове, а не никако изазивањем и провоцирањем грађанског рата и даљих подела унутар Србије и Југославије. Зоран Ђинђић отворено позива на сукобе а заборавља колико би још јединица погинуло, колико би Срба уопште преживело такав сценарио. Један део народа ово одобрава јер је убеђен да се овакав режим не може другачије оборити. С друге стране СПО поручује - доста је било револуција јер би ова донела на стотине хиљада мртвих, повредила старе ране и питање да ли би успела.

Очекујемо да и Г-15 иступи са саопштењем (двојица су се страначки већ определили, а један чак имитира Ђинђића) и покаже да ли је за рат или и даље инсистира на концепту већ неодрживих прелазних влада. Аутори Пакта за стабилност Србије сада траже благослов Светог Синода за грађански рат заборављајући да тамо седе најумнији људи српске духовности.

И док црвено-црна коалиција тражи дно Тихог океана и границе издржљивости народа, Савез за промене по налогу Пентагона и Бундестага заступа концепт атомизације Србије и Југославије.

То уситњавање подразумева што већи број држава чија територија не би прелазила 40.000 км како би се остварили стратегијски и економски интереси великих.

Запад ће добити партнера, али неће добити колонију, јер Срби и Црногорци нису глупи и необразовани и знају у критичним тренуцима да изаберу и пут и савезнике.

Победом на демократским изборима Срби ће повратити историјског савезника Француску и тако сличну Италију, а нису далеко ни Аустрија ни она Америка која сада ћути јер им је режим у Србији затворио уста. За почетак довољно.

**Мр Ранко Драговић
Београд**

ОСТАВИТЕ СЕ СПО -а

Запрепашћен сам изјавом господина Милана Панића да је и Српски покрет обнове крив за бомбардовање Србије.

Српски покрет обнове је, уласком у Савезну владу, покушао да промени курс погубне политике са највишег места у заједничкој држави - Савезна влада, у којој сте својевремено нешто слично покушали и ви г. Панићу.

Дакле, Српски покрет обнове је покушао да одговори режим и спречи рат и није успео. Није имало ко да га чује нити ико да види. И то је скупо коштало Србију, у целини, и СПО у тим тренуцима није мислио, ако верујете да јесте, варате се, шта ће рећи Панић, Агоштон, Човић или ко све не. Но ја верујем да сте ви тога били свесни с обзиром да вас је СПО подржао као кандидата за председника Србије. Сви, па и ви, знајте да СПО јесте и биће увек уз интересе Србије.

Овим не желим да оспоравам право свих, па и вас, да по обичају клеветате на СПО. Али већ када нападате замолићу вас да неком следећом приликом објасните шта је то што је СПО требало да учини, и што би било врло интересантно, објасните чиме је СПО допринео разарању Србије. Знаш, ви ћете рећи: да напусти Скупштину, протестује, јурне на улице... и шта?

Да поново гину младићи СПО неби ли се задовољили бивши Милошевићев премијери, градоначелници и други. Е неће моћи. Српски покрет обнове више није хоклица на коју сте навикли да се пентрете сви, не би ли прескочили препреку коју без СПО-а никада не бисте додирнули.

Толико тога бих желео да вас подсетим, али обзиром, како рекох, да верујем да ви то знате и боље од мене.

Српски покрет обнове не жели и никада није улазио у сукобе са онима који желе промену постојећег стања, али морам рећи да је ваша изјава лицемерна и безобзирна.

Ако вам СПО, као што тврдите, није противник, најскреније вас молим, вас и ваше колеге из Савеза за промене, оканите се олажавања СПО-а, а ви радите шта вам је воља.

Српски покрет обнове као одговорна и највећа опозициона странка, што и ви признајете, зна како даље, ослањајући се на богато искуство од десет тешких година у борби за усправљање Србије. Остали су долазили и одлазили, као и ви, а СПО је увек остајао и опстајавао у обрачуна за бољу и лепшу Србију. За спас овог дивног и нападеног народа.

**Саво Трифуновић
Брбас**

ФОРМАЛНОСТ ИСПРЕД СУШТИНЕ

Како ме суочавање са реалношћу све више притиска, осећам се као лопта наластишу ушаци не светских већ белосветских мангупа. Можда се већина тако осећа, не знам али смо под дејством јо-јо игара још увек. Но чисто багтрањем не пружа наду да ћемо се из тих шака извући пре неголиластиши сами попуцају од натезања, а лопте се откотрљају. Верујем да би мене све моћи напустиле, да није присутна свест о томе како би уопште било могуће достигнути хуманије вредности друштва ако вољом и умећем не надмудримо наше стискавце и из шака им се не отргнемо сами. Затворене очи пред страхом и глупошћу нас неће тога ослободити, а опасност од пуцањаластиша је пред нама.

О томе сведочи и протест на дан Преображења. Није се случајно на тај дан, јавности први обратио представник Синода Српске православне цркве. Схватимо то као поруку Свете Тројице да у име Оца и Сина и Духа Светога поштујемо 10 божјих заповести и кренемо путем

Христа, а не пакла, у ад. Поред епископа Хвостанског, јавности се у истом духу обратио и Вук Драшковић својим мудрим политичким језиком, једнако вредним, јер нас на делу упућује Христовим путем.

Била сам тога дана у центру најпродорнијег звиждука испред парка и припаза Градског скупштине, а нисам могла ни реч да чујем Вуковог говора те сам га касније слушала на студију Б, и уопште ме не чуди да је половина окупљених грађана напустила скуп одмах после његовог говора. Чудна и слепа је толика острашеност, бар десет пута већа него она која се исказује у тражењу Милошевићеве оставке, према неком ко се поставља као брана набујалој реци само да нас однесе све у суноврат. У повор је лако пасти и друге у њега немилосрдно гурнути, али се из њега тешко излази. Прилике нам то већ показују. Не морамо баш само оно да додирнемо, а додирнуто бисмо га само ако дигнемо руку једни на друге.

Не вапи Вук за цабе, то из њега Христ говори, да никада нише не сме да дигне руку Србин на Србина, и да брат убије брата. Ако за прошлост наше генерације не носе одговорност за кривицу, за садашњост и те како носе.

Зашто формалности да иду испред суштине. Ако је јавност еуфорична и не реагује артикулисано, те звижди неком што се уопште појављује а не због тога о чему говори, јесте жалосни коментар. Људи само треба да буду свесни да је основни принцип демократије толеранција међу неистомисљеницима. Па ако је скуп подразумевао учествовање свих снага у Србији за постизање договора ради демократских промена, требало је испунити бар тај основни принцип.

Овако стављајући форму испред суштине, не указују на више вредности са којима се толико бусају у груди. Ипак је за много жалоснији коментар реакција организатора и учесника ове манифестације, јер су на то кршења основних принципа демократије могли јавност бар да подсете.

Ако је претходно Зоран Ђинђић умео да нам стави до знања, бар овај пут, да СПО има право на сопствену одлуку ко ће да га заступа у јавности, онда је требало бар неком у име СПО -а омогућити да говори. Другачије делује када организатор каже: "У реду грађани, ако већ нисте дозволили да говори Паја Крунић, звиждећи му или скандирајући "хоћемо Вука" дозволите бар да нам се обрати Вук Драшковић као што приличи правом домаћину".

Овако, доводећи Вука Драшковића у ситуацију да се избори за реч, надвикује и правда што је морао да дође, само говори о лошим намерама или незнању организатора скупа да толеранцијом међу неистомисљеницима искористи снагу присутних у правцу промене.

Уосталом, шта да се каже на коментар Млађана Динкића после митинга да му уопште није јасно зашто се Вук Драшковић појавио да узме реч, а одговор је чуо од самог Драшковића на лицу места: "Ту сам јер је важно чути ставове и програм Српског покрета обнове, а не ко ће да их изнесе, па кад нисте дозволили Паја Крунићу морао сам ето ја, ви сте ме натерали".

Да ли је онда коментар Млађана Динкића са добрим намерама? Ако се није снашао на месту догађања могао је то да исправи за јавност коментаром после. Као да није свестан да све више поспешује раскол у демократској јавности, неправедним односом према СПО-у и свим неистомисљеницима у Србији.

Требало би свима нама да звоне у ушима речи Вука Драшковића као путоказ: Да се неспоразуми не могу решити неспоразумима. Да би смо се споразумели не смејмо бити острашћени и пуни мржње, јер такво осећање само одлаже споразумевање, ако дозволимо да се расламса одосмо тек онда у пакао. Много смо крви

ју врпцу. Да имамо минимум укуса и мере мислим да је генерал ВЈ господин Ојданић морао бити поштеђен тога. Јер, што се те врпце тиче, можда ће да звучи морбидно, али за мене је исто као када би некоме уручили ножне протезе и пожелели златну медаљу на маратонским тркама. Нема изненађења, нисам Алиса, али живим у земљи чуда.

Мирјана Црномарковић
Нови Сад

ОПАСАН ФАЛСИФИКАТ

У официјелној Хрватској се већ дуже време упорно, у медијима и другим приопћењима, форсира израз "сбирни центар", или у нешто мањој мери "сбирни логор" за појам "концентрациони логор". Та замена је намерно смишљена, она се плански лансира, она полако продира у свакодневни жаргон. На први поглед реч је о чишћењу хрватскога језика од туђица - "концентрациони" се мења у "сбирни". Међутим, посредни је сасвим друга намера. То се лепо види у току ових месеци када пред судом у Загребу тече процес против Динка Шакића, управника концентрационог логора у Јасеновцу. Стално се, или најчешће, употребљава израз "сбирни центар", или "сбирни логор" Јасеновац, понекад "радни логор", али никада "концентрациони". Не треба се изненадити ако и официјелна судска тужба, одбрана, пресуда, образложење буду употребљавали уместо концентрациони логор - сбирни центар.

Израз "концентрациони логор" је међународно усвојени термин за специјалну врсту логора, тј. за оне логоре у којима су нацисти и ини затварали, мучили и убијали ратне заробљенике и ухапшенике за време рата. То стоји у Рјечнику страних ријечи Братољуба Клаића, издање Накладног завода Матице Хрватске из 1970. године. Или још прецизније, у Енциклопедији Лексикографског завода, свеска бр. 4, пише:

"Концентрациони логори, места масовне конфинације цивилног становништва, која се по организацији и положају затвореника не разликују битније од обичних робијашница. Затварање у логоре врши се по правилу без редовнога судскога поступка, на основу одлука војних или полицијских власти које располажу у том погледу "дискреционим овлашћењима". Конфигурање је често и није индивидуално него се протеже на читаве категорије становништва. Увођење концентрационих логора означава прелазак на методе владања масовним застрашивањем и терором."

У ЕЛЗ се даље говори о историји настанка концентрационих логора; прво су их основали Енглези (а ко би други?!), у Бурском рату 1889-1902. Масовније су оснивани и коришћени у националистичкој Немачкој, али су их Немци за време другог светског рата оснивали и у Мађарској, Италији, Норвешкој, а уз помоћ усташа и у Хрватској - Јасеновац. Опште је познато да су у Јасеновцу најбројнији заточеници били Срби, Јевреји, Роми, али и антифашисти Хрвати.

Сада се у Хрватској (то је све у оквиру опште Туђманове стратегије - избрисати из историје и колективнога памћења све оно што је било и означавало геноцидни карактер усташке Хрватске) настоји и заменом термина избрисати из историје и памћења да је Јасеновац (и други) био концентрациони логор, са геноцидном наменом, и преименовањем у "сбирни центар" или "радни логор" створити у свести и емоцијима људи сасвим другу садржину. Малтене као да се радило о рецимо, сбирном центру у Ел Штату, где су били смештени избеглице из Југославије, за време другог светског рата.

Милентије Пешковић
Београд

ВИРТУЕЛНИ ВОДИЧ КРОЗ ИНТЕРНЕТ

Невероватно: свет не почиње са нама

Јелена ЛЕНГОЛД

e-mail: jelena-lengold@usa.net

<http://www.studio-b.co.yu/>

Као свака права модерна телевизија, и Студио Б има свој сајт. Нове вести сваких неколико сати, рубрике "На данашњи дан", "Свет о нама", "Око света", само су још неки од линкова који вам се овде нуде.

<http://www.soton.ac.uk/~scp93ch/refer/morseform.html>

Не знам хоће ли вам ово икада затребати у животу, али добро је знати да и то постоји на нету. Морзеова азбука, и како је користити. Осим што овде можете научити све о Морзевим знацима, ту је и једна веома занимљива "справа" - ваш лични преводилац на Морзеву азбуку. Коју год реченицу да напишете, компјутер ће вам то за секунд превести на Морзеве знаке, а ту је и могућност да све ово и чујете, и то брзином која вам највише одговара.

<http://members.aol.com/grifflogue/>

Једна од ствари које ме на нету заиста fascinирају јесте то колико дивних сајтова постоји за децу. Велика је штета, наравно, што такви сајтови не постоје и на нашем језику, али, уз малу помоћ родитеља, и наши клинци могу уживати у овим странама, и, успут, доста и научити. Овде вам представљамо сајт о дивљим животињама, који креира једна осмогодишња девојчица. Све је на овом сајту прилагођено тематици, па се немојте зачудити да ће и ваш курсор овде добити изглед дивље мачке или већ тада неке опасне животиње. Осим многих прича о животињама и пуно лепих фотографија, које је девојчица снимила на свом путовању по Танзанији, ту су и бројне игре за децу.

<http://www.webaddressbook.com/>

Шта учинити ако сте отишли на пут, а нисте понели свој е-маил адресар? Довољно је да запамтите само ову адресу. А ту ћете уписати све адресе које су вам битне на нету и имаћете их уз себе, на тај начин, на сваком компјутеру који има приступ интернету. Веома практична ствар.

<http://www.scopesys.com/anyday/>

Једна од ствари које ми увек падају на памет поводом нечијег рођендана јесте мало истраживање шта се све у историји догађало одређеног датума. Ко се родио, ко је умро, које су се велике битке тада отпочињале, који су важни споразуми потписивани... Успут установите и то да свет баш не почиње са вама, мада дотична тврдња - слажем се - звучи доста невероватно. Сајт који вам овде представљамо располаже обилем података за сваки дан у години, а досеже неких 500 година уназад.

<http://support.microsoft.com/support/kb/articles/Q126/4/49.asp>

Пре него што је измишљен "миш" и прикачен на компјутер, постојала је само тастатура, као што вам је вероватно познато. И све операције које данас изводите шетањем курсора по екрану, уз помоћ "миша", такође имају и свој еквивалент на тастатури. Није лоше знати све ове операције, за случај да вам, рецимо, "миш" откаже. На овом сајту можете видети све могућности тастатуре и можда ће те закључити да су неке од њих, заправо, и практичније од "миша".

<http://www.webexhibits.com/>

Непрегледно много разноразних изложби се свакодневно догађа у свету, а велики део ових изложби је на неки начин заступљен и на нету. Да бисте могли да видите барем делић тог огромног пописа изложби, посетите овај веб-каталог, који је веома добро снабдевен подацима о светским изложбама, и подељен на подкатеорије: лепе уметности, стари свет, открића и експедиције, здравље и медицина, човекова околина, наука и технологија...

<http://www.cs.colorado.edu/~mozer/house/>

Зар не би било лепо да, рецимо, имате кућу која брине о вама, уместо што ви морате непрестано да бринете о њој? Погледајте како би то могло да изгледа.

<http://www.alltheweb.com/>

Знам да сте већ навикли на своје омиљене претраживаче, попут Јахуа, Алтаviste и сличних... Али, с времена на време појави се и неки нов, заиста добар и брз претраживач. Већ и сама чињеница да је нов, дакле не онолико посећен као најпознатији претраживачи, гарантује неку брзину. Дакле, проверите овај претраживач. Можда ће се и вама учинити да вреди да буде забележен међу ваше омиљене адресе.

<http://www.comiczone.com/>

У питању је страна са избором најпознатијих стрипова. Скоро сто стрип цртача овде дневно излаже своје најновије радове, а ту је и веома богата архива. Љубитељима стрипова не треба много говорити у чему је вредност једне овакве веб-странице, а они који то још увек нису, лако могу постати након одласка на ову адресу.

<http://cool.infi.net/frmindex.html>

За крај, ево једне адресе која ће вас увек изненадити нечим новим. У питању је сајт-дана, по избору аутора стране, наравно.

**SRPSKA
REC И**

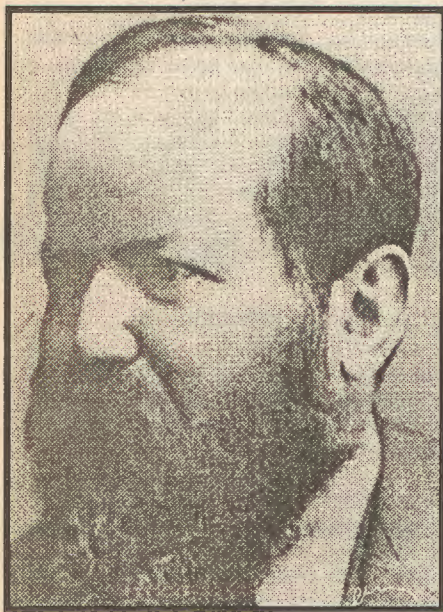
ШАХ

Уређује Владимир Јовићевић Јов

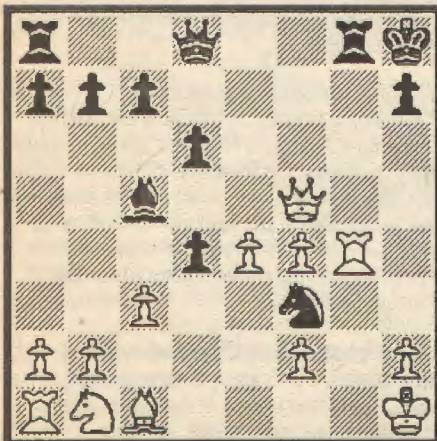
Први првак света

Меч за титулу светског првака у шаху (куп систем) између руског велемајстора Халифмана и јерменског велемајстора Акопјана завршен је победом Александра Халифмана, 45. играча се светске рејтинг-листе.

Подсетимо се овим поводом ко је био први првак света у шаху. Био је то Вилем Штајниц (1837-1890), оснивач позиционе школе. "Шта је грешка у шаховској партији? То је неспособност или немање жеље да се изврши оцена положаја на табли, незнање да се састави план игре који би одговарао тренутној позицији" (В. Штајниц)

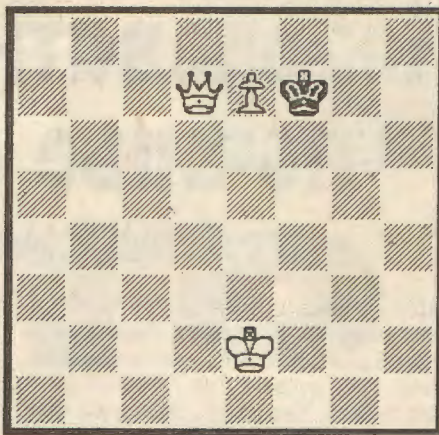

Рејнер - Штајниц
Беч, 1880.

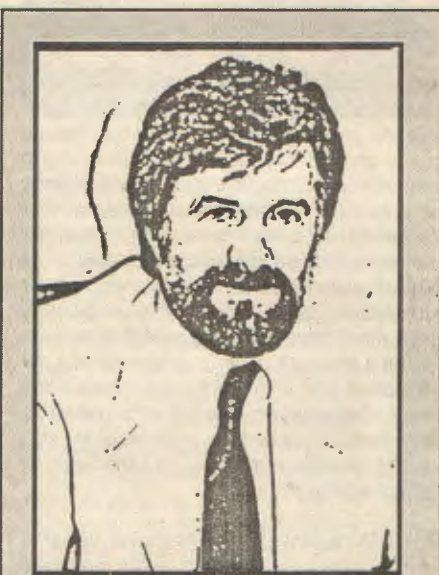
1.Дх4!,Тг2, 2.Дх2!,Тх2, 3.Тг1 мат (0:1)

Проблем бр. 99
Самуел Лојд
САД, 1856.

Мат у три потеза

Решење Проблема
бр. 98
1.Дд7!

Нови меч Бошковића

Познати ФИДЕ Мајстор Веселин Бошковић (рејтинг 2395) ускоро ће поново се сести за шаховски сто. Овога пута, како незванично знајемо, у Београду ће у септембру бити одржан меч између популарног Веска и украјинског интернационалног мајстора Зонтага, који је високо котиран на новој рејтинг листи ФИДЕ. Организатори меча су Скупштина града и ШК "Црвена звезда". Паралелно са атрактивним мечом биће одржан и блиц-турнир јавних личности Београда (Ршумовић, Бранков, Мики Јевремовић, Петар Лазић, Зоран Божовић и др.)

SRPSKA REC

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Бољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ:
Илија Давидовић
Сивео Бајић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Александар Чојирић, Александар Цвејиковић, Благица Косић, Ђорђо Вукоје (фото), Јелена Ленголд, Љилана Шоц, Милан Божић, Милена Појовић, Милица Ђорђевић, Миодраг Крсић, Мирко Дошен (Вашингтон), Миленко Вучевић, Небојина Реић, Свејлана Ђокић, Ситије Сикавица, Владимир Јовићевић Јов

ДИЗАЈН И КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА:
D-design

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Бујарски, Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бука Караџића бр. 8/1, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15, 11000 Београд,
тел. 011/ 625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801 - 603 - 4 - 27562 Ситари брод

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ
ВРАЂАЈУ

ШТАМПА:
АБЦ Глас, Влајковићева б, Београд.
Мишљењем Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01 221/91-01 од
15.2.1991. одређена је стопа одреза од 3%.

ПРЕТПЛАТА
Прејилацу на Српску реч можеће
извршити уилајом на жиро-рачун 40801-
603-4-27562, Ситари брод, са назнаком - за
прејилацу - и то за:

3 месеца (6 бројева) - 60 динара
6 месеци (12 бројева) - 120 динара
12 месеци (24 броја) - 240 динара

ЗА ИНОСТРАНСТВО - ЕВРОПСКЕ
ЗЕМЉЕ
3 месеца (6 бројева) - 35 ДЕМ
6 месеци (12 бројева) - 70 ДЕМ
12 месеци (24 броја) - 140 ДЕМ
ЗА ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ 50% ВИШЕ
Информације на телефон
011/620-891, 628-242, 620-968

"SRPSKA REC" НА ИНТЕРНЕТУ

HTTP://WWW.SRPSKA-REC.CO.YU
E-mail: srprec@netscape.net
rec@EUnet.yu

ИЗЛАЗЕ
ПЕТКОМ

Београдске

Н О В И Н Е

ПАРКИНГ ЈЕ РЕШЕЊЕ...

НЕ ВОЗИТЕ ПОД ДЕЈСТВОМ АЛКОХОЛА!

ПАРКИНГ СЕРВИС - ЗА БЕЗБЕДНОСТ ДЕЦЕ У САОБРАЋАЈУ

